

**Аудит інструментів участі органів місцевого самоврядування
в ухваленні рішень на центральному рівні
в умовах воєнного стану
(ЗВІТ)**

в рамках проєкту «Посилення участі ОМС у прийнятті рішень національного рівня шляхом координації та обговорення заходів щодо реагування на надзвичайні ситуації між ОМС та діяльністю національних органів державної влади», який впроваджується Коаліцією Реанімаційний Пакет Реформ за підтримки Проєкту USAID «ГОВЕРЛА»

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ I АСОЦІАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	6
1.1 Про статус асоціацій ОМС	6
1.2 Всеукраїнські асоціації ОМС України	7
1.3 Аналіз статутів асоціацій ОМС із всеукраїнським статусом	9
1.4 Діяльність асоціацій після запровадження воєнного стану	10
1.5 Комунікація асоціацій ОМС з громадами	11
1.6 Взаємодія Асоціацій з міністерствами, парламентськими комітетами, іншими асоціаціями ОМС	11
Висновки до Розділу I	13
РОЗДІЛ II КОНГРЕС МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАД ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ	15
2.1 Мета та завдання діяльності Конгресу	15
2.2 Склад Конгресу та його робочих органів	16
2.3 Висвітлення діяльності Конгресу в 2021-2022 рр.	17
2.4 Засідання Конгресу	17
2.5 Засідання Палат Конгресу	18
2.6 Засідання Президії Конгресу	20
2.7 Оцінка Конгресу керівниками всеукраїнських асоціацій ОМС та керівниками територіальних громад	22
Висновки до Розділу II	22
	24
РОЗДІЛ III АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КМУ, ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА СУБРЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ	
3.1 Огляд чинних НПА, які регулюють діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального та субрегіонального рівня, КМУ щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС базового рівня в частині надання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	24
3.2 Підсумки інтерв'ювання керівників територіальних громад	27
3.3 Підсумки зустрічей з керівниками обласних військових адміністрацій та районних військових адміністрацій	28
3.4 Підсумки зустрічей з керівниками обласних рад	30
Висновки до Розділу III	31
	32
РОЗДІЛ IV АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ	
4.1 Огляд чинних НПА, які регулюють діяльність органу законодавчої влади, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	32
4.2 Огляд впровадження Платформи консультацій з ОМС як інноваційного інструмента цифрової комунікації між комітетами ВРУ та ОМС	39
4.3 Результати моніторингу офіційних вебсайтів Комітетів ВРУ за період з 24.02.2022 до 05.09.2022	41
4.3 Оцінка народними депутатами України результативності співпраці з ОМС в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	43

4.4 Оцінка керівниками територіальних громад результативності їхньої співпраці з народними депутатами України в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування.	44
Висновки до Розділу IV	45
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ АУДИТУ	48
ДОДАТКИ	
Додаток 1 Аналіз статутів всеукраїнських асоціацій ОМС	50
Додаток 2 Результати моніторингу сайтів всеукраїнських асоціацій ОМС	58
Додаток 3 Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхнього досвіду співпраці з асоціаціями ОМС та оцінки їхньої діяльності	67
Додаток 4 Огляд діяльності Національного конгресу місцевого самоврядування (НКМС)	71
Додаток 5 Структура Конгресу місцевих та регіональних влад як консультативно-дорадчого органу при Президентові України	72
Додаток 6 Огляд історії створення та діяльності Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України за період з 25.02.2021 р. до 31.08.2022 р.	73
Додаток 7 Аналіз кількісного складу Конгресу	80
Додаток 8 Правове регулювання відносин органів виконавчої влади з ОМС та їхніми асоціаціями	84
Додаток 9 Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з обласними військовими адміністраціями та районними військовими адміністраціями, обласними радами та КМУ в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	91
Додаток 10 Правове регулювання відносин органу законодавчої влади з органами місцевого самоврядування та їхніми асоціаціями	95
Додаток 11 Моніторинг веб-сайту Комітет ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, за період з 24.02.2022 до 05.09.2022 щодо прийнятих ними рішень (інформування про засідання Комітету і підкомітетів та прийняті рішення, наявність відеотрансляцій засідань) та здійснення законотворчої діяльності Комітету	109
Додаток 12 Моніторинг веб-сайту Комітет ВРУ з питань бюджету, за період з 24.02.2022 до до 05.09.2022 щодо прийнятих ними рішень (інформування про засідання Комітету і підкомітетів та прийняті рішення, наявність відеотрансляцій засідань) та здійснення законотворчої діяльності Комітету	124
Додаток 13 Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з народними депутатами України, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з ОМС в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	144
Додаток 14 Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з народними депутатами України в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування	145

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АМУ	Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України»
Асоціації ОМС	Асоціації органів місцевого самоврядування
ВАГ	Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад»
ВАОМС «Асоціація ОТГ»	Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад»
Верховна Рада АРК	Верховна Рада Автономної Республіки Крим
ВРУ	Верховна Рада України
ВЦА	Військово-цивільна адміністрація
ДФРР	Державний фонд регіонального розвитку
ДФТГ	Добровольчі формування територіальних громад
КМУ	Кабінет Міністрів України
Комітети, Комітети ВРУ, Комітет ВР	комітети Верховної Ради України
Конгрес	Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України
МВА	місцева військова адміністрація
МДА	місцева державна адміністрація
Мережа UPLAN	Громадська мережа публічного права та адміністрації UPLAN (Ukrainian Public Law and Administration Network)
Мінрегіон	Міністерство розвитку громад та територій України
НАК «Нафтогаз України»	Акціонерне товариство "Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України»
НКМС	Національний конгрес місцевого самоврядування
НПА	Нормативно-правовий акт
ОВА	Обласна військова адміністрація
ОВВ	орган виконавчої влади
ОДА	Обласна державна адміністрація
ОМС	Органи місцевого самоврядування
ОПУ	Офіс Президента України
ОТГ	об'єднана територіальна громада
ПДФО	Податок на доходи фізичних осіб
Платформа КОМС	електронна платформа «Консультації з органами місцевого самоврядування»
РВА	Районна військова адміністрація
РДА	Районна державна адміністрація
рф	російська федерація
ТГ	територіальна громада
ТрО	Сили територіальної оборони Збройних сил України
УАРОР	Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад»
УКБ	Управління капітального будівництва
ЦОВВ	центральний орган виконавчої влади
EGAP	Швейцарсько-українська програма «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади (EGAP)», що фінансується Швейцарською Конфедерацією

ВСТУП

Право органів місцевого самоврядування на консультації з органами державної влади щодо всіх питань, які безпосередньо стосуються органів місцевого самоврядування – засадничий принцип місцевої демократії, закріплений у Європейській хартії місцевого самоврядування. Для того, щоб такі консультації були ефективними, цей принцип має бути втіленим у нормативно-правовій базі України, яка відображала б потреби органів місцевого самоврядування.

В Україні місцеве самоврядування є самостійним інститутом публічної влади, організаційно відокремленим від державної влади. Тому проблема взаємодії органів місцевого самоврядування та органів державної влади посідає особливе місце серед проблем, пов'язаних зі становленням і розвитком місцевого самоврядування, впровадженням реформи децентралізації.

Інтереси територіальних громад мають статус публічно-правових, і в основі формування інституційних форм взаємодії ОМС з органами державної влади, відповідно до ст. 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», – лежить принцип поєднання місцевих і державних інтересів у процесі реалізації територіальними громадами права на самоврядування. З огляду на це, арсенал методів та інструментів взаємовпливу ОМС та органів державної влади, мають бути симетричними.

Із початком широкомасштабної агресії РФ 24 лютого 2022 року, в Україні було запроваджено воєнний стан, під час якого права і свободи місцевого самоврядування було суттєво обмежено. Відбулася певна централізація владної вертикалі, яка створює ризики ухвалення рішень, що стосуються місцевого самоврядування, без попереднього обговорення з його представниками та врахування їхньої думки. Разом з тим, в українському законодавстві передбачено низку інструментів участі органів місцевого самоврядування в прийнятті рішень на національному рівні.

Українське законодавство забезпечує можливість для органів місцевого самоврядування об'єднуватись у добровільні неприбуткові об'єднання – асоціації, з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, сприяння місцевому та регіональному розвитку. Крім того, з метою забезпечення ширшого представництва інтересів органів місцевих та регіональних влад, їхнього зміцнення і захисту, в Україні було створено Конгрес місцевих та регіональних влад, як консультативно-дорадчий орган при Президентові України.

Українське законодавство містить перелік норм, які регулюють діяльність народних депутатів України, Кабінету Міністрів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального та субрегіонального рівня щодо можливостей здійснення співпраці в частині, що стосуються інтересів органів місцевого самоврядування.

Визначення ефективності інструментів ухвалення рішень, передбачених законодавством, та їхньої ефективності під час війни є метою даного аудиту.

РОЗДІЛ I АСОЦІАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини щодо узгодження дій органів місцевого самоврядування, їхньої взаємодії з органами державної влади, зокрема, Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, є [Закон України «Про асоціації органів місцевого самоврядування»](#) від 16.04.2009 № 1275-VI (далі – Закон). Відповідно до норм Закону, асоціації органів місцевого самоврядування та їхні добровільні об'єднання – це добровільні неприбуткові об'єднання, створені органами місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, узгодження дій органів місцевого самоврядування щодо захисту прав та інтересів територіальних громад, сприяння місцевому та регіональному розвитку.

1.1 Про статус асоціацій ОМС

Статус асоціацій органів місцевого самоврядування (надалі – асоціацій ОМС) визначено законодавцем не як статус громадських організацій, а як асоціацій органів публічної влади. Це передбачає обов'язковість консультацій органів державної влади з асоціаціями, як представництвом ОМС. Основний акцент в Законі стосується діяльності асоціацій, які мають всеукраїнський статус. Саме з ними й передбачені формалізовані взаємовідносини центральних органів публічної влади.

Рівень консультацій з асоціаціями ОМС для різних органів державної влади є різним. **Найбільш тісний консультативний процес фактично здійснюється з Урядом.** Взаємовідносини з ним формалізовані через встановлення в [Регламенті Кабінету Міністрів України, затвердженому Постановою КМУ](#), обов'язковості запиту до асоціацій щодо проектів актів, які стосуються місцевого та регіонального розвитку. Представники асоціацій мають право брати участь у засіданнях Кабінету Міністрів та урядових комітетів і виступів з питань, які стосуються ОМС. Слід відзначити, що Закон не передбачає таких процедур.

Оскільки Уряд зобов'язаний здійснювати консультації з асоціаціями ОМС відповідно до Регламенту КМУ, Закон передбачає низку обмежень щодо формування та діяльності асоціацій, покликаних забезпечити дійсне представництво інтересів ОМС відповідного рівня. Серед них:

- вимога щодо мінімальної кількості членів асоціації зі всеукраїнським статусом – не менше половини ОМС відповідного рівня;
- вимога до ОМС бути членом лише однієї всеукраїнської асоціації;
- формалізована процедура утворення асоціації та прийняття нових членів до неї;
- вимоги до статуту асоціації в частині керівного органу, порядку прийняття рішень, виконавчого органу.

Щодо впливу асоціацій на законодавчий процес такі взаємовідносини є менш формалізованими. Разом з тим, найважливіша для ОМС діяльність ВРУ, пов'язана з бюджетним процесом, все ж знайшла свою регламентацію в Законі. Так, статтею 20 Закону передбачено обов'язковість консультацій з асоціаціями ОМС на етапах проходження Бюджетної резолюції та проекту Державного бюджету. Результати консультацій оформлюються протоколом, який є складовою пояснювальної записки до проекту бюджету.

Законом передбачено, що асоціації можуть ініціювати консультації з низки інших питань, що стосуються місцевого та регіонального розвитку, однак лише з питань бюджету такі консультації носять обов'язковий зі сторони Уряду та формалізований характер. Також Закон не передбачає формалізовані відносини асоціацій з комітетами ВРУ.

Разом з тим, у п. 1 ч. 2 статті 14 Закону визначено, що всеукраїнські асоціації ОМС беруть участь у роботі консультативно-дорадчого органу з питань місцевого самоврядування при Голові Верховної Ради України. Таким органом є Консультативна рада з питань місцевого самоврядування, яка функціонує відповідно до [Положення, закріпленого Розпорядженням Голови Верховної Ради України](#). До Консультативної ради входять за посадою, зокрема: Голова Верховної Ради України, його Перший Заступник, Заступник, голови шести парламентських комітетів, зокрема, й профільного

– з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування. За згодою до Консультативної ради входять:

- голови всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування та керівники їх виконавчих дирекцій;
- міські голови (10 осіб за пропозицією Правління Асоціації міст України);
- голови районних рад (3 особи за пропозицією Правління Української асоціації районних і обласних рад);
- сільські, селищні голови (5 осіб за пропозицією Правління Всеукраїнської асоціації громад); сільські, селищні, міські голови (5 осіб за пропозицією Правління Асоціації об'єднаних територіальних громад).

Рішення Консультативної ради має рекомендаційний характер. Згідно з [ВІДОМОСТЯМИ](#) з офіційного сайту Верховної Ради, у такому форматі законодавчий орган взаємодіє з органами місцевого самоврядування не часто: лише тричі, починаючи з січня 2015 року. Востаннє скликання Консультативної ради відбулося 11 травня 2021 року.

Асоціації мають значний вплив на нормотворчий процес. Так, статтею 14 [Закону](#), крім виключно декларативних повноважень, зафіксованих в ч.1, визначається, що асоціація:

1) бере участь у роботі консультативно-дорадчого органу з питань місцевого самоврядування при Голові Верховної Ради України;

2) готує висновки до проектів законів України, інших нормативно-правових актів з питань, що стосуються місцевого і регіонального розвитку;

3) готує та подає до Міністерства фінансів України пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України в частині, що стосується показників місцевих бюджетів та міжбюджетних трансфертів;

4) бере участь у розробленні проектів загальнодержавних програм щодо розвитку регіонів, проектів та програм місцевого і регіонального розвитку;

5) представляє і захищає місцеві та регіональні інтереси органів місцевого самоврядування при прийнятті державними органами рішень щодо соціально-економічного та культурного розвитку територій;

6) організовує або бере участь в організації та проведенні загальнонаціональних конкурсів на кращий проект чи програму місцевого і регіонального розвитку;

7) сприяє методичному забезпеченню навчання депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів, спеціалістів, які працюють у системі місцевого самоврядування, та підготовці, перепідготовці і підвищенню кваліфікації службовців органів місцевого самоврядування;

8) готує пропозиції до Положення про атестацію посадових осіб місцевого самоврядування.

1.2 Всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування України

Станом на 2014 рік, до проведення реформи адміністративно-територіального устрою, в Україні існувало три асоціації зі всеукраїнським статусом:

- Асоціація міст України, яка представляла загалом інтереси міст обласного значення;
- Асоціація сільських та селищних рад, яка представляла інтереси загалом сільських та селищних рад та рад міст районного значення;
- Українська Асоціація обласних та районних рад, яка представляла інтереси обласних та районних рад.

При цьому, формально вимоги ч.2 статті 3 Закону щодо мінімальної кількості членів асоціації для отримання всеукраїнського статусу дотримувались, адже перелік повноважень ОМС міст обласного значення був інакшим, ніж у ОМС, сіл, селищ, міст районного значення.

Однак, внаслідок реформи адміністративно-територіального устрою суттєво змінилась структура органів місцевого самоврядування. Насамперед усі органи місцевого самоврядування базового рівня отримали однакову компетенцію, а їхня кількість суттєво скоротилась. Також скоротилась кількість районів. Районні ради фактично мають лише організаційні повноваження.

У процесі реалізації реформи було створено Асоціацію об'єднаних територіальних громад, до якої увійшли здебільшого громади, утворені згідно з процедурами добровільного об'єднання територіальних громад, визначеними [Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»](#). Окрім того, у зв'язку зі зміною статусу базових органів місцевого самоврядування асоціація сільських та селищних рад була перейменована на Всеукраїнську асоціацію громад і знаходиться на стадії реформування шляхом підтвердження перебування в асоціації колишніх рад, які стали центрами новоутворених громад.

Таким чином, сьогодні в Україні існує чотири асоціації ОМС зі всеукраїнським статусом:

- Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» (далі - АМУ).
- Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад» (далі - ВАОМС «Асоціація ОТГ»).
- Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Українська асоціація районних та обласних рад» (далі - УАРОР).
- Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад» (далі- ВАГ).

З огляду на вказане, виникли питання формальної невідповідності сучасного стану асоціацій вимогам Закону. Тому до нього виникає низка питань концептуального характеру, які стосуються регулювання статусу всеукраїнських асоціацій ОМС.

Відповідно до [Закону](#), всеукраїнськими є асоціації, що об'єднують більше половини органів місцевого самоврядування на відповідних рівнях адміністративно-територіального устрою. Інформація щодо переліку членів у трьох асоціацій (за винятком УАРОР) не знаходиться у публічному доступі та не є відкритою, а тому прозорість в контексті членства - відсутня. Не у всіх асоціацій на вебсайтах можна знайти навіть зведену інформацію щодо кількості членів, а представники асоціацій пояснюють це по різному:

- На сайті УАРОР наявна інформація про кількісний склад Асоціації в розрізі областей та про склад її колективних членів.
- У ВАГ після виборів 2020 року триває процес актуалізації членства, оскільки після об'єднання у нові територіальні громади частина рад залишилася правонаступниками сільських і селищних рад, які увійшли в громаду, а деякі ради були ліквідовані у зв'язку з їх входженням у склад нової територіальної громади.
- АМУ у відповіді на надісланий інформаційний запит щодо членів Асоціації змістовної відповіді не надає, а відсилає шукати цей перелік на сайті. Однак на вебсайті така інформація відсутня, а про загальну кількість членів вдалось дізнатися лише після проведення моніторингу новин Асоціації, де серед іншого була опублікована інформація про те, якою стала загальна кількість після приєднання нових членів.
- ВАОМС «Асоціація ОТГ» була вимушена «закрити» перелік членів на вебсайті після того, як зі слів її представників, на новоприйнятих членів розпочався пресинг, щодо імовірного членства у двох асоціаціях, що тягло як наслідок відкриття рішення.

Асоціація міст України станом на серпень 2022 року [налічує](#) 986 членів. Всеукраїнська асоціація громад [станом на лютий](#) 2022 – 863 ОМС (див. мал.1.3), із яких 337 є членами за новими

рішеннями, ухваленими у 2021-2022 роках, і ще 488 – за раніше ухваленими рішеннями. Формально обидві асоціації відповідають вимогам Закону щодо мінімальної кількості її членів.

УАРОР об'єднує всі обласні ради (24), Верховну Раду АПК, 119 районних рад (із 136) та 4 колективних члени. З урахуванням неможливості проведення виборів до обласних рад Донецької та Луганської областей, а також районних рад на тимчасово окупованих територіях, УАРОР фактично об'єднує всі ради регіонального та субрегіонального рівнів. Оскільки Закон вимагає не менше половини органів місцевого самоврядування відповідних територіальних рівнів, таке поєднання інтересів органів місцевого самоврядування цих двох рівнів не може вважатися порушенням ч. 2 ст. 3 Закону.

У публічному доступі відсутня інформація щодо кількості членів ВАОМС «Асоціація ОТГ», однак під час зустрічі експертів проекту з представником Правління Асоціації, встановлено, що членство в Асоціації є у 620 громад (див. мал. 1.3.). Таким чином, формально ця Асоціація не відповідає вимогам Закону щодо мінімальної кількості членів (необхідно 735).

Із отриманих нами під час інтерв'ювання керівників територіальних громад відомостей слідує, що, незважаючи на вимогу закону щодо членства лише у одній всеукраїнській асоціації, одночасне членство у двох і навіть трьох всеукраїнських асоціаціях ОМС, мають 7 територіальних громад із тих (42), які взяли участь у дослідженні. Респонденти зазначають, що наявність офіційного членства в одній із всеукраїнських асоціацій ОМС не заважає їм за запрошеннями долучатися до участі в заходах інших асоціацій. Саме через це положення багато громад не підтверджують своє членство в якійсь конкретній асоціації, а після реформи – значна частина громад де факто є членами більше, ніж однієї всеукраїнської асоціації. Водночас дуже зручно мати можливість долучатись до різних позицій за певних ситуацій. Втім, на пряме порушення Закону, шляхом підтвердження членства у двох чи трьох асоціаціях, йти не наважуються (Додаток 3).

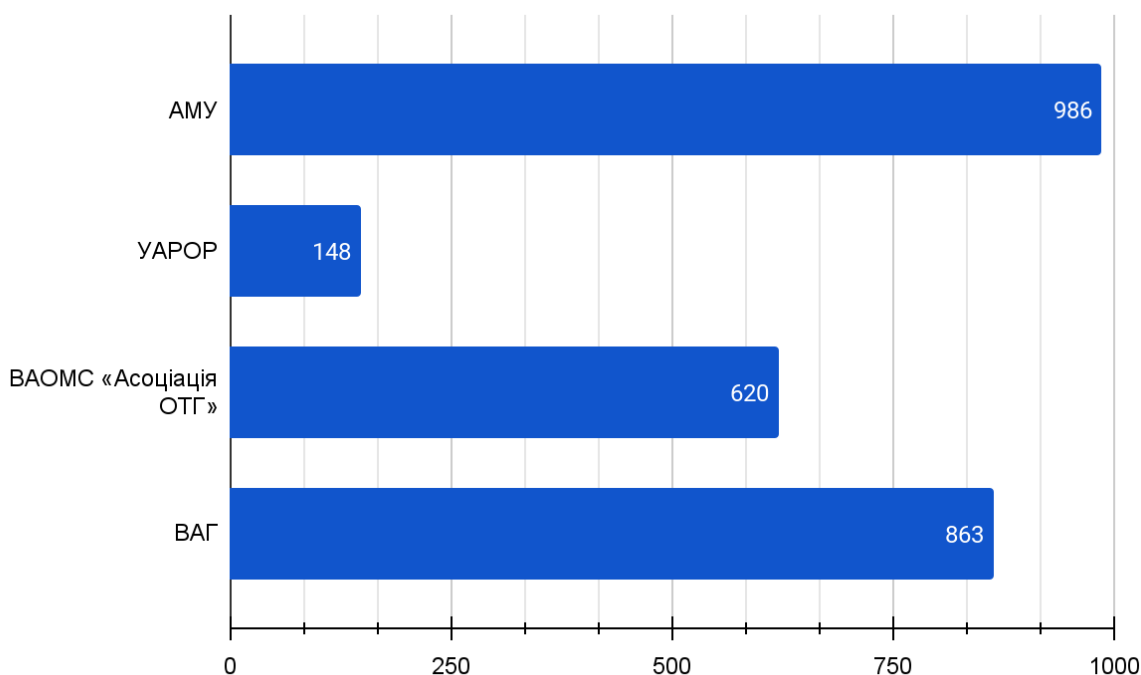

Рис. 1.3 Кількість членів асоціацій органів місцевого самоврядування із всеукраїнським статусом

У рамках дослідження було здійснено аналіз статутів чотирьох асоціацій із всеукраїнським статусом (Додаток 1). Усі асоціації діють на підставі Статутів, які повинні відповідати прямим вимогам закону щодо статутів. Як АМУ, так і Асоціація ОТГ визначають представництво територіальних громад через сільських, селищних, міських голів. Це вказує на орієнтацію їхньої діяльності саме на інтереси керівників виконавчих органів місцевого самоврядування і порушує баланс з представницькими органами. У той час як первинними в системі місцевого самоврядування є ради, а не виконавчі органи цих рад.

На відміну від АМУ та Асоціації ОТГ представництво територіальних громад в Асоціації ВАГ реалізують дві особи – міський, сільський, селищний голова та один з депутатів відповідної ради, а в УАРОР ОМС представлені головою відповідної ради чи іншим депутатом ради.

У частині аналізу на відповідність Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» (далі – Закон) підлягають насамперед норми статутів асоціацій, які мають відповідати прямим вимогам щодо статутів, викладених в статті 9 закону, а саме перелік положень, які мають бути висвітлені в статутах:

- 1) найменування асоціації;
- 2) статус асоціації;
- 3) місцезнаходження асоціації;
- 4) мета створення та завдання асоціації;
- 5) умови членства в асоціації, права та обов'язки її членів, представництво членів асоціації, порядок прийняття нових членів, підстави та форми відповідальності членів у разі невиконання ними статутних обов'язків;
- 6) органи управління асоціації;
- 7) порядок утворення та організаційні форми діяльності органів управління асоціації, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень;
- 8) порядок створення та статус регіональних (місцевих) відділень асоціації;
- 9) джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна асоціації, порядок внутрішніх звітності та контролю;
- 10) розмір та порядок сплати членських внесків;
- 11) порядок затвердження та використання символіки асоціації;
- 12) порядок внесення змін до статуту асоціації;
- 13) порядок припинення асоціації і вирішення майнових питань у разі її ліквідації.

1.4 Діяльність асоціацій після запровадження воєнного стану

Відповідно до результатів моніторингу сайтів всеукраїнських асоціацій, починаючи з 24 лютого 2022 року, відсутня інформація про проведення з'їздів, засідань Правління чи президії, Загальних зборів, Виконавчих дирекцій Українською асоціацією районних та обласних рад (УАРОР) та Всеукраїнською асоціацією громад (ВАГ) ([Додаток 2](#)).

Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад (Асоціація ОТГ) протягом цього періоду провела 4 засідання Правління Асоціації, на яких розглянули питання обміну новим досвідом в умовах війни, діяльності Асоціації в умовах воєнного стану, національного плану відновлення України, нових змін до законодавства, а також обговорили проблемні питання органів місцевого самоврядування у напрямку фінансування в умовах воєнного стану (надання пропозиції змін до законодавства) та хід виконання благодійної ініціативи «Громади-Громадам» та нової європейської ініціативи «Cities 4 Cities».

Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України» за цей час провела одне засідання правління Асоціації, на якому розглянули питання про нормативно-правове регулювання питання виїзду посадових осіб органів місцевого самоврядування за кордон в умовах воєнного стану, стан підготовки до опалювального сезону 2022/23 років, а також схвалила пропозиції до бюджетних законопроектів на 2023 рік в частині місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин і сформували робочу групу для участі у бюджетних консультаціях з міністерством фінансів.

Разом з цим, встановлено, що всі асоціації активно включились у роботу з першого дня війни. До прикладу:

- при асоціації УАРОР було створено Координаційний центр з питань територіальної оборони, головною метою якого стало сприяння органам місцевого самоврядування в організації оборони на їхньому рівні. Також при УАРОР розпочав роботу Інформаційно-аналітичний центр, мета якого - оперативний та координований збір інформації, на основі якої надається допомога як фізичним, юридичним особам, так і інститутам громадянського суспільства.

- ВАГ започаткували ініціативу «Згуртовані громади» для підтримки життєдіяльності громад та сприяння економічній активності під час війни, в рамках реалізації якої доставили 530 т продовольчої та іншої гуманітарної допомоги до найбільш потерпілих регіонів країни, а також спільно із ТРО проводили навчання з тактичної медицини для учасників ДФТГ.

- В АМУ активніше займались висвітленням поточної ситуації та пошуком допомоги і підтримки на міжнародній арені.

- Асоціація ОТГ у співпраці з експертами проєктів технічної допомоги PROSTO, DOBRE, U-LEAD з Європою, DECIDE та SKL International провели аж 62 вебінари на базі платформ Асоціації.

1.5 Комунікація асоціацій ОМС з громадами

Асоціації є важливим містком між місцевим самоврядуванням та законодавцем.

Одним з основних інструментів залучення ОМС до підготовки та прийняття нормативно-правових актів під час воєнного стану є участь в роботі всеукраїнських асоціацій ОМС. Про це під час інтерв'ювання зазначили 19 керівників територіальних громад із 42-х опитаних ([Додаток 3](#)).

Респонденти відзначили, що у довоєнний період комунікація з всеукраїнськими асоціаціями була активнішою, але і зараз під час воєнного стану ведеться регулярно: на запит асоціацій – ОМС пишуть рекомендації, долучаються до різних питань щодо підтримки тих чи інших урядових постанов чи законопроектів. Більшість ОМС регулярно реагують на запити щодо надання пропозицій чи зауважень від асоціацій щодо певних НПА ([Додаток 3](#)).

Способи комунікації ОМС із всеукраїнськими асоціаціями ОТГ у період після 24 лютого, як і під час пандемії – лише дистанційні. Це листування та письмові запити електронною поштою, інформування та проведення опитувань через спеціально створені групові чати у соціальних мережах, участь в режимі відеоконференції у спільних обговореннях та тематичних вебінарах для фахівців ОМС, здебільшого з юридичних та фінансових питань.

Представники ОМС беруть участь у роботі асоціації щодо підготовки пропозицій до НПА шляхом відповіді на короткі опитування асоціацій, а також шляхом електронного листування, надаючи свої пропозиції та коментарі на запити асоціацій. Рідше - через участь в онлайн нарадах чи обговореннях тих чи інших НПА. Наприклад, протягом травня-червня Всеукраїнська Асоціація ОТГ провела два опитування: [щодо проблемних питань у сфері земельних відносин](#) в громадах та щодо [розвитку сімейного фермерства](#), а ВАГ [збирала інформацію](#), необхідну для ініціювання внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України № 738 від 21.06.2022 року та № 739 від 24.06.2022 року в частині оптимізації умов доступності грантового фінансування та зменшення кількості створених робочих місць у сфері тепличного господарства, а також зменшення площ теплиць ([Додаток 2](#)).

Для громад-членів усі асоціації проводять дистанційні заходи для обговорення найбільш актуальних питань та викликів поточного періоду, наприклад, УАРОР провела онлайн-тренінг для керівників і депутатів ОМС на тему «Правила безпеки під час надзвичайних ситуацій або інцидентів, пов'язаних із токсичними хімічними речовинами», а АМУ – «Робота органів місцевого самоврядування з гуманітарною допомогою: проблемні питання та обмін практичним досвідом».

Для інформування представників громад, асоціації публікують роз'яснення основних прийнятих нормативно-правових актів, інформацію про можливості та конкурси, видають методичні рекомендації та посібники (наприклад, АМУ у серпні 2022 року презентувала посібник для громад

«Здійснення державного контролю за використанням та охороною земель органами місцевого самоврядування»).

1.6 Взаємодія Асоціацій з міністерствами, парламентськими комітетами, іншими асоціаціями ОМС

Відповідно до Закону [«Про асоціації органів місцевого самоврядування»](#), одними із найбільш важливих повноважень всеукраїнських асоціацій є підготовка висновків до проєктів законів України, інших нормативно-правових актів з питань, що стосуються місцевого і регіонального розвитку. За підсумками розгляду НПА, асоціації можуть його підтримати, надати негативні висновки і категорично не підтримати, а також підготувати пропозиції і рекомендації. Способи комунікації у таких випадках класичні: залучення до робочих груп, надсилання законопроєктів на погодження.

За підсумками проведених з представниками асоціацій зустрічей можна зробити висновок, що в цьому напрямку однією з проблем є те, що не всі комітети є «відкритими» до асоціацій, зокрема респонденти згадували: Комітет з питань бюджету, Комітет Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування, Комітет з питань освіти, науки та інновацій.

Водночас усі підтверджують, що з профільним комітетом (Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування) не виникає труднощів щодо співпраці та комунікації, за винятком УАРОР. Схожа ситуація з міністерствами. У одних з асоціаціями комунікація хороша та присутній діалог, в інших – ні, а на засідання Уряду представників більшості асоціацій не запрошують.

Інша проблема – те, на якому етапі залучаються асоціації до роботи над законопроєктами та іншими НПА. Інколи стає відомо про важливі НПА вже на етапі їхнього проходження через комітет, і доводиться працювати «навздогін». Як наслідок - для опрацювання та вироблення позиції асоціації практично немає часу і вони не здатні відреагувати на проєкт акту. При цьому наявне як недостатнє інформування асоціацій з боку органів влади, так і недостатня спроможність самих асоціацій постійно слідкувати за подіями.

Відповідно до результатів проведеного моніторингу сайтів всеукраїнських асоціацій ОМС протягом досліджуваного періоду кожна із чотирьох всеукраїнських асоціацій протягом досліджуваного періоду готувала та подавала у різному обсязі та кількості на розгляд міністерств, Уряду, народних депутатів України пропозиції та рекомендації до чинних нормативно-правових актів та законопроєктів. Зокрема:

- Всеукраїнська Асоціація ОТГ протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України сім пропозицій/висновків до чинних нормативно-правових актів та законопроєктів.
- УАРОР протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України чотири пропозиції/висновки до чинних нормативно-правових актів та законопроєктів.
- Всеукраїнська асоціація громад протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України чотири пропозиції/ висновки до чинних нормативно-правових актів та законопроєктів.
- АМУ напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України більше 30 пропозицій/висновків до чинних нормативно-правових актів та законопроєктів. Водночас АМУ, окрім подання позитивних висновків та пропозицій використовує та надсилає такі форми, як висловлення підтримки прийняття нормативного акту та листи про категоричну не підтримку чи незгоду.

Найбільше з поданих пропозицій стосувалися бюджетних питань. Наприклад, пропозиції змін ВАОМС «Асоціація ОТГ» та АМУ до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» частково були враховані ([Додаток 2](#)).

Думка, висловлена асоціаціями, як правило заслуховується, однак враховується далеко не завжди. У тому числі через те, що не завжди асоціації мають єдину думку щодо того чи іншого акту. Більш того, зустрічається і відсутність єдиної узгодженої позиції серед ОМС всередині асоціацій.

При ідентифікації інтересів ОМС потрібно зважати на те, що вони об'єктивно не можуть бути однакові для громад, створених на базі міст, та створених на базі сіл і селищ. Яскравий приклад цього – питання місця зарахування ПДФО. Великі міста зацікавлені в тому, щоб ПДФО зараховувалось за місцем реєстрації роботодавця, на крайній випадок – за місцем здійснення виробничої діяльності. В той час як інтерес сільських громад, які є донорами робочої сили, полягає в зарахуванні такого податку саме до бюджетів громад за місцем проживання платника податку.

На сьогодні немає формалізованої співпраці асоціацій між собою. Вона здебільшого точкова щодо окремих питань, оскільки інтереси ОМС, які до них входять, часто відрізняються з тих чи інших питань. Втім представники асоціацій під час зустрічей стверджують, що асоціації повинні співпрацювати. Варіант такої співпраці - Національний конгрес місцевих самоврядувань (НКМС), який був створений в січні 2010 року трьома асоціаціями органів місцевого самоврядування. Основною метою конгресу було забезпечення спільної діяльності сторін, спрямованої на формування державної регіональної політики, удосконалення територіальної організації влади.

Активність НКМС протягом 2010-2014 років мала епізодичний характер і зазвичай дотичний до діяльності асоціацій-засновників. Через недосконалий механізм функціонування Конгресу він нормально так і не запрацював. У листопаді 2020 року на онлайн Форумі нового місцевого самоврядування під час обговорення ролі асоціацій органів місцевого самоврядування та формування єдиного голосу місцевого самоврядування знову було поставлено питання відновлення НКМС як механізму консолідації місцевого самоврядування та формування потужного єдиного голосу і представники окремих асоціацій допускають можливість його відновлення після вдосконалення ([Додаток 4](#)).

Висновки до Розділу I

Закон «Про асоціації органів місцевого самоврядування» визначає насамперед право ОМС на утворення своїх асоціацій та умови надання їм всеукраїнського статусу і, відповідно, лише їх відносин із органами державної влади. При цьому, виникають питання формальної невідповідності Закону сучасному стану асоціацій чи навпаки. На базовому рівні відповідно до Закону має бути лише одна асоціація. Втім, з огляду на реформу об'єднання територіальних громад, наразі на базовому рівні існує три всеукраїнські асоціації. З політичної точки зору ліквідація двох асоціацій була б дуже чутливим актом. З практичної – конкуренція ідей є більш прийнятною для уряду та парламенту ніж монополія однієї асоціації. Особливо це важливо з огляду на об'єктивно різні інтереси громад, центром яких є міста та тих, в яких в основному є сільське населення.

Разом з тим, сам Закон містить концептуальні хиби. Насамперед слід визнати, що територіальні громади відрізняються між собою і об'єктивно мають різні інтереси, що унеможлиблює існування норми, яка спонукає їх до об'єднання в одну асоціацію. Україна як велика європейська держава має мати таку систему асоціацій, і відповідно такий закон про асоціації, який дозволяє мати стільки всеукраїнських асоціацій на базовому рівні, скільки об'єктивно потрібно системі місцевого самоврядування.

Окрім суто технічних змін, виникає низка питань концептуального характеру, які потребують вирішення щодо регулювання статусу всеукраїнських асоціацій ОМС в Законі, зокрема:

- які критерії надання статусу всеукраїнських асоціацій;
- скільки допускається асоціацій ОМС базового рівня;
- чи може бути один ОМС в декількох асоціаціях;
- скільки допускається асоціацій ОМС субрегіонального та регіонального рівнів;

- чи можуть висуватись вимоги щодо організації діяльності асоціацій ОМС в їхніх статутах – представництва, порядку формування керівних органів, прийняття рішень, інституційної спроможності тощо;
- які правові наслідки надання статусу всеукраїнських асоціацій;
- які процедури проведення консультацій.

Аналіз Статутів всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування показує, що всі вони містять положення на виконання ст. 9 Закону України «Про асоціації місцевого самоврядування», у якій викладено вимоги до Статуту асоціацій. Разом з тим, порядок формування та організації діяльності асоціацій містить внутрішні протиріччя, невизначеності, які можуть бути загрозою для забезпечення демократичності їхнього функціонування.

Складні структури управління асоціацій, які представляють базовий рівень самоврядування, зумовлені насамперед, недостатньою структурованістю та складністю адміністративно-територіального устрою до реформи 2020 року. Тому слід очікувати змін у статутах цих асоціацій.

Головна мета надання асоціаціям статусу всеукраїнських – забезпечення процедур консультацій між представниками асоціацій та державними органами. При цьому, якщо такі консультації на рівні народних депутатів та їхніх груп регламентації не потребують, то взаємовідносини з урядом мають бути формалізовані, оскільки саме виконавча влада має формувати збалансовані пропозиції для їх затвердження парламентом. Це визначає щонайменше вимоги до сторін таких консультацій у частині представництва, повноважності, компетентності. Якщо з боку Уряду такі вимоги можуть бути забезпечені внутрішніми регламентними нормами, то по відношенню до асоціацій ОМС вони мають забезпечуватись вимогами закону.

Слід чітко регламентувати предмет ведення консультацій. Вони можуть стосуватись як нормативно – правових актів, так і правозастосовчих актів. Останнє стосується насамперед бюджетних рішень.

Окремі асоціації ОМС (АМУ та Асоціація ОТГ) визначають представництво територіальних громад через сільських, селищних, міських голів. У той час як первинними в системі місцевого самоврядування є ради, а голови громад за Конституцією України взагалі не є органами місцевого самоврядування, а лише очільниками виконавчих органів рад і особами, що головуєть на засіданнях рад.

Не правильно коли консультації здійснюються в сепаратному порядку, тобто лише з окремими асоціаціями. Як уряд, так і окремі депутатські групи, парламентські комітети зобов'язані надавати однаково можливість усім всеукраїнським асоціаціям висловлювати свою позицію з питання, що обговорюється.

Варто також створити зручний механізм для систематичної співпраці асоціацій ОМС між собою з метою вироблення спільних позицій там де це можливо. Це може бути у формі вдосконаленого НКМС або в рамках спільних консультативних структур при Уряді, за польським досвідом, наприклад.

РОЗДІЛ II КОНГРЕС МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ВЛАД ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України (далі – Конгрес) є консультативно-дорадчим органом, утвореним [Указом Президента України від 25 лютого 2021 року № 73/2021](#), який діє відповідно до [Положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України](#) (далі – Положення), затвердженого Указом Президента України від 04 березня 2021 року № 89/2021.

2.1 Мета та завдання діяльності Конгресу

Про створення Конгресу Президент України Володимир Зеленський [оголосив](#) на засіданні Ради розвитку громад та територій, яке відбувалося 25 лютого 2021 р. в межах Всеукраїнського форуму «Україна-2030»: *«Відносини між центром та громадами мають стати абсолютно новими, я б сказав – якісно новими. Вони повинні бути конструктивними, прозорими та дієвими. Задля цього ми створюємо Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України. Він стане майданчиком для діалогу та рішень».*

Президент [азначив](#), що у Конгресу місцевих та регіональних влад буде свій постійно діючий офіс, і його робота має бути максимально ефективною, а не лише «на папері». За словами Володимира Зеленського, першим глобальним питанням, на якому слід зосередитись новому органу, має стати підготовка Муніципального кодексу України.

Керівник Офісу Глави держави Андрій Єрмак також [додав](#), що потрібно зупинити «колообіг рад у природі, який триває понад 25 років», коли раніше створені подібні органи засідали всього декілька разів «на вимогу», а зустрічі мали радше формальний характер. *«Унікальність цього Конгресу полягає в тому, що створений він за європейським зразком і є платформою, де є пряме спілкування всіх гілок влади – від маленької ОТГ до мера міста-мільйонника, де всі можуть поставити будь-які питання Президенту України, членам уряду», – зазначив керівник Офісу Президента України.*

Указом Президента України про створення Конгресу [було ліквідовано](#) утворену ним же наприкінці 2019 року Раду розвитку громад і територій.

Потрібно зазначити, що Положення про Конгрес містить багато технічних норм, які були запозичені із Положення про Раду розвитку громад і територій, проте є певні відмінності у завданнях, якими наділяється Конгрес, у переліку членів Конгресу (додано голів райрад, всіх міських, сільських та селищних голів) та у способі організації діяльності (окрім Президії передбачено створення двох Палат).

До основних завдань Конгресу додано:

- представництво інтересів органів місцевих та регіональних влад, зміцнення і захист інтересів органів місцевих та регіональних влад;
- вивчення та моніторинг суспільно-політичних і соціально-економічних процесів, що відбуваються в державі на регіональному та місцевому рівнях, вироблення за результатами узгодженої позиції щодо пріоритетів державної регіональної політики і механізмів забезпечення сталого розвитку територіальних громад та регіонів;
- моніторинг та вивчення реалізації на місцевому та регіональному рівнях Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку, підготовка пропозицій щодо підвищення ефективності виконання цієї Угоди та запровадження європейських стандартів і практик у сфері місцевого самоврядування;
- сприяння налагодженню зв'язків між органами місцевого самоврядування України та держав - членів Європейського Союзу;

- проведення консультацій щодо поглиблення співробітництва між Україною та Європейським Союзом, зокрема через реалізацію проектів транскордонного співробітництва.

Указ Президента України від 25 лютого 2021 року № 73 «Про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президенті України» не зобов'язував обласні державні адміністрації створювати аналогічні консультативно-дорадчі органи на регіональному рівні. Втім у Рівненській області розпорядженням голови облдержадміністрації від 15 квітня 2021 року № 278 було утворено Конгрес місцевих та регіональних влад при Рівненській обласній державній адміністрації як консультативно-дорадчий орган.

2.2 Склад Конгресу та його робочих органів

Відповідно до Положення Конгрес складається з Голови, Президії, Палати регіонів і Палати місцевих влад (див. рис. 2.1, [Додаток 5](#)).

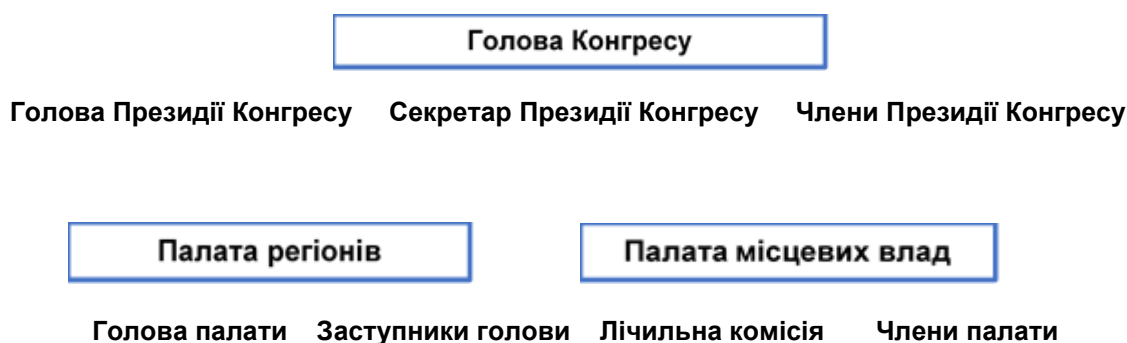

Рис. 2.1 Склад Конгресу

Головою Конгресу є Президент України, який здійснює загальне керівництво його діяльністю, визначає порядок роботи та головує на засіданнях Конгресу.

Відповідно до п. 7 Положення до **складу Конгресу** входять за посадою, зокрема, керівники Верховної Ради та Кабінету Міністрів, керівництво Офісу Президента, секретар Ради національної безпеки і оборони України, міністри, представники обласних і районних державних адміністрацій, директор Національного інституту стратегічних досліджень, голови обласних, районних рад, міські, селищні, сільські голови, керівники всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи тощо.

Для забезпечення організації діяльності Конгресу діє Президія Конгресу, до складу якої, відповідно до п. 10 Положення, входять Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Керівник Офісу Президента України, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністр охорони здоров'я України, Міністр розвитку громад та територій України, Міністр фінансів України, Міністр у справах ветеранів України, голова Антимонопольного комітету України, заступники Керівника Офісу Президента, до відання яких віднесені питання регіональної політики, економічної політики, директор Національного інституту стратегічних досліджень, голови та по два їхніх заступника від кожної з палат Конгресу, глава делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи.

У складі Конгресу діють дві палати: Палата місцевих влад та Палата регіонів.

До Палати місцевих влад входять: голови районних рад, міські, селищні, сільські голови, голови районних (районних у містах) державних адміністрацій, члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які входять до складу Палати місцевих влад названого Конгресу.

До Палати регіонів входять: голови обласних рад, голови обласних державних адміністрацій, члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які входять до складу Палати регіонів названого Конгресу.

За словами одного з керівників всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування, з якими було проведено зустрічі під час виконання даного дослідження: *«Це абсолютно не структура про взаємодію між асоціаціями, це структура про взаємодію держави з самоврядуванням. В цій структурі держава спробувала взаємодіяти з самоврядуванням без асоціацій. Якщо ви побачите, то асоціації не є суб'єктами цієї структури. Так, деякі керівники асоціацій поступово стали членами Президії Конгресу, але асоціації там не суб'єктні. Так, нашого виконавчого директора теж запрошують на засідання Конгресу, але суб'єктності там нема».*

Здійснивши порівняльний аналіз переліку членів Конгресу, визначеного п. 7, зі змістом пп. 10 та 11 Положення, які визначають склади Президії та обох Палат, можемо зробити висновок, що поза увагою нормотворця залишилися керівники всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування. Їм надано лише можливість участі в засіданнях Конгресу, які відповідно до Положення, проводяться в разі потреби, але не рідше одного разу на рік. Разом з тим за своїми посадами в ОМС керівники всеукраїнських асоціацій ОМС є членами обох Палат Конгресу.

2.3 Висвітлення діяльності Конгресу в 2021-2022 рр.

Відповідно до п.13 Положення, Конгрес інформує громадськість про свою діяльність та прийняті ним рішення. Інформація про діяльність Конгресу розміщується на веб-сайті Офіційного інтернет-представництва Президента України.

Оскільки на вебсайті Офіційного інтернет-представництва Президента України відсутня окрема сторінка Конгресу, а також не опубліковано ні документи, які регулюють роботу Конгресу (Регламенти Палат), ні документи, що складаються за результатами його діяльності (Протоколи засідань Конгресу, Президії Конгресу, Палат Конгресу), основою для складання хронології подій у діяльності Конгресу, порядків денних засідань, списків доповідачів та прийнятих рішень – слугували публічні інформаційні матеріали: повідомлення новинного характеру на сайтах Офісу Президента України, ОДА, обласних рад, відеозаписи і дописи на сторінках Конгресу та ОПУ в соціальних мережах ([Додаток 6](#)).

2.4 Засідання Конгресу

Відповідно до п. 8 Положення, основною організаційною формою роботи Конгресу є засідання, які проводяться у разі потреби, але не рідше одного разу на рік. Засідання Конгресу є повноважним, якщо на ньому присутні не менше половини від складу Конгресу.

Згідно з інформацією відкритих джерел, від часу створення Конгресу (25.02.2021 р.) було проведено три засідання Конгресу: 30 вересня 2021 р., 29 жовтня 2021 р. та 27 квітня 2022 р. ([Додаток 6](#)).

Аналіз відеозаписів проведених засідань не дозволяє зробити висновок про повноважність проведення засідань, оскільки вони відбувалися у змішаному форматі (очно-дистанційному) і у форматі відеоконференції. Втім у відкритих джерелах є публікації, які свідчать про те, що не всі члени Конгресу мали змогу бути присутніми на офлайн засіданнях. Наприклад, міський голова Черкас А. Бондаренко [публічно заявив](#), що не зміг потрапити на засідання Конгресу, яке відбулося 30.09.21 р. у м. Київ через те, що його прізвища не було в списках запрошених. Проте цю інформацію намагався спростувати голова Черкаської ОДА Олександр Скічко. А у засіданні Конгресу 27.04.22 р., яке відбувалося в режимі відеоконференції, від Хмельницької ОВА [брали участь](#) всього 6 представників: начальник ОВА, два його заступники, голова обласної ради, голова Хмельницької міської ради та начальник Шепетівської РВА.

До порядків денних засідань Конгресу виносилися нагальні на час проведення засідань питання. Наприклад, до початку повномасштабної війни у фокусі уваги конгресменів були підготовка та проходження опалювального сезону; стан реалізації реформи управління відходами; стан забезпечення населення питною водою; стан протидії поширенню коронавірусної хвороби COVID-19. ([Додаток 6](#))

На засіданні Конгресу, яке відбулося вже після впровадження воєнного стану наприкінці квітня 2022 р., розглядалися питання підготовки плану післявоєнної відбудови України; стану забезпечення житлом переселенців; досвіду щодо забезпечення всіх необхідних виплат і запобігання гуманітарній кризі в тимчасово окупованій громаді, а також розвитку ТрО. ([Додаток 6](#))

Відповідно до п. 8. Положення, рішення Конгресу приймаються більшістю голосів присутніх на засіданні членів Конгресу. У разі рівного розподілу голосів голос Голови Конгресу є вирішальним. За результатами засідання оформляється протокол, який підписується головою Президії Конгресу. Рішення Конгресу можуть надсилатися для розгляду міністерствам, іншим центральним та місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування. У разі необхідності рішення Конгресу реалізуються шляхом видання в установленому порядку актів Президента України, внесення Президентом України на розгляд Верховної Ради України відповідних законопроектів.

Загальна кількість членів Конгресу складає 1759 осіб ([Додаток 7](#)). У Положенні та відкритих джерелах відсутня інформація у який спосіб відбувається підрахунок присутніх на засіданні членів Конгресу та їхніх голосів під час голосування. Крім того, відсутня інформація щодо документування результатів голосування на засіданнях Конгресу.

За словами одного з керівників всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування, з якими було проведено зустрічі під час виконання даного дослідження: *«Вони піднімали там декілька важливих тем. Важливі теми, дійсно обговорювали, але що далі з тими питаннями, як і куди далі вони йдуть, не зрозуміло. Як готуються ці рішення – теж не зрозуміло. Десь там хтось готує і виносить там рішення. А чи вони попередньо десь обговорювались, якимось аналізувались – неясно».*

Разом з тим, з відкритих джерел інформації [відомо](#), що з одного питання порядку денного засідання Конгресу 30.09.21 р., за дорученням Глави держави, – Кабінет Міністрів України, НАК «Нафтогаз України», Асоціація міст України і Палата місцевих влад Конгресу напрацювали проєкт Меморандуму, згідно з яким до кінця опалювального сезону тарифи на тепло та гарячу воду для населення не зростатимуть.

Аналіз відеозаписів проведених засідань Конгресу дозволяє зробити висновок, що процедура голосування за проєкти рішень відбувалася публічно лише під час засідання Конгресу 30.09.2021 р. Зокрема, на [цьому засіданні](#) було ухвалено:

- рішення про підписання [Меморандуму](#) про непідвищення рівня тарифів у сферах централізованого постачання теплової енергії та гарячої води;
- запропоновано профільним комітетам ВРУ в найкоротший термін доопрацювати проєкт закону «Про загальнодержавну цільову програму «Питна вода України», підготувати до другого читання та винести на голосування проєкт закону 2207-1д «Про управління відходами»;
- включити до переліку об'єктів програми «Велике будівництво» на 2022 рік будівництво нових очисних споруд Одеського регіону;
- усім конгресменам, які є очільниками обласних державних адміністрацій, обласних рад, міським головам і т. д. забезпечити навчання своїх співробітників у рамках програми Національного агентства з питань державної служби. ([Додаток 6](#))

2.5 Організація роботи Палат Конгресу

Відповідно до п. 11 Положення, у складі Конгресу діють дві палати: Палата місцевих влад та Палата регіонів.

Кількісний аналіз складу **Палати місцевих влад** за посадами свідчить про те, що представники місцевого самоврядування складають 91,3% (1544 посади) від фактичної загальної кількості (1691 посада) (див. рис. 2.2., [Додаток 7](#)).

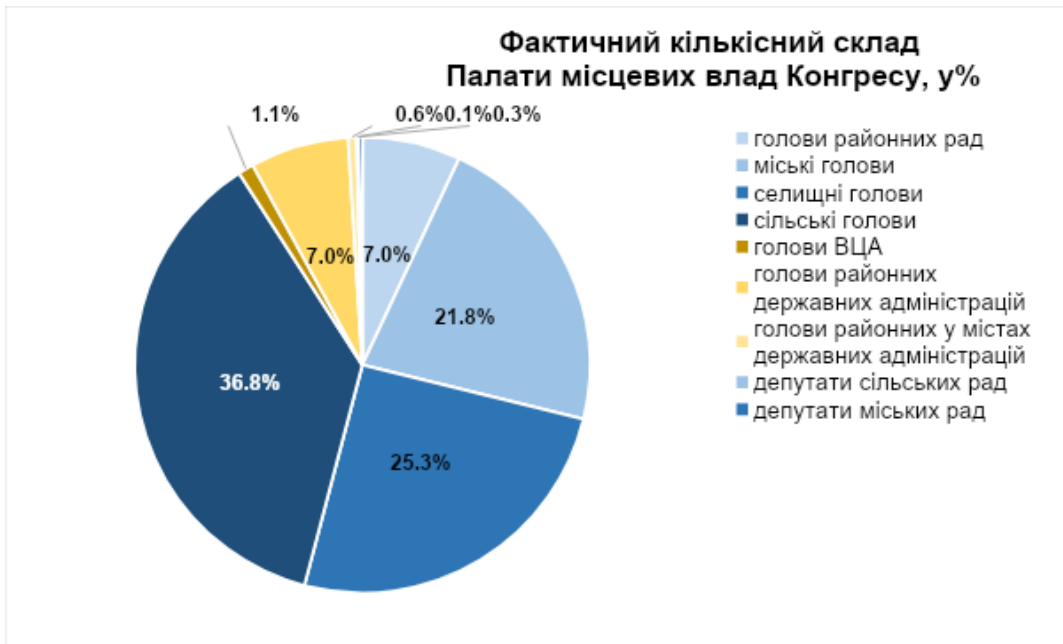

Рис. 2.1. Склад Палати місцевих влад Конгресу

У **Палаті регіонів** частка представників місцевого самоврядування складає 56,4% або 31 посада з 55-ти. ([Додаток 7](#))

Потрібно зазначити, що троє голів райрад мають членство в обох палатах, оскільки є членами делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які, відповідно до Положення входять до складу Палати регіонів Конгресу.

Відповідно до п. 11 Положення, голови Палат та їх заступники обираються членами Палат. Голови Палат планують та організують роботу Палат, інформують про неї голову Президії Конгресу. Засідання палат проводяться у разі потреби, але не рідше ніж один раз на квартал.

Відповідно до інформації з відкритих джерел, із часу створення Конгресу було проведено по одному засіданню кожної Палати Конгресу. Під час аналізу порядків денних засідань Президії Конгресів – не зафіксовано жодних виступів голів Палат Конгресу, які б стосувалися інформування про діяльність Палат.

Відразу після створення Конгресу, Асоціація міст України зайняла проактивну позицію. Зокрема, вже наприкінці березня 2021 р. АМУ почала вимагати невідкладно провести засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України, на якому розглянути стан вирішення [питань, що піднімалися на Раді розвитку громад та територій](#) 25 лютого 2021 року, зокрема щодо:

- збільшення частини ПДФО, яка буде зараховуватися до бюджетів сільських, селищних, міських територіальних громад;
- передачі закладів професійно-технічної освіти у містах-обласних центрах у власність відповідних територіальних громад.

Також АМУ закликала розглянути на засіданні Конгресу виконання умов [Меморандуму](#), укладеного за посередництва Офісу Президента України між представниками Уряду та АМУ про взаєморозуміння щодо врегулювання проблемних питань у сферах централізованого постачання теплової енергії та гарячої води.

На початку квітня 2021 р. АМУ повторно звернулася до заступника Керівника Офісу Президента України, Виконавчого секретаря Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України К. Тимошенка з проханням якнайшвидше провести Конгрес та розглянути на ньому [питання розширення бази доходів бюджетів територіальних громад](#).

Саме ці [питання](#) було включено до порядку денного першого засідання Палати місцевих влад, яке відбулося 03.06.2021 р. у м. Хмельницькому.

У Положенні про Конгрес відсутній чітко визначений порядок скликання членів Палат, проте публікації, розміщені на офіційних вебсайтах [Вільхівської сільради](#) (Харківська область), [Ужгородської РДА](#), [Волноваської райради](#) (Донецька область), [Хмельницької ОВА](#) та [Асоціації міст України](#) свідчать про те, що перед проведенням першого засідання Палати місцевих влад, у регіонах України відбулися збори голів районних державних адміністрацій, голів районних рад, міських, селищних, сільських голів, керівників обласних державних адміністрацій та військово-цивільних адміністрацій, на яких були обрані від кожного регіону по п'ять представників (голови обласних центрів, міських та сільських громад, також були запрошені голови районних рад та адміністрацій) для очної участі в засіданні Палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад при Президенті України. Всі інші члени Палати регіональних влад могли долучитися до участі в засіданні в режимі відеоконференції.

Учасники засідання обрали головою Палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад мера Львова А. Садового. Його заступниками були обрані міський голова Житомира С. Сухомлин та міський голова Дніпра Б. Філатов А. Садовий запропонував запровадити ротаційний принцип та випробувальний термін, який був визначений для нього на шість місяців.

Також учасники засідання включили до складу президії Конгресу виконавчого директора Асоціації міст України О. Слобожана, кандидатуру якого запропонував з голосу міський голова Житомира С. Сухомлин.

На засіданні [затвердили](#) склад лічильної комісії й секретаріату засідання Палати та схвалили Регламент роботи Палати. На час проведення даного дослідження вказані вище дані і документи відсутні у відкритому інформаційному просторі, як і Протокол засідання.

Перше засідання **Палати Регіонів** відбулося 08 червня 2021 року у м. Дніпро. Під час засідання було заслухано доповіді про необхідність ухвалення Закону «Про місцеві державні адміністрації» та урядові законопроекти, що мають на меті збільшити адміністрування податків та дохідну базу державного бюджету ([Додаток 6](#)).

Також під час засідання було розглянуто низку організаційних питань, зокрема, схвалено Регламент роботи Палати регіонів Конгресу. Головою Палати регіонів було обрано очільника Одеської облдержадміністрації С. Гриневецького, а його заступниками – голову Миколаївської обласної ради Г. Замазєєву та голову Чернівецької ОДА С. Осачука.

Про затвердження складу лічильної комісії Палати регіонів Конгресу під час першого засідання, інформації у відкритих джерелах немає. Відомо лише, що під час засідання голову Житомирської обласної ради Володимира Федоренка [було обрано](#) членом лічильної комісії Палати регіонів Конгресу.

У березні 2022 року Указом Президента України [було звільнено](#) з посади голови Одеської обласної державної адміністрації С. Гриневецького, а у липні 2022 року – [звільнено з посади](#) голови Чернівецької обласної державної адміністрації С. Осачука.

Інформації про те, хто зараз очолює Палату Регіонів і представляє її на засіданнях Президії Конгресу у відкритих джерелах немає.

Разом з тим, інформаційний запит до Офісу Президента України від ГС «Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ» від 24.08.2022 р. щодо отримання копій ухвалених на засіданнях Палат Регламентів їхньої діяльності, [було переадресовано](#) керівникам Палат: до Львівської міської ради (А. Садовому) та Одеської обласної військової адміністрації (С. Гриневецькому). Станом на 11.10.22 р. відповідь на нього не отримано.

2.6 Кількісний склад та організація роботи Президії Конгресу

Відповідно до п. 9 Положення, головним завданням Президії Конгресу є забезпечення організації його діяльності. Задля цього Президія Конгресу:

- забезпечує підготовку питань порядку денного та матеріалів до засідань Конгресу з урахуванням пропозицій членів Конгресу;
- здійснює моніторинг стану реалізації рішень Конгресу;
- затверджує плани діяльності палат Конгресу та утворених Конгресом тимчасових робочих груп, інших робочих органів, зокрема комітетів, визначає їх голів, затверджує за поданням голів тимчасових робочих груп персональний склад таких груп, координує їх роботу;
- звітує перед Конгресом про свою діяльність.

Тематика проведених протягом 2021-2022 рр. засідань Президії Конгресу переважно стосувалася законодавчих ініціатив Уряду (законопроект про ДФРР, законопроект «Про місцеві державні адміністрації і т.ін.), а також стану виконання законодавства (Закон України «Про національний спротив», Указу Президента України «Про заходи щодо підвищення конкурентоспроможності закладів охорони здоров'я та забезпечення додаткових гарантій для медпрацівників»), стану реалізації програм Президента України («Велике будівництво») та Офісу Президента України (єдиного гуманітарного штабу, єдиної платформи для пошуку зниклих безвісти).

Після запровадження воєнного стану в головному фокусі уваги засідань Президії Конгресу – план відновлення України від наслідків повномасштабної війни Росії проти України (Fast Recovery plan). ([Додаток 6](#))

Засідання Президії Конгресу скликається головою Президії Конгресу у разі потреби, але не рідше ніж один раз на місяць. Рішення Президії Конгресу приймаються більшістю голосів.

Відповідно до інформації з відкритих джерел, із початку створення Конгресу опубліковано відомості про проведення п'яти засідань Президії Конгресу, з яких перше засідання було підготовчим ([Додаток 6](#)). Всього до війни було проведено три засідання: 23 березня 2021 року, 29 липня 2021 року та 11 лютого 2022 року. Після запровадження воєнного стану проведено два засідання Президії: 04 травня та 14 липня 2022 року.

Кількісний аналіз посадового складу Президії Конгресу свідчить про те, що представники органів місцевого самоврядування знаходяться у меншості до представників ЦОБВ, Верховної Ради та науково-дослідної установи (10% проти 90%) (див. рис. 2.3, [Додаток 7](#)).

Рис. 2.3. Кількісний склад Президії Конгресу

Під час засідання Президії Конгресу спільно з Національною радою Реформ, яке відбувалося в м. Києві 29.07.2021 року, головою Президії Конгресу було обрано Керівника Офісу Президента України А. Єрмака.

Відповідно до Положення, виконавчим секретарем Президії Конгресу є заступник Керівника Офісу Президента України, до відання якого віднесені питання регіональної політики (К.Тимошенко).

У попередніх публічних виступах Президента України та заступника керівника Офісу Президента України на засіданнях Конгресу та його Палат йшлося про створення постійно діючого офісу Конгресу на базі Офісу Президента. На першому засіданні Палати місцевих влад заступник керівника Офісу Президента К.Тимошенко повідомив, що [при Офісі Глави держави працюватиме постійний офіс Конгресу](#), куди може звертатися кожен очільник громади.

На першому засіданні Палати Регіонів Конгресу 08.06.21 р., заступник керівника Офісу Президента України [доповів](#): «з минулого тижня, коли відбулося засідання Палати місцевих влад Конгресу (03.06.21 р.), до Офісу Президента надійшли перші звернення від очільників регіонів, голів облрад, ОТГ, і їх вже опрацьовують. Хотів би підкреслити, що всі ваші пропозиції, рішення будуть реалізуватися через рішення Президента, уряду, парламенту. Конгрес для цього й створений. Ми не підміняємо будь-які асоціації, а просто скорочуємо шлях для вирішення питань будь-якого очільника міста чи ОТГ».

Станом на 01.07.2021 р., відповідно до [інформації з відкритих джерел](#), штатний розпис Офісу Президента України не містить даних щодо окремого структурного підрозділу, який би здійснював координацію роботи Конгресу.

Відповідно до п. 22 ст. 4 [Указу Президента України від 25 червня 2019 року № 436/2019 «Про Положення про офіс Президента України»](#), Офіс відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, організовує прийом громадян, які звертаються до Президента України, розгляд звернень громадян, а також звернень органів місцевого самоврядування, політичних партій та громадських об'єднань (у тому числі професійних спілок), підприємств, установ, організацій, здійснює облік і аналіз таких звернень, на основі аналізу звернень розробляє та подає Президентові України пропозиції щодо розв'язання порушених у них проблем.

Звернення [потрібно надсилати](#) листами у письмовій формі або подати його через Департамент з питань звернень громадян Офісу Президента України. При цьому, [звіт Департаменту за 2021 рік](#) не містить інформації щодо поданих звернень від керівників органів місцевого самоврядування та місцевих органів в виконавчій владі.

Відповідно до абзацу 5 пп. 3 п. 10 Положення, Голова Президії Конгресу представляє Конгрес у відносинах із державними органами, органами місцевого самоврядування та їх всеукраїнськими асоціаціями, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та міжнародними організаціями.

У середині серпня 2022 р. Президент України В. Зеленський [провів зустріч](#) з представниками Асоціації європейських міст Eurocities на чолі з міським головою італійської Флоренції Даріо Нарделлою. У заході також взяли участь керівник Офісу Президента, голова президії Конгресу місцевих та регіональних влад А. Єрмак і заступники керівника офісу Глави держави А. Сибіга та К. Тимошенко.

У присутності Глави держави голова президії Конгресу місцевих та регіональних влад, керівник Офісу Президента А. Єрмак і президент Eurocities, мер Флоренції Даріо Нарделла підписали Меморандум про взаєморозуміння для підтримки сталої відбудови українських міст.

Відповідно до Меморандуму, Eurocities планує згуртувати понад 200 великих міст Європи, які солідарні з українськими містами-побратимами, для реалізації проєктів реконструкції; об'єднати ресурси, включно з технічними знаннями та досвідом, найкращі практики відповідно до запитів про підтримку від українських колег; надати допомогу в пошуку фінансування ЄС для реалізації проєктів реконструкції тощо.

Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України, відповідно до Меморандуму, планує надати перелік відповідних критичних проєктів відбудови українських міст, зруйнованих під час російської війни; забезпечити зручний і прозорий механізм фінансування проєктів реконструкції; сприяти просуванню законодавчих ініціатив, необхідних для відбудови українських міст тощо.

Документ передбачає створення спільної робочої групи, до складу якої увійдуть представники Eurocities і Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України. Група контролюватиме розробку та реалізацію цієї ініціативи й забезпечуватиме координацію, зокрема, з Європейським альянсом міст і регіонів для України. Меморандум почав діяти 20 серпня 2022 року. Його оцінюватимуть та оновлюватимуть щороку.

2.7 Оцінка Конгресу керівниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування та керівниками територіальних громад

За результатами обговорення Правлінням ВАОМС «Асоціація ОТГ» 12 березня 2021 року було вирішено ще до початку роботи Конгресу звернути увагу Президента України на норми Положення, які можуть у подальшому вплинути на ефективність та результативність роботи Конгресу. Проблемними моментами, які на думку ВАОМС «Асоціація ОТГ» потребують додаткового унормування, є такі: місцеве самоврядування позбавлене ініціативи скликання засідань Конгресу; не визначено механізми представництва всіх 1468-ми територіальних громад у Конгресі; у складі Президії Конгресу органи місцевого самоврядування перебувають у меншості. Крім того, за підсумками роботи, ВАОМС «Асоціація ОТГ» рекомендувала Президенту України *«звернути увагу на європейський досвід формування аналогічних органів, зокрема на структуру Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи щодо складу учасників безпосередньо виборних посадових осіб як представників місцевих та регіональних влад»*.

Актуальність зазначених вище проблемних питань у роботі Конгресу засвідчують і результати проведених індивідуальних зустрічей з керівниками всеукраїнських асоціацій місцевого самоврядування під час виконання даного дослідження у серпні-вересні 2022 р.

Під час проведення інтерв'ювання в рамках даного дослідження, від керівників територіальних громад лунали поодинокі згадки про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентіві України, як про один з інструментів участі органів місцевого самоврядування в ухваленні рішень на національному рівні. Респонденти не піддавали сумніву необхідність існування такого консультативно-дорадчого органу, проте відзначили певні проблемні аспекти організації діяльності Конгресу, які впливають на загальну ефективність даного інструменту.

Зокрема, те що у Президії Конгресу не забезпечено рівне представництво сільських, селищних та міських територіальних громад: *«Хотілося б, щоб чули голоси і думку всіх рівнів, а не лише великих громад»*. Також на думку деяких учасників дослідження формат проведення засідань Конгресу не передбачає дискусій між його учасниками: *«Хотілося б, щоб нас (голів територіальних громад) не тільки збирали, щоб перед нами виступити. Хоч питання дайте нам задати. Або зберіть нас і дайте кожному хоч по 1-2 речення сказати, свої пропозиції висловити...»*.

Висновки до Розділу II

Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентіві України за час свого існування не став дієвим майданчиком для комунікації органів місцевого самоврядування з Президентом України, центральними органами виконавчої влади та Верховною Радою з **трьох** причин.

1. Наявність прогалин у нормативній базі, яка регулює його діяльність, а саме у Положенні про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентіві України, затвердженому Указом Президента України від 04 березня 2021 року № 89/2021:

- поза увагою Президента залишилися керівники всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування, і їм надано лише можливість участі у засіданнях Конгресу, які відповідно до Положення, проводяться у разі потреби, але не рідше одного разу на рік;
- місцеве самоврядування позбавлене можливості за власною ініціативою скликати засідання Конгресу місцевих та регіональних влад;
- загальна кількість членів Конгресу складає 1759 осіб, а в Положенні про Конгрес відсутній порядок підрахунку присутніх на засіданні та голосів під час голосування, а також порядку документування його результатів;

- не забезпечено можливість пропорційного представництва органів місцевого самоврядування різних видів громад (місто, селище, село) під час обрання керівництва Палати місцевих влад (голова та два заступники голови);
- не забезпечено можливість пропорційного представництва органів місцевого самоврядування різних рівнів (регіональний, субрегіональний) під час обрання керівництва Палати регіонів (голова та два заступники голови);
- не визначено завдання діяльності обох Палат Конгресу;
- попри те, що представники органів місцевого самоврядування перебувають у кількісній більшості у складі обох Палат Конгресу (91,3% у Палаті місцевих влад та 56,4% у Палаті регіонів Конгресу), у Президії Конгресу представники органів місцевого самоврядування знаходяться у меншості відносно представників ЦОВВ, Верховної Ради та науково-дослідної установи (10% проти 90%).

2. Неналежне виконання окремих пунктів Положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президенті України, затвердженого Указом Президента України від 04 березня 2021 року № 89/2021, а саме:

- п. 10 – не забезпечено щомісячне проведення засідань Президії Конгресу;
- п. 11 – не забезпечено щоквартальне проведення засідань Палат Конгресу;
- п. 13 – не забезпечено інформування громадськості про діяльність Конгресу та прийняті ним рішення.

3. Висвітлення роботи Конгресу знаходиться на низькому рівні: на вебсайті Офіційного інтернет-представництва Президента України відсутня окрема сторінка Конгресу, а також не опубліковані документи, які регулюють роботу Конгресу (Регламенти Палат) та є результатами його діяльності (Протоколи засідань Конгресу, Президії Конгресу, Палат Конгресу) тощо.

РОЗДІЛ III АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ КМУ, ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ТА СУБРЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ

3.1 Огляд чинних НПА, які регулюють діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального та субрегіонального рівня, КМУ щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС базового рівня в частині надання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

У рамках огляду пріоритетно опрацьовано закони України:

- [«Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII](#)
- [«Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 № 3166-VI;](#)
- [«Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV;](#)
- [«Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР,](#)

а також:

- [Регламент Кабінету Міністрів України \(затверджений Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України» від 18.07.2007 № 950\);](#)
- [Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затверджений відповідною постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996.](#)

У Законі «Про Кабінет Міністрів України», в частині взаємодії/комунікації з ОМС, якнайперше, варто звернути увагу на ст. 39, в якій йдеться про відносини Кабінету Міністрів України з органами місцевого самоврядування. Зокрема, її частини 1 та 2:

1. *«Кабінет Міністрів України спрямовує діяльність органів виконавчої влади на сприяння ефективному функціонуванню та розвитку місцевого самоврядування, додержання визначених законом прав органів місцевого самоврядування, забезпечує взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, зокрема економічного, соціального та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.*

2. *Кабінет Міністрів України вживає заходів для ознайомлення органів місцевого самоврядування з проектами актів Кабінету Міністрів України, що безпосередньо стосуються питань функціонування місцевого самоврядування чи інтересів територіальних громад».*

Щодо нормативно-правового регулювання комунікації КМУ та ОМС, зокрема, і при підготовці відповідних проектів та ухвалення урядових рішень, варто звернути увагу на **норми Регламенту КМУ**. Зокрема, відповідно до §18 Регламенту: *«у засіданні Кабінету Міністрів під час розгляду питань, що стосуються функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, може брати участь уповноважений представник всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування з правом дорадчого голосу».*

Також передбачена участь представників ОМС і представника асоціацій ОМС у засіданні урядових комітетів. Зокрема, відповідно до п.1 §28-5 Регламенту КМУ: *«на засідання урядового комітету запрошуються (...) також керівники органів місцевого самоврядування, інші посадові особи, участь яких необхідна для обговорення включених до порядку денного питань».*

Відповідно до п. 2 § 28-5 Регламенту КМУ: *«Голова урядового комітету може визначати окремих посадових осіб, які беруть постійну участь у засіданнях комітету з правом дорадчого*

голосу (постійні учасники). Постійну участь у засіданнях урядового комітету за рішенням його голови можуть брати (...) представник всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування».

Як відомо з комунікації із представниками асоціацій ОМС, наразі таку участь у засіданнях КМУ та урядових комітетів беруть представники Асоціації міст України (АМУ). Отже, дуже добре, що представники АМУ долучені до такої партнерської співпраці з Урядом. Водночас, доцільно розглянути питання представництва/участі в таких урядових комунікаціях представників інших всеукраїнських асоціацій ОМС.

Разом з тим, вже на етапі підготовки проєктів актів КМУ, передбачено комунікацію з усіма всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування. Зокрема, відповідно до абзацу 4 п. 7 §33 Регламенту КМУ: *«під час підготовки проєкту акта Кабінету Міністрів з питань, що стосуються функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого і регіонального розвитку (згідно з тематикою консультацій, визначених Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування»), такий проєкт акта в обов'язковому порядку надсилається всеукраїнським асоціаціям органів місцевого самоврядування». Вказана вимога Регламенту КМУ виконується досить системно. Втім, на практиці іноді бракує часу для якісного опрацювання отриманих проєктів через короткі строки для реагування. При цьому, асоціації намагаються формувати узгоджену позицію від своїх членів, експертів. Крім того, відповідно до пункту 2 § 41 Регламенту КМУ: «проєкти актів Кабінету Міністрів з питань, що стосуються функціонування місцевого самоврядування чи інтересів територіальних громад, розробник надсилає відповідним органам місцевого самоврядування для ознайомлення та у разі надходження пропозицій від зазначених органів розглядає їх під час опрацювання таких проєктів».*

Ще одну норму, що регулює взаємодію ОМС та Уряду закріплено в п. 2 §152 Регламенту КМУ: *«Кабінет Міністрів залучає органи місцевого самоврядування до обговорення проєктів нормативно-правових актів, ініційованих Кабінетом Міністрів, з питань, що стосуються інтересів територіальних громад, проводить консультації із всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування у порядку, встановленому Законом України «Про асоціації органів місцевого самоврядування»». Важливо зазначити, що в цій нормі також йдеться про множину всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування.*

Окрім залучення до обговорень проєктів нормативно-правових актів ОМС та консультації з асоціаціями ОМС на рівні Кабінету Міністрів, доцільним є звернути увагу на рівень ЦОБВ, зокрема, міністерств. Адже саме міністерства забезпечують формування та реалізують державну політику в окремих сферах. Проте у Законі України «Про центральні органи виконавчої влади» відсутнє детальне регулювання як відносин міністерств з ОМС, так і залучення ОМС до участі в підготовці проєктів рішень.

Крім того, варто звернути увагу на статтю 14 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», яка стосується діяльності колегії міністерства та інші консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів міністерства. Для підготовки рекомендацій щодо виконання завдань міністерства, може утворюватися колегія міністерства як консультативно-дорадчий орган. . Відповідно до ч. 2 ст. 14: *«до складу колегії входять міністр (голова колегії), перший заступник міністра, заступники міністра, державний секретар міністерства, можуть входити (...) за згодою – представники (...) органів місцевого самоврядування».*

Отже, у разі належної організації роботи колегії – це може бути системним і результативним механізмом комунікації міністра і тих суб'єктів, на діяльність яких впливає політика міністерства. Такий формат взаємодії дозволяє вибудовувати сталу комунікацію, тісний і регулярний зв'язок формування державної політики з практикою її реалізації, відносно швидке реагування на проблеми та виклики.

Разом з тим, для центральних органів виконавчої влади важливе значення має **регулювання, закріплене в Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики**, що його було затверджено [Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року №996](#) (далі – Порядок). І хоча цей акт спрямований насамперед на «інститути громадянського суспільства» (громадські об'єднання, релігійні, благодійні організації, творчі спілки, професійні спілки та їх об'єднання, асоціації, організації роботодавців та

їх об'єднання, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації, інші невідприємницькі товариства та установи, легалізовані відповідно до законодавства), ОМС та асоціації ОМС мають змогу завчасно ознайомлюватись із запропонованими змінами до законодавства, оскільки у вказаному НПА міститься регулювання вимог оприлюднювати проекти нормативно-правових актів.

Так, відповідно до абзацу 6 пункту 12 Порядку: *«в обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами».*

Крім того, пункт 9 Порядку прямо передбачає, що *«до участі у проведенні консультацій з громадськістю залучаються в установленому порядку органи місцевого самоврядування».*

При цьому, варто зауважити, що таке регулювання має обмежений потенціал. В Україні і в мирний час, і тим паче, під час воєнного стану, багато проектів (зокрема, законопроектів) могли подаватися через народних депутатів України, або готуватися у співпраці з ними, оскільки таким чином – процедура подачі законопроекту пришвидшується та полегшується. Відповідно, потрібно враховувати, що органи виконавчої влади для спрощення законотворчої процедури, можуть не застосовувати Порядок.

Крім того, необхідно зважати, що у форматі загального громадського обговорення проектів НПА, і ОМС, і їхнім асоціаціям може бракувати спроможності усе відслідковувати, і на всі проекти НПА реагувати. Тобто бажана проактивна роль розробників, активне інформування ОМС / асоціацій ОМС, залучення на ранніх стадіях до спільної розробки, а не лише до реагування постфактум.

Водночас у період воєнного стану об'єктивно не було можливості усі проекти виставляти для «громадського» обговорення. Треба пам'ятати, що цей Порядок – затверджено актом КМУ, тож його незастосування в окремих випадках не має правових наслідків (у разі оскарження такого акта з підстав недотримання процедури).

Закон України «Про місцеві державні адміністрації» містить загальні норми про взаємодію з органами місцевого самоврядування, а також взаємодію МДА і ОМС при виконанні галузевих повноважень.

Особливу цінність в частині комунікації / взаємодії МДА та ОМС має стаття 35 Закону «Про місцеві державні адміністрації». Зокрема, відповідно до частин першої та другої цієї статті:

1. *«місцеві державні адміністрації на відповідній території взаємодіють з сільськими, селищними і міськими радами, їх виконавчими органами та сільськими, селищними і міськими головами, сприяють у здійсненні ними власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій, зміцнення матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування, контролюють виконання наданих їм законом повноважень органів виконавчої влади, розглядають та враховують у своїй діяльності пропозиції депутатів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.*

2. *У разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, про це повідомляється заздалегідь відповідним органам місцевого самоврядування. Представники цих органів та посадові особи територіальних громад мають право брати участь у розгляді таких питань місцевою державною адміністрацією, висловлювати зауваження і пропозиції».*

Дзеркальні норми є і в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні», Зокрема, у ч. 3 ст. 71 передбачено: *«у разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, вона повинна повідомити про це відповідні органи та посадових осіб місцевого самоврядування».*

Враховуючи результати опитування як представників ОМС, так і представників МДА (МВА), можемо відзначити, що за обопільною інформацією – такі інструменти комунікації, як спільні наради, заходи, обмін інформацією, – залишаються актуальними і широко застосовуються.

Детальніше ознайомитися з нормами актів законодавства в частині регулювання взаємодії ОБВ і ОМС можна у відповідному витягу – [Додатку 8](#).

3.2 Підсумки інтерв'ювання керівників територіальних громад

Результати проведеного інтерв'ювання з керівниками 42-х територіальних громад свідчать про те, що існують певні особливості у здійсненні комунікації ОМС з РВА та ОВА.

Найчастіше відбувається комунікація між ОМС, ОВА та РВА **під час воєнного стану з питань:** оборонного характеру та цивільного захисту – укріплення кордонів в прикордонних громадах; діяльності добровольчих формувань територіальних громад; підтримки військових частин, що знаходяться на відповідній території; укриття для населення; з гуманітарних питань - забезпечення умов для внутрішньо переміщених осіб, роботи з внутрішньо переміщеними особами; контролю та інвентаризації гуманітарної допомоги, її подальшої передачі; організаційного характеру – відновлення навчального процесу, визначення та інвентаризація комунальних установ, підготовка до опалювального сезону.

Способи комунікації ОМС з військовими адміністраціями у більшості випадків дистанційні. Офіційна комунікація між ОМС, РВА та ОВА у прифронтових регіонах відбувається під час нарад в онлайн та офлайн режимах, а також у листуванні. Неформальними каналами інформування та спілкування є закриті спільні групи для керівників ОМС, РВА та ОВА у соціальних месенджерах Viber, Telegram та WhatsApp. Більшість респондентів тилових областей (**17 з 20**) зазначають, що офіційна комунікація на рівні спільних нарад з РВА та ОВА на сьогодні відбувається досить рідко, а більшість питань вирішуються в телефонному режимі.

Варто зазначити, що у різних регіонах по-різному побудовано комунікацію між ОВА-РВА-ОМС. Наприклад, частина респондентів з тилових громад зазначили про регулярну та систематичну комунікацію і взаємодію лише з ОВА (**3 з 19**), інша ж частина навпаки, з РВА (**4 з 19**), а є громади, де налагоджена тісна співпраця з обома рівнями (**12 з 19**). Переважна більшість керівників територіальних громад прифронтових регіонів (**18 з 22-х**) зазначають, що мають комунікацію як на субрегіональному (РВА) так і на регіональному рівні (ОВА). Проте в одній з південних прифронтових областей України (**4 з 22-х**) запроваджено такий варіант комунікації, який передбачає лише зв'язки ОМС з РВА та РВА з ОВА, прямої комунікації між ОМС та ОВА немає: *«У нас сьогодні прямий зв'язок є лише з РВА. Нам заборонено писати листи в ОВА, їх там ніхто не розглядає... тільки через РВА потрібно до них звертатися...»*.

Окремі респонденти не бачать необхідності в існуванні адміністрацій на субрегіональному рівні. У якості аргументів керівники громад наводять тезу про те, що після реформи адміністративно-територіального устрою в 2020 році всі повноваження РДА було передано ОМС, також відбулася передача майна спільної комунальної власності у власність громаді. Крім того респонденти не бачать різниці між повноваженнями РДА та ОДА і вважають, що перші повністю дублюють діяльність других. Також респондентами було зазначено, що нерозділеність повноважень між РДА і ОДА призвела до дублювання комунікації, коли ОМС мусять звітувати одночасно і в РДА, і в ОДА. Під час воєнного стану, в умовах, коли в деяких територіальних громадах відчувається брак кадрів, а навантаження на працівників ОМС збільшилося в рази, таке подвійне звітування є надзвичайно обтяжливим для ОМС.

Окремі респонденти висловлювали думку, що на субрегіональному рівні більше не потрібні районні ради: *«Якщо ж говорити про районні ради, на мою думку це структура, яка працює абсолютно без жодного функціоналу і не мають ніяких функцій, вони самі собі шукають якісь функції щоб хоч мати чим зайнятися... Абсолютна більшість голів підтвердить, що такі структури, як районні ради, не потрібні абсолютно»*.

Респонденти зазначили, що після Перемоги України потрібно буде якомога швидше ухвалити зміни до законодавства в частині визначення доцільності існування районних рад та розмежування повноважень районних і обласних державних адміністрацій. А також потрібно подбати про збільшення впливу ОМС на формування та реалізацію регіональної політики, оскільки зараз ОМС практично не залучені до визначення пріоритетів регіонального розвитку.

«Дратує, коли зверху місцева влада надає лише вказівки, не підкріплені ресурсами. Це проблема довоєнна. В освітній і медичній сфері зараз така ситуація, що якщо капітальні ремонти, або будівництво, то гроші на це сконцентровані на рівні обласного УКБ і жодна громада не обирала підрядників, а лише чомусь мала контролювати процес будівництва... По ДФРР рішення про переможців конкурсу ухвалюється в ОДА, яка сама і створює цю конкурсну комісію... Потрібно більш чітко розподілити повноваження і ресурси».

На думку експертів Мережі UPLAN, після введення воєнного стану, коли було утворено «вертикаль» влади у вигляді ОВА-РВА-ОМС, говорити про повноцінну роль ОМС в цій «вертикалі» не доводиться.

Детальніше – див. [Додаток 9](#).

3.3 Підсумки зустрічей із представниками обласних військових та районних військових адміністрацій

Під час дослідження експертами було проведено п'ять зустрічей з представниками РВА, ОВА та обласних рад з регіонів України, які є партнерами Проєкту ГОВЕРЛА (Волинська, Полтавська, Рівненська, Львівська області). Всі зустрічі проводилися відповідно до [the Chatham House Rule](#), яке передбачає, що «учасники можуть вільно використовувати отриману інформацію, але ані особа, ані приналежність (affiliation) доповідача(ів) чи будь-якого іншого учасника не можуть бути розголошені».

За результатами спілкування із представниками обласних військових адміністрацій можна зробити висновок про те, що взаємодія ОВА із ОМС налагоджена шляхом постійної комунікації із головами громад у рамках робочих нарад, чатів, особистих контактів.

Так, із головами громад щодо вирішення тих чи інших питань проводяться системні наради з використанням Платформи Zoom. Під час воєнного стану ОВА спільно із ОМС напрацьовували пропозиції змін до законодавства щодо внутрішньо переміщених осіб, підготовки до опалювального сезону, вирішення питань казначейства. Варто зазначити, що до запровадження воєнного стану, ОДА, за дорученням голів, здійснювали збір відомостей з проблемних питань ОМС.

У разі, якщо ОВА розглядає питання, які стосуються інтересів органів місцевого самоврядування, ОВА зобов'язана взаємодіяти із ОМС. За словами представника однієї з ОВА, у період воєнного стану ОМС не зверталися до ОВА з пропозиціями змін до законодавства щодо місцевого самоврядування. Вказана ОВА взаємодіє з ОМС, використовуючи електронний документообіг, телефонний зв'язок, електронну пошту. При напрацюванні програм соціально-економічного розвитку, керівники органів місцевого самоврядування запрошуються за згодою, відповідно до чинного законодавства.

Представниками ОВА вказано на важливість взаємодії ОМС із профільними Асоціаціями ОМС. Звертається увага на питання підпорядкованості районних адміністрацій обласним адміністраціям, їхні повноваження, а також проблемність визначення повноважень районних рад. Саме збереження районних рад на думку представників ОВА може вважатися незавершеним кроком децентралізаційної реформи.

Щодо посилення участі ОМС в процесі ухвалення рішень на національному рівні, у ході дослідження, респондентами було зазначено про необхідність посилення участі у цьому процесі ОВА та Асоціацій ОМС. Для прикладу, профільні департаменти ОВА можуть бути долучені до обговорення тих чи інших законодавчих пропозицій у КМУ, міністерствах, профільних комітетах ВРУ. Тобто йдеться про посилення участі ОМС у процесі ухвалення рішень на національному рівні через ОВА шляхом інтеграції профільних департаментів у процес обговорення, розробки законодавчих змін на національному рівні.

У контексті взаємодії ОВА з ОМС вартими уваги є такі ідеї представників ОВА. Внаслідок реформи повноваження ОДА і РДА зменшено, а ОМС – збільшено. Але в умовах воєнного стану роль ОДА і РДА (тепер ОВА і РВА) зростає. При цьому дії ОМС і ОВА стали значно більш скоординованими, і більш синхронізованими. Для прикладу, здійснюють спільне придбання касок і бронезилетів.

Представники ОВА вважають, що взаємодія з головами територіальних громад – на дуже хорошему рівні. У період воєнного стану є високий запит на спілкування з ОМС та бажання спільно діяти.

Пропозиції громад: від встановлення проблем до прийняття рішень для їхнього розв'язання – рухаються швидко. Наприклад, це стосувалося питань перетинання державного кордону, обміну валют для гуманітарних цілей, казначейського обслуговування тощо. Проблеми піднімалися на місцях – і швидко рухалися до вирішення на центральному рівні.

Стверджують, що селекторні наради наразі з головами територіальних громад проводяться раз на 2 тижні. На початку війни – це було раз на 2-3 дні.

Щодо допомоги ОМС у комунікації з територіальними органами ЦОБВ, то один з представників ОВА зауважив наступне: наразі є 34 територіальні органи ЦОБВ на рівні області. І ОВА координує та допомагає у взаємодії з ОМС при вирішенні проблем. Від питання доріг і комунальних послуг (газ, вода тощо), до взаємодії з органами внутрішніх справ. Територіальні органи ЦОБВ переважно прислухаються, у тому числі, через залежність при призначеннях/погодженнях. Ще один з представників ОВА наголошував, що ОВА потребує більше повноважень впливу на територіальні органи і підрозділи ЦОБВ, зокрема, такі як Державна податкова служба та певні інспекції. у тому числі, щоб вирішувати проблеми ОМС.

На думку ОВА, виникають проблема з окремими ОМС (але не більшістю, а одиницями) у виконанні деяких делегованих повноважень (освіта, медицина). Загалом відносини будуються на рівні особистісної поваги і взаємодії. Але формально, ОВА вбачають за необхідне брати участь у здійсненні кадрових призначень керівників окремих структурних одиниць ОМС, задля ефективного виконання делегованих повноважень.

ОВА здійснюють співпрацю і регулярну комунікацію з ОМС. При цьому, запит до такої співпраці надходить як від ОМС (як-от, з питання казначейського обслуговування), так і ОВА та центральної влади. Іноді ОМС збирають інформацію на запит уряду, іноді – окремих міністерств. Важливо, що представники ОВА підтверджують, що передача повноважень і ресурсів від району (ради) до ОМС була правильним кроком, і територіальні громади ці повноваження ефективніше реалізують.

На думку самих представників ОВА, РВА мали б «наглядати за законністю», а область – «вирішувати спільні проблеми». В окремих випадках РВА на відчувають проблеми ОМС / громад, і надалі намагаються «керувати».

Із спілкування з представниками РВА, (районних військових адміністрацій) можна відзначити таке. Здійснюється постійна взаємодія та комунікація з органами місцевого самоврядування під час воєнного стану шляхом використання WhatsApp. Створені WhatsApp-групи із головами громад – забезпечують оперативне та швидке вирішення тих чи інших питань. Щодо співпраці РВА і ОМС в контексті подання пропозицій до законодавства, РВА констатують, що ОМС цього питання до них не звертаються. Комунікація здебільшого відбувається щодо співпраці із великим бізнесом, службою автомобільних доріг, військовими частинами. РВА разом із ОМС беруть участь у заходах, обговореннях щодо тих чи інших законодавчих ініціатив на різних майданчиках, зокрема, було відзначено проєкт ГОВЕРЛА, територіальні відділення Асоціації міст України.

3.4 Підсумки зустрічей із представниками обласних рад

Результати проведених експертами зустрічей з представниками двох обласних рад у партнерських регіонах Проєкту ГОВЕРЛА (Полтавська та Волинська області) свідчать про те, що кожна обласна рада взаємодіє з органами центральної влади у власний спосіб. Так, до прикладу, одна з обласних рад такої комунікації не має, а інша – комунікує з урядом, міністерствами за принципом: «хто стукає, тому відкривають». Стверджується, що все залежить від питання, яке піднімається.

Обидві згадані обласні ради співпрацюють із Українською асоціацією районних та обласних рад (УАРОР). Однак зазначають, що ця Асоціація є невизнаною з боку профільного комітету ВРУ.

В одній зі згаданих областей, обласна Асоціація ОМС активно співпрацює із громадами. Асоціацію очолює голова обласної ради, до неї входять усі голови громад області. Здійснюється спільне опрацювання проблемних питань. Адвокація спільно напрацьованих законодавчих ініціатив здійснюється через народних депутатів.

Посилення участі ОМС у процесі ухвалення рішень на центральному рівні можливе, на думку голів обласних рад, шляхом залучення представників ОМС до засідань профільних комітетів; комунікації із народними депутатами, активності та ініціативності ОМС щодо пошуку можливостей бути почутими.

Необхідним є зауважити, що облради працюють зважаючи на безпекові умови. Відповідні депутатські комісії можуть засідати як онлайн, так і офлайн.

Представником однієї з обласних рад було зазначено, що комунікація і робота на обласному рівні є, але з центральним рівнем - ні. Останнім відмічено, що облради завжди сприймалися швидше як придатки до ОДА, а повноцінним суб'єктом (з владою, повноваженнями і ресурсами) залишаються обласні державні адміністрації, в той час як обласні ради, не маючи власних виконавчих органів, можуть лише ухвалювати бюджет, програми та рішення, які напрацюють ОДА. Тому, на думку представника однієї із обласних рад, потрібно довести до логіки реформу. У облрад мають бути власні виконавчі органи, а ОДА має бути органом префекторального типу. Наразі ж об'єктивний конфлікт облрад з ОВА/ОДА, у них пересікаються сфери інтересів з радами. І нині рада як доповнення до ОВА/ОДА, хоча мало б бути навпаки.

До повномасштабної війни відчувалась присутність елемента політики: наявність ефективної комунікації залежала від того, які політичні сили представлені в облradі, і якого представника має центральна влада в ОДА. Втім під час дії правового режиму воєнного стану, комунікація між центральною владою та обласними радами присутня.

Представниками облрад було зазначено, що вони працюють для вирішення проблем громад через народних депутатів України, які лобюють / захищають інтереси регіонів, територій. Простіше бути почутими саме через депутатів – мажоритарників для донесення проблем, у тому числі на національному рівні. Через останніх подають зауваження, поправки до законопроектів.

Втім, народні депутати України, з якими експерти провели зустрічі під час виконання даного дослідження, також скаржились на труднощі комунікації з урядом та представниками виконавчої влади у період воєнного стану ([Додаток 13](#)).

Представники облрад відзначають, що особливо потужною за останні 3-4 роки стала АМУ. Через свою вагу та активність АМУ долучається до обговорення всіх проєктів нормативних актів, що стосуються місцевого самоврядування.

Представниками облрад також було зазначено, що є відкритим питання – як розподілити повноваження між облradoю і райрадами, щоб такі повноваження могли ефективно реалізовуватись. Представник однієї з облрад зауважив, що ні на порядок денний, ні на документи Конгресу місцевих та регіональних влад при Президенті України, облради не мають впливу.

Висновки до Розділу III

Проаналізувавши діяльність КМУ, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування регіонального та субрегіонального рівня, можемо зробити такі висновки.

В умовах воєнного стану, комунікація ОМС відбувається здебільшого з ОВА та РВА. Зазвичай це відбувається у форматі періодичних зустрічей «онлайн», спілкування в групах у месенджерах, телефонна комунікація. Також, періодично, відбувається збір інформації від ОМС для Уряду, міністерств через ОВА, РВА.

До початку воєнного стану ОМС визнавалися державою важливими суб'єктами, думку яких є необхідним врахувати при формуванні державної політики. Основним інструментом взаємодії є комунікація з уже підготовлених проєктів рішень. Здійснюється така комунікація на рівні погодження, перед розглядом на засіданнях урядових комітетів, чи засіданні КМУ. Не всі асоціації ОМС рівно

допущено до участі у таких засіданнях. Найчастіше допускається АМУ. Інші асоціації ОМС отримують окремі проекти актів, але не долучені системно до урядових комітетів та участі у засіданнях Уряду.

Окремими викликом на практиці і в мирний час, і особливо зараз (під час повномасштабного вторгнення) є те, що навіть Уряд формально вносить свої окремі законопроекти через народних депутатів України чи розробляє їх спільно з народними депутатами на парламентському майданчику. І тут залученість асоціацій ОМС чи окремих ОМС вже більше залежить від волі окремих народних депутатів, політики і культури окремих комітетів ВРУ.

На національному рівні співпраця окремих міністерств та органів з ОМС та асоціаціями також відрізняється в окремих органах. Часто вона залежна від суб'єктивних факторів, і специфіки в кожному окремому органі.

1. Системною була практика громадського обговорення (у мирний час) відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики (затверджений постановою КМУ від 03.11.2010 р. № 996)..

На районному та обласному рівні у період воєнного стану відбувається комунікація з ОМС. Проблеми вирішуються спільно. Хоча навіть на думку деяких ОВА іноді домінує культура керування з боку ОДА, РДА, тепер ОВА, РВА. На нашу думку, іноді дійсно складається враження, що ці органи ще за «інерцією» вбачають себе не стільки майданчиками для діалогу та виявлення проблем на місцях і їх комунікації «на верх», а все ж представниками держави, які «спускають команди і запити» зверху вниз. Хоча і тут ситуація змінювалась в кращий бік, рівного діалогу та партнерства. І оцінка наразі зумовлена воєнним станом, який дійсно потребує швидких управлінських рішень, спрямування та координації.

На думку ОМС, подекуди відносини з МДА (МВА) теж суб'єктивні. І десь більшу роль відіграє ОВА, а десь РВА. Частими є нарікання на надмірну кількість запитів, дублювання, і роль ОВА і РВА як поштового пересильника з центром. Тут очевидно ще дається взнаки не завершена реформа ОДА і РДА, які поки не стали органами префекторального типу, а дійсно мають функції формування політики, забезпечення її реалізації. Це ймовірно і через те, що не створені виконавчі органи обласних рад, не визначені функції райрад і їх виконавчі органи. Про незавершеність реформи на субрегіональному та регіональному рівнях стверджують представники усіх типів влади.

ОМС і їх асоціації намагаються вирішувати окремі проблеми через народних депутатів (що було особливо поширено і в мирний час). Але наразі і в народних депутатах були обмежені можливості комунікації з урядовцями, вирішення проблем ОМС.

РОЗДІЛ IV АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ УКРАЇНИ

4.1 Огляд чинних НПА, які регулюють діяльність органу законодавчої влади, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють діяльність органу законодавчої влади щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС є:

1. [Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 № 2790-XII.](#)
2. [Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.95 № 116/95-ВР.](#)
3. [Закон України «Про регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI.](#)
4. [Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» від 19.12.2019 № 400-IX](#)

Закон України «Про статус народних депутатів України» визначає статус (права, обов'язки і відповідальність) народного депутата України у Верховній Раді України та за її межами, встановлює правові і соціальні гарантії здійснення народним депутатом України своїх депутатських повноважень.

Положеннями Закону регламентовано взаємовідносини народного депутата України з виборцями, органами державної влади, органами місцевого самоврядування. Зокрема визначено, що народний депутат *розглядає звернення виборців, а також від підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, вживає заходів для реалізації їх пропозицій і законних вимог, інформує виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними та через засоби масової інформації* (стаття 7).

Закон визначає права народного депутата України (глава 1, розділу II). Одним із важливих прав народного депутата України є право законодавчої ініціативи, яке реалізується у формі внесення до Верховної Ради України: 1) законопроекту; 2) проекту постанови; 3) іншої законодавчої пропозиції.

З метою ефективної реалізації своєї діяльності та обов'язків, народний депутат взаємодіє з державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, їхніми посадовими особами, зокрема, має право отримувати від них допомогу, необхідну для роботи у складі тимчасових спеціальних чи тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України (стаття 14), звернутися до них із запитом (стаття 15), а також має право на депутатське звернення (стаття 16).

Положеннями статті 17 Закону визначено, що народний депутат *«користується правом невідкладного прийому з питань депутатської діяльності керівниками та іншими посадовими особами розташованих на території України органів державної влади, органів місцевого самоврядування (...) «порушувати у Верховній Раді України або її органах питання про необхідність проведення перевірок додержання законів органами державної влади, органами місцевого самоврядування (...); «(...) вимагати негайного припинення порушення або звертатися з вимогою у паперовій або електронній формі до відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ та організацій припинити такі порушення»;* тощо.

Статтею 18 визначено **права народного депутата України у взаємовідносинах із засобами масової інформації**. Зокрема, друковані та аудіовізуальні засоби масової інформації, засновником (співзасновником) яких виступають органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, організації або установи, що фінансуються повністю або частково за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, зобов'язані безкоштовно давати оголошення про зустріч виборців з народним депутатом і забезпечують висвітлення зустрічей народного депутата з виборцями, а також надають народному депутату не менше 15 хвилин прямого ефірного часу на місяць для звіту перед виборцями.

Статтю 19 регламентовано **права народного депутата України на забезпечення інформацією та на її використання**. Зокрема, визначено, що: органи влади Автономної Республіки Крим, органи державної влади та органи місцевого самоврядування при зверненні народного депутата зобов'язані надати йому офіційні матеріали щодо своєї діяльності; на вимогу народного депутата посадові особи органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити його консультаціями відповідних фахівців з питань депутатської діяльності; Апарат Верховної Ради України, виконавчі органи, органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, правоохоронні органи з питань, які віднесені до їх компетенції, зобов'язані забезпечити народному депутату безоплатну допомогу з правових питань, що виникають у зв'язку з виконанням його депутатських повноважень.

Народний депутат має ряд обов'язків, які визначені Законом (стаття 24). Одними із обов'язків народних депутатів є обов'язки *постійної підтримки зв'язків з виборцями, вивчення громадської думки, потреби і запити населення*, а у разі необхідності повідомляти про них Верховну Раду України та її органи, *вносити пропозиції та вживати в межах своїх повноважень заходи щодо їх врахування в роботі* органів державної влади, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ та організацій. Також народний депутат розглядає всі одержані ним *пропозиції, заяви та скарги виборців, узагальнює їх, за необхідності вносить відповідні пропозиції* до Верховної Ради України та її органів, а також до органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*. Народні депутати або їх помічники-консультанти здійснюють контроль за виконанням відповідними органами влади наданих пропозицій.

Щодо Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.95 № 116/95-ВР, то він визначає правовий статус комітетів Верховної Ради України (далі – Комітети), їх функції та організаційні основи діяльності.

Комітети будують свою роботу на принципах: верховенства права; законності; гласності; їх рівноправності; доцільності; функціональності; плановості; наукової обґрунтованості; колегіальності; вільного обговорення і вирішення питань.

Примітка: На сьогодні в Парламенті утворено 23 Комітети. Профільним комітетом для місцевого самоврядування є Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Положеннями статті 4 Закону визначено, що Комітети Верховної Ради України при здійсненні повноважень взаємодіють з іншими державними органами, *органами місцевого самоврядування*, підприємствами, установами та організаціями, їх посадовими особами, які зобов'язані сприяти комітетам Верховної Ради України у здійсненні покладених на них повноважень, реагувати відповідно до закону на їх звернення та рекомендації.

Комітети зобов'язані висвітлювати свою діяльність (стаття 9), а саме: інформувати громадськість про свою діяльність, зокрема, шляхом оприлюднення плану роботи, розкладу засідань комітетів, прийнятих комітетами актів, протоколів та стенограм засідань комітетів та слухань у комітетах; інформацію про поточну діяльність комітетів та прийняті ними рішення розміщуються на офіційному веб-сайті Верховної Ради України, у газеті “Голос України”, інших засобах масової інформації; мають право поширювати у встановленому порядку інформацію про свою діяльність через свої веб-сторінки на офіційному веб-сайті Верховної Ради парламентському телеканалі “Рада” та через інші засоби масової інформації; тощо.

Нижче нами детально здійснено моніторинг сайтів 2-х Комітетів із висвітлення їхньої діяльності.

Комітети Верховної Ради України здійснюють функції: 1) законопроектну; 2) організаційну; 3) контрольну.

Законопроектна функція комітетів полягає в: розробці проектів законів, інших актів Верховної Ради України; попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо законопроектів, внесених суб'єктами законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради України; доопрацюванні за дорученням Верховної Ради України окремих законопроектів за наслідками розгляду їх у першому та наступних читаннях (за винятком прийнятих Верховною Радою України актів у цілому); попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо проектів загальнодержавних

програм; узагальненні зауважень і пропозицій, що надійшли до законопроектів; внесенні пропозицій щодо перспективного планування законопроектної роботи (стаття 12).

Щодо організаційних функцій комітетів, то одними із них є робота з проведення збору та аналізу інформації (у тому числі від представників органів місцевого самоврядування) з питань, що належать до повноважень комітетів, організації слухань із цих питань, у тому числі на засіданнях Верховної Ради України; прийнятті рішень, наданні висновків, рекомендацій, роз'яснень; розгляді звернень, що надійшли до комітету в установленому порядку; підготовці письмових звітів про підсумки своєї діяльності; забезпеченні висвітлення своєї діяльності в засобах масової інформації; тощо (стаття 13).

Контрольна функція комітетів (стаття 14) полягає в: аналізі практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовці та поданні відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України; участі за дорученням Верховної Ради України у проведенні "години запитань до Уряду"; контролі за виконанням Державного бюджету України в частині, що віднесена до предметів їх відання; організації та підготовці за дорученням Верховної Ради України парламентських слухань; організації та підготовці слухань у комітетах; направленні матеріалів для відповідного реагування в межах, установлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам, їх посадовим особам; тощо.

Комітет під час здійснення законопроектної функції має право (стаття 15), зокрема: розробляти з власної ініціативи проекти законів та інших актів Верховної Ради України з питань, що віднесені до предметів відання комітетів, з наступним внесенням їх на розгляд Верховної Ради України членами комітету за його рішенням; вносити пропозиції і поправки під час розгляду на своєму засіданні проекту закону чи іншого акта Верховної Ради України; створювати робочі групи для підготовки проектів актів Верховної Ради України, питань, що обговорюються на засіданнях комітетів, проектів рішень, рекомендацій, висновків комітетів; включати до складу робочої групи членів комітету, інших народних депутатів України, співробітників науково-дослідних інститутів і навчальних закладів, авторів проектів законодавчих актів та інших фахівців за їх згодою; залучати до роботи в робочих групах посадових та службових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування за згодою керівника відповідного органу; звертатися до державних органів, органів місцевого самоврядування, наукових установ і організацій, об'єднань громадян з проханням висловити пропозиції щодо проектів законів тощо.

Попередньо проведений нами аналіз законопроектів (на II етапі реалізації проекту), а також інтерв'ю з представниками органів місцевого самоврядування, їх Асоціаціями та народними депутатами засвідчили, що саме народним депутатам належить багато законодавчих ініціатив, особливо у воєнний час. Це говорить про тісну співпрацю Асоціацій та органів місцевого самоврядування з народними депутатами і Комітетами та про те, що народні депутати оперативніше реагували на виклики. Також слід зазначити, що процедура подання народними депутатами законодавчих ініціатив простіша, ніж для міністерств та Уряду.

З метою забезпечення діяльності комітетів відповідно до предметів їх відання, **комітети мають право** (стаття 17) «на отримання, вивчення, дослідження інформації з питань, що належать до предметів їх відання. Зокрема, мають право *отримувати від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, їх посадових осіб необхідні матеріали і документи для забезпечення діяльності комітетів відповідно до предметів їх відання, а також - звертатися з питань, віднесених до предметів їх відання, до (...) органів місцевого самоврядування*».

Положеннями статті 19 визначено, що комітети, до предмета відання яких віднесені питання зміни території України, призначення виборів Президента України, позачергових виборів до Верховної Ради АРК, чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування, готують висновки з цього питання та інші матеріали відповідно до закону та Регламенту Верховної Ради України.

Як вже зазначалось, комітетами здійснюється аналіз практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів їх відання (стаття 24). За наслідками такого аналізу комітет вносить державним органам, органам місцевого самоврядування, їх посадовим

особам рекомендації щодо приведення у відповідність із законом підзаконного нормативно-правового акта. Рекомендації комітетів підлягають обов'язковому розгляду державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами і організаціями. Про результати розгляду та вжиті заходи має бути повідомлено комітетам.

Положеннями статті 25⁻² Закону визначена участь комітетів у розгляді звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб.

Також у Законі визначено норми щодо **участі комітетів у проведенні парламентських слухань**. Зокрема, комітети: *мають право за своїм рішенням ініціювати їх проведення у Верховній Раді України з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання*, стану виконання Кабінетом Міністрів України Конституції України, законів України, постанов Верховної Ради України в межах повноважень, визначених Конституцією України та цим Законом; *готують висновки на аналітичні та довідкові матеріали*, подані до Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України, іншими державними органами, *органами місцевого самоврядування*, для розповсюдження серед народних депутатів України; тощо.

Стосовно **проведення слухань у комітетах**, то комітети при підготовці і проведенні слухань мають право: ініціювати пропозиції про проведення слухань, проводити їх за дорученням Верховної Ради України або згідно з планами роботи комітетів; проводити слухання з метою обговорення проєктів найбільш важливих законодавчих актів, з'ясування ефективності реалізації прийнятих законів та інших актів Верховної Ради України з питань, віднесених до предметів їх відання, отримання всебічної інформації щодо питань, які розглядаються комітетом, їх детального вивчення та обговорення, а також залучення широких кіл громадськості до участі у визначенні політики держави, розбудови демократичного суспільства; мають право використовувати інформацію, отриману під час слухань, при прийнятті рішень, наданні висновків, рекомендацій комітетом з питань, віднесених до предмета відання комітету, та розповсюджувати її серед народних депутатів України.

Комітети, у разі необхідності, *запрошують на слухання* Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів України, керівників державних органів, *органів місцевого самоврядування, представників об'єднань громадян*, а також окремих громадян.

Також Законом (стаття 33) визначено, що у разі встановлення комітетом порушення прав, свобод і інтересів людини та громадянина, інтересів держави, територіальної громади, що охороняються законом, комітет направляє такі матеріали для відповідного реагування в межах, встановлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам чи органам місцевого самоврядування.

Голова комітету представляє комітет у відносинах з Головою та заступниками Голови Верховної Ради України, іншими комітетами Верховної Ради України, державними органами та *органами місцевого самоврядування*, об'єднаннями громадян, а також з відповідними органами парламентів іноземних держав та міжнародними організаціями (стаття 34). Також «Комітети мають право запрошувати на своє засідання (...)представників *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, а також їх посадових і службових осіб, отримувати від них необхідні для розгляду питань порядку денного роз'яснення.

У статті 50 регламентовано оформлення рішень, висновків та рекомендацій комітетів. Зокрема, у мотивувальній частині рішень, висновків, рекомендацій зазначається: наявність висновків державних органів, *органів місцевого самоврядування*, експертних висновків, висновків інших комітетів Верховної Ради України тощо.

У рекомендаціях комітетів щодо контролю за діяльністю державних органів, *органів місцевого самоврядування*, їх посадових і службових осіб зазначаються: сформульована позитивна чи негативна оцінка роботи державного органу, *органу місцевого самоврядування* чи посадової, службової особи;

Статтею 57 визначено відповідальність за невиконання вимог Закону. Зокрема: «Посадові особи державних органів, *органів місцевого самоврядування* (...) за нез'явлення на засідання комітету без поважних причин, надання недостовірної, неповної інформації, відмову надати інформацію або за навмисне її приховування, створення штучних перешкод у роботі комітетів

несуть відповідальність у встановленому законом порядку, крім випадків, передбачених законом» та «За несвоєчасний розгляд рекомендацій комітетів та несвоєчасне повідомлення їм про вжиті заходи посадові особи державних органів, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян несуть відповідальність у встановленому законом порядку».

Наступним важливим законодавчим актом є Регламент Верховної Ради України (Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI), який встановлює порядок підготовки і проведення сесій Верховної Ради, її засідань, формування державних органів, визначає законодавчу процедуру, процедуру розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, та порядок здійснення контрольних функцій Верховної Ради.

У статті 25 про тижневий порядок денний пленарних засідань Верховної Ради визначено, що «...У дні проведення пленарних засідань щотижня у п'ятницю з 13 години до 13 години 30 хвилин відводиться час для стислих (до трьох хвилин) оголошень депутатських запитів і прийняття рішень про підтримку та направлення депутатських запитів, обговорення відповідей на депутатські запити за участю керівників та посадових осіб державних органів (крім органів судової влади), *органів місцевого самоврядування*, які відповідають на депутатські запити і запитання народних депутатів...».

До повноваження Першого заступника Голови Верховної Ради України (стаття 80) відноситься проведення організаційної та іншої роботи з питань взаємодії Верховної Ради з органами виконавчої влади, *органами місцевого самоврядування*, з питань підготовки і розгляду законопроекту про Державний бюджет України на відповідний рік та звіту про його виконання, організує розробку проекту кошторису Верховної Ради, а також з питань здійснення Верховною Радою та її органами законопроектної діяльності, законодавчої процедури та контрольних функцій.

Статтю 87 визначено умови та обмеження зі створення тимчасових слідчих комісій Верховної Ради. Зокрема, зазначено про неможливість входження народного депутату до такої комісії, якщо він має родинні зв'язки або майнові цивільно-правові інтереси з посадовою особою *органу місцевого самоврядування*, щодо якої проводиться розслідування. Ця стаття тісно взаємопов'язана із Законом України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України», який більш детально розглядається нижче.

Статтю 103 Закону визначено, що проводиться експертиза законопроектів. Так, «за дорученням Голови Верховної Ради України за рішенням головного комітету законопроект направляється на наукову, юридичну чи іншу експертизу, проведення інформаційного чи наукового дослідження; при цьому предмет і мета експертизи, пошуку, дослідження повинні бути чітко визначені. Висновки, підготовлені за результатами експертизи, направляються головному комітету для врахування при розгляді законопроекту та прийняття рішення стосовно подальшої роботи над ним».

Проте у цій статті чітко не зазначено, що законопроект обов'язково має бути направлений на експертизу до органів місцевого самоврядування або Всеукраїнських асоціацій ОМС.

У Регламенті окрему увагу приділено процедурі розгляду державного бюджету України та контролю за його виконанням. Зокрема, народні депутати, комітети розробляють свої пропозиції щодо бюджетної політики з урахуванням Бюджетної декларації і подають їх до комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету, у десятиденний строк з дня надходження Бюджетної декларації до Верховної Ради.

Примітка: Практика свідчить, що Асоціації ОМС активно долучаються до розробки пропозицій до Бюджетної декларації та до підготовки пропозицій щодо бюджетної політики, подають пропозиції до Мінфіну, а також взаємодіють з народними депутатами щодо їх підтримки.

Також народні депутати та комітети формують свої пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік і не пізніше 1 жовтня року, що передуює плановому, скеровують їх до комітету, до предмету відання якого належать питання бюджету.

Примітка: На цьому та на інших етапах бюджетного процесу при розгляді проєкту закону, Асоціації ОМС активно долучаються до надання зауважень та пропозицій до законопроєкту про Державний бюджет України на наступний рік (у т.ч. пропозицій змін до бюджетного і податкового законодавства), у частині питань, що впливають на місцеве самоврядування. Долучаються, як безпосередньо, так і через народних депутатів України та Комітети ВРУ.

Зокрема, Комітет ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування щороку звертається до Всеукраїнських асоціацій ОМС стосовно надання пропозицій до проєкту закону про Державний бюджет України на наступний рік, у частині питань, що впливають на місцеве самоврядування. Вказані пропозиції аналізуються і розглядаються на засіданні підкомітету з питань регіональної політики та місцевих бюджетів. За підсумками засідання підкомітету народними депутатами приймається рішення, яке виноситься на розгляд Комітету. На засіданні Комітету, заслухавши інформацію Міністерства фінансів України, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів Комітету та всебічно обговоривши питання за участі представників міністерств, центральних органів виконавчої влади та всеукраїнських Асоціацій ОМС, Комітетом приймається рішення. Прийняте рішення із сформованими пропозиціями спрямовується до Комітету ВРУ з питань бюджету до 1 жовтня року, що передує плановому.

Рішення Комітету висвітлюється на офіційному вебсайті ([див. відповідну інформацію на веб-сайті за минулі роки](#)).

У свою чергу, комітет, до предмету відання якого належать питання бюджету, не пізніше 15 жовтня року, що передує плановому, розглядає пропозиції до проєкту закону про Державний бюджет України на наступний рік, висновки Рахункової палати і готує висновки та пропозиції до нього (які викладаються у вигляді проєкту постанови Верховної Ради), а також таблицю пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи з урахуванням вимог пунктів 1-3 частини першої статті 118 цього Регламенту.

Примітка: На цьому етапі бюджетного процесу Асоціації ОМС тісно співпрацюють з Комітетом ВРУ з питань бюджету та відстоюють свої пропозиції та зауваження.

Після набрання чинності будь-якого закону, Апарат Верховної Ради разом з відповідним головним комітетом веде справу закону в електронній та паперовій формах, яка містить, зокрема, повідомлення органів місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб про дотримання положень закону, а також у разі надходження їхніх пропозицій щодо підвищення ефективності дії цього закону (стаття 140).

Статтю 224 Закону “Про регламент Верховної Ради України” визначається порядок внесення депутатського запиту. Головуючий на пленарному засіданні у п'ятницю, після дня внесення депутатського запиту, оголошує загальну кількість та короткий зміст депутатських запитів, внесених протягом пленарного тижня, та інформує Верховну Раду про кількість депутатських запитів, внесених відповідно до органів Верховної Ради, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

За підсумками обговорення щорічного звіту, Верховна Рада може прийняти рішення про звернення для вжиття необхідних заходів до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які не поінформували Рахункову палату про результати розгляду її рішень або заходи яких, заплановані та вжиті у зв'язку з її рішеннями, визнані Рахунковою палатою неналежними (стаття 232²).

Статтю 232³ визначено, що за підсумками обговорення щорічної доповіді та спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Верховна Рада приймає постанову, а також може прийняти рішення про направлення рекомендацій, що містяться у доповіді, органам державної влади та органам місцевого самоврядування для виконання.

У Регламенті ВРУ також визначені положення, які регламентують процедуру розгляду питань, пов'язаних із здійсненням контрольних функцій ВРУ. Зокрема, стосовно проведення

парламентських слухань (стаття 235), які проводяться з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання.

Для участі в парламентських слуханнях у Верховній Раді, зокрема, запрошуються представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Не пізніше як за п'ять днів до проведення парламентських слухань Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, органи місцевого самоврядування та комітети відповідно до предметів їх відання надають народним депутатам аналітичні та довідкові матеріали з питань, що розглядатимуться на парламентських слуханнях. Після завершення обговорення питання головуючий підбиває підсумки парламентських слухань. Стенограма парламентських слухань розміщується на офіційному веб-сайті Верховної Ради та видається окремим додатком до стенографічного бюлетеня пленарних засідань Верховної Ради. Парламентські слухання проводяться гласно і відкрито з прямою радіотрансляцією, а в разі необхідності і телетрансляцією. Після проведення парламентських слухань комітет, який здійснював підготовку до проведення парламентських слухань, готує рекомендації за результатами проведення парламентських слухань.

Постанова, якою схвалюються рекомендації за результатами проведення парламентських слухань, повинна містити строки надання інформації про стан реалізації рекомендацій, а також, у разі необхідності, план проведення обговорень («круглих столів», громадських обговорень, слухань у комітетах тощо) щодо стану їх реалізації, список законопроектів, необхідних для реалізації рекомендацій, орієнтовний строк їх розробки і внесення та перелік комітетів, яким Верховна Рада доручає розробити відповідні законопроекти, перелік інших заходів, спрямованих на реалізацію рекомендацій та контроль за їх виконанням.

Практика свідчить, що профільним Комітетом завжди запрошуються представники Асоціацій ОМС до участі у парламентських слуханнях та збираються від них пропозиції до рекомендацій (див. [веб-сайт Комітету до оголошення воєнного стану](#)).

Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» визначає правовий статус тимчасових слідчих комісій і тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України, їх повноваження та організаційні основи діяльності.

Підставами для утворення слідчої комісії можуть бути повідомлення про порушення Конституції України, законів України органами державної влади, іншими державними органами, *органами місцевого самоврядування*, їх посадовими, службовими особами, керівниками (або посадовими особами, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, громадських об'єднань, що становлять суспільний інтерес (стаття 4).

Також визначено обмеження до народного депутата щодо неможливості входження до складу слідчої комісії. Вони аналогічні тим, які визначено в статті 87 Регламенту Верховної Ради України (див. *огляд попереднього Закону*).

Для розгляду попередньо визначених питань на засідання слідчої комісії або її робочих груп можуть бути запрошені посадові особи (крім Президента України, суддів та суддів Конституційного Суду України), службові та інші особи, присутність яких визнана слідчою комісією необхідною. Слідча комісія завчасно, але не пізніше як за три дні, в письмовій формі повідомляє про це керівників органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, керівників (або посадових осіб, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ і організацій, громадських об'єднань, представники яких запрошуються на засідання слідчої комісії. Запрошена особа зобов'язана своєчасно прибути на засідання слідчої комісії, її робочої групи, а в разі неможливості прибути на засідання слідчої комісії завчасно повідомити про це (стаття 7).

Слідча комісія має право «у порядку, визначеному законом, отримувати необхідну для своєї діяльності інформацію, документи, матеріали та інші відомості, що стосуються предмета розслідування, від органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування (...), звертатися за допомогою до органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб (...)» (стаття 12).

Стаття 18 визначає вимоги щодо забезпечення слідчої комісії документами та інформацією, у тому числі *органами місцевого самоврядування*, у визначений законом термін. У разі відмови або ухилення посадових, службових осіб від надання зазначених документів член слідчої комісії за її

дорученням вилучає ці документи чи їх копії у порядку, встановленому законом, у присутності представника (представників) органу державної влади, *органу місцевого самоврядування*, підприємства, установи, організації.

У свою чергу, посадові особи, службові особи органів державної влади, *органів місцевого самоврядування*, керівники (посадові особи, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ і організацій, громадських об'єднань та окремі громадяни зобов'язані з'явитися на запрошення слідчої комісії і дати правдиві показання чи пояснення про відомі їм обставини з питань, що є предметом розслідування, у порядку, встановленому законом (Стаття 19).

Верховна Рада України розглядає звіт слідчої комісії (стаття 22). Зокрема, при розгляді висновків і пропозицій слідчої комісії Верховна Рада України, в разі необхідності, вирішує питання щодо направлення висновків слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, *органу місцевого самоврядування* чи посадовій особі чи посадовій особі.

Орган державної влади, інший державний орган, *орган місцевого самоврядування* чи посадова особа, визначені у постанові Верховної Ради України, інформують Верховну Раду України про результати розгляду висновків слідчої комісії.

Статтею 29 встановлюється відповідальність за невиконання вимог Закону. Посадові особи, службові особи органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, керівники (або посадові особи, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань та окремі громадяни за порушення вимог Закону несуть адміністративну чи кримінальну відповідальність згідно із законом.

Детальніше - [Додаток 10](#).

4.2 Огляд впровадження Платформи консультацій з органами місцевого самоврядування як інноваційного інструмента цифрової комунікації між комітетами ВР та ОМС

Проведення консультацій з ОМС при прийнятті рішень, які стосуються їхніх інтересів, – є однією з вимог, закріплених у [Європейській Хартії місцевого самоврядування](#): «У процесі планування і прийняття рішень щодо всіх питань, які безпосередньо стосуються органів місцевого самоврядування, з останніми мають проводитися консультації, у міру можливостей своєчасно і належним чином».

З метою забезпечення можливості ефективних і швидких консультацій та повноцінного діалогу між комітетами Верховної Ради, органами державної влади і органами місцевого самоврядування, за підтримки Швейцарсько-української програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади (EGAP)», що фінансується Швейцарською Конфедерацією, розпочалося впровадження [нової електронної платформи](#) з назвою: «Консультації з органами місцевого самоврядування» (далі - КОМС).

В липні 2021 року, відповідно до Меморандуму про співробітництво зі швейцарськими партнерами Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування став «пілотним» серед інших комітетів Верховної Ради України у впровадженні такої системи електронних консультацій з ОМС. Сторони-підписанти Меморандуму вважають, що практика консультацій із застосуванням нової електронної платформи сприятиме кращій поінформованості ОМС про рішення, які готуються до прийняття на державному рівні з питань, які стосуються місцевого самоврядування, а також ширшій участі ОМС у формуванні відповідних політик. У свою чергу, використання можливостей більш інтенсивного і оперативного діалогу з ОМС є передумовою підвищення якості таких рішень.

Після пілотного етапу [передбачалася можливість використання цієї платформи](#) для уточнення позицій ОМС з тих чи інших питань та з іншими Парламентськими комітетами, а також центральними органами виконавчої влади.

Платформа КОМС [надає можливість](#) проведення оперативних онлайн опитувань думки представників місцевого самоврядування з приводу тих чи інших законопроектів, які викликають дискусії. Інформація щодо запланованих консультацій та результатів проведених опитувань має бути представлена на платформі у відкритому доступі.

При цьому, зареєстровані представники ОМС зможуть брати участь в опитуванні і на самій платформі, і через чат-бот (на пілотному етапі участь могли брати міські/селищні/ сільські голови). Реєстрація потрібна тільки міським / селищним / сільським головам, народним депутатам-членам Комітету, а також тим, кого Комітетом запрошено до фахових обговорень.

Процедура реєстрації на сайті Платформи КОМС, а також участі у консультаціях є достатньо складною. Щоб взяти участь у консультаціях необхідно після реєстрації підтвердити свою особу за допомогою електронного підпису або ID-картки.

Опитуванням [має передувати фахове обговорення](#) таких дискусійних питань, в якому голови громад зможуть брати участь разом з депутатами-членами Комітету, представниками Мінрегіону, всеукраїнських Асоціацій ОМС, експертами. Для таких фахових дискусій на платформі створено форум і, що важливо – представники ОМС зможуть тут не тільки обговорювати винесені на опитування питання, а й ініціювати обговорення тем, які вони вважають важливими для врахування в роботі Комітету.

Перше онлайн-опитування серед голів територіальних громад і голів районних та обласних рад щодо окремих положень проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (№ 6504) на Платформі КОМС тривало з 14 по 25 лютого 2022 року. Результати вказаного голосування мали бути використанні народними депутатами - членами Комітету при опрацюванні проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».

На час проведення Аудиту, [результати даного дослідження не оприлюднені](#) на сайті платформи, а у попередньому тестовому дослідженні в січні 2022 року, [взяли участь](#) керівники лише 74-х з 1438-ми територіальних громад (5,1% від загальної кількості). Після введення воєнного стану даний інструмент (з невідомих причин) не використовується у діяльності Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Те, що станом на кінець серпня 2022 року, Платформа не є активною – підтвердили під час зустрічей керівники всеукраїнських Асоціацій ОМС. Вони зазначили, що були долучені до процесу створення Платформи КОМС її розробниками. Представники асоціацій надали свої пропозиції, але вони не були враховані. На етапі пілотування всеукраїнські Асоціації ОМС допомагали у поширенні інформації про Платформу серед ОМС.

4.3 Результати моніторингу офіційних веб-сайтів Комітетів ВРУ за період з 24.02.2022 до 05.09.2022

В рамках дослідження було здійснено моніторинг двох сайтів Комітетів ВРУ: Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; Комітету з питань бюджету (далі - Комітетів).

Моніторинг було проведено на предмет прозорості діяльності цих комітетів та інформування представників ОМС і громадськості щодо прийнятих Комітетами рішень (інформування про засідання Комітету і підкомітетів та прийняті рішення, наявність відеотрансляцій засідань та здійснення законотворчої діяльності), а також проаналізовано форми участі всеукраїнських Асоціацій ОМС та ОМС у роботі цих Комітетів (у робочих групах з розробки законопроектів, Комітетських слуханнях, круглих столах тощо).

За період з 24.02.2022 до 05.09.2022, **Комітетом з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування на офіційному веб-сайті було висвітлено понад 130 інформаційних новини** про діяльність Комітету та актуальну інформацію у цей час.

Зокрема, висвітлено інформацію про засідання Комітету та відеотрансляцією засідань (запис в YouTube) - 12 разів; протоколи засідань Комітету (13 протоколів), обговорення народними депутатами і запрошеними учасниками законопроектів, висновків та рекомендацій до них, а також

інших питань порядку денного засідання (15 разів). Крім того, було опубліковано інформацію про законотворчу діяльність Комітету, а саме щодо переліку законопроектів, з підготовки яких Комітет визначено головним, та до яких має подати пропозиції. Зокрема, обговорення положень законопроектів, рекомендацій Всеукраїнських асоціацій ОМС, міжнародної експертизи та оцінки законопроектів, іншої законодавчої активності Комітету – публікувались 13 разів; ухвалені та прийняті Парламентом законопроекти, а також підписані Президентом України закони – 20 разів; інформування ОМС та громадськість з різних актуальних питань – 28 разів; інформація про круглі столи та проведені дослідження, які презентувалися за участю представників Комітету – 9 разів; засідання робочих груп, які створені Комітетом – 1 раз; інша інформація (у т.ч. щодо участі народних депутатів у захисті країни) – понад 40 разів (табл. 4.1). Детальніше – [Додаток 11](#).

Таблиця 4.1

Публікації Комітету ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування

Відеотрансляції засідань	12
Протоколи засідань комітету	13
Обговорення народними депутатами і запрошеними учасниками законопроектів, висновків та рекомендацій до них, а також інших питань порядку денного засідання	15
Обговорення положень законопроектів, рекомендацій Всеукраїнських асоціацій ОМС, міжнародної експертизи та оцінки законопроектів, іншої законодавчої активності Комітету	13
Ухвалені та прийняті Парламентом законопроекти, а також підписані Президентом України закони	20
Інформування ОМС та громадськість з різних актуальних питань	28
Інформація про круглі столи та проведені дослідження, які презентувалися за участю представників Комітету	9
Засідання робочих груп, які створені Комітетом	1
Інша інформація (у т.ч. щодо участі народних депутатів у захисті країни)	понад 40

За цей же період, **Комітет з питань бюджету на офіційному веб-сайті висвітлив понад 160 інформаційних новин** про діяльність Комітету та іншу актуальну інформацію.

Зокрема, висвітлено інформацію про: засідання Комітету - 20 разів; протоколи і стенограми засідань Комітету (22 рази), інформацію про результати розгляду народними депутатами питань на засіданні – 18 разів; висновки до законопроектів, де Комітет є головним - 25 разів; висновки до інших законопроектів відповідно до статті 27 Бюджетного кодексу – 11 разів; законотворчу діяльність Комітету, а саме щодо переліку законопроектів, з підготовки яких Комітет визначено головним та до яких має подати пропозиції, основних підсумків роботи Комітету, іншої законодавчої активності Комітету – 5 разів; ухвалені та прийняті Парламентом законопроекти, а також підписані Президентом України закони – 10 разів; інформування ОМС та громадськість з різних актуальних питань – 22 разів; іншу інформацію – понад 30 разів (табл. 4.2). Детальніше – [Додаток 12](#).

Таблиця 4.2

Публікації Комітету ВРУ з питань бюджету на офіційному веб-сайті

Відеотрансляції засідань	20
Протоколи засідань комітету	22

Висновки до законопроектів, де Комітет є головним	25
Висновки до інших законопроектів відповідно до статті 27 Бюджетного кодексу	11
Законотворча діяльність Комітету, а саме щодо переліку законопроектів, з підготовки яких Комітет визначено головним та до яких має подати пропозиції, основних підсумків роботи Комітету, іншої законодавчої активності Комітету	5
Ухвалені та прийняті Парламентом законопроекти, а також підписані Президентом України закони	10
Інформування ОМС та громадськість з різних актуальних питань	22
Інша інформація (у т.ч. щодо участі народних депутатів у захисті країни)	понад 30

Висновки щодо проведеного моніторингу офіційних веб-сайтів Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Комітету з питань бюджету, за період з 24.02.2022 до 05.09.2022.

Моніторинг, що у час воєнного стану Комітети висвітлювали інформацію про свою діяльність (хоча і з обмеженням). Аналіз структури сайтів вказаних Комітетів засвідчив, що існують певні відмінності, але загалом, інформація, яка висвітлюється – є схожою. Зокрема, обидва Комітети висвітлювали інформацію про проведення засідань Комітетів і результати прийнятих рішень (оформлених у виді протоколів (стенограм) та висновків Комітетів щодо розгляду відповідних законопроектів), про законотворчу діяльність Комітетів.

Різниця у висвітленні інформації полягає в тому, що Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування систематично надає інформацію про відеотрансляцію засідань на YouTube-каналі (до запровадження воєнного стану засідання Комітету проводились у офлайн режимі та транслювалися в онлайн режимі), тоді як засідання Комітету з питань бюджету взагалі не мали відеотрансляцій в тому числі й до запровадження воєнного стану. Також Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування висвітлював інформацію щодо рекомендацій Всеукраїнських асоціацій ОМС стосовно законопроекту №6504 «Про службу в органах місцевого самоврядування» та щодо отриманої міжнародної експертизи і оцінки цього ж законопроекту.

Кількість проведених засідань Комітетів за цей період є різною. Це було викликано потребою в урегулюванні народними депутатами-членами відповідних Комітетів першочергових питань і проблем, які виникали протягом цього періоду. Комітетом з питань бюджету було проведено більше засідань, оскільки багато проблем пов'язаних з публічними фінансами потребували швидкого законодавчого врегулювання. У тому числі щодо місцевих бюджетів і місцевого самоврядування. Щодо інформації про форми участі асоціацій ОМС та ОМС у роботі Комітетів шляхом участі в робочих групах з розробки законопроектів, Комітетських слуханнях, круглих столах, тощо, то така інформація на сайтах є досить обмеженою. Можна припустити, що на це негативно вплинуло впровадження в країні воєнного стану, оскільки низка активностей Комітетів перестала бути публічною, а також змінились пріоритети в діяльності Комітетів. Зокрема, зменшилась кількість проведених круглих столів та Комітетських слухань.

За розглянутий період, Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування провів, а також поінформував про проведення круглих столів та проведені дослідження, що презентувалися за участю представників Комітету – 9 разів. Один раз надав інформацію про засідання робочої групи.

У той же час, на сайті Комітету з питань бюджету повністю відсутня інформація щодо проведення круглих столів, Комітетських слухань чи створення й проведення засідань робочих груп із розгляду законопроектів чи актуальних проблемних питань.

4.4 Оцінка народними депутатами України результативності співпраці з ОМС в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

В рамках реалізації даного дослідження експертами Проекту було проведено зустрічі з трьома народними депутатами України. Всі зустрічі відбувалися відповідно до [the Chatham House Rule](#), яке передбачає, що «учасники можуть вільно використовувати отриману інформацію, але ані особа, ані приналежність (affiliation) доповідача(ів) чи будь-якого іншого учасника не можуть бути розголошені».

За результатами спілкування з народними депутатами України можна зробити наступні висновки:

1. Громади та їхні ОМС дуже ефективно проявили себе в умовах війни. ОМС були більш мобільними і динамічними ніж ЦОВВ/ОВВ. У багатьох регіонах поки доходили «повільні» команди з вищого рівня – на місцях це вже було організовано або перебувало в процесі виконання. Комунікація ОМС з профільними експертами та депутатами дозволила діяти на випередження в організації оборонних заходів в багатьох громадах.
2. Для того, щоб розуміти проблеми громад, про них треба запитувати. Наразі ЦОВВ не цікавляться потребами ОМС, не збирають інформацію, а й відповідно не аналізують проблеми та потреби громад, що спричиняє ризики появи багатьох проблем (наприклад: освітні, соціальні тощо). ОМС сьогодні звертаються зі своїми проблемами напряму до міністерств та комітетів, а також звертаються до народних депутатів з проханням посередництва у цій комунікації.
3. Ефективні моделі співпраці між ОМС та ЦОВВ вибудовані через асоціації та депутатів-мажоритарників. Близько 70% депутатів-мажоритарників активно працюють в округах, саме у них тісна комунікація з головами громад щодо всіх проблем. Через них у ОМС є серйозне лобі у ВРУ, оскільки депутати мають можливості «стукати у двері та домовлятися».
4. У тих депутатів, що пройшли за партійними списками така комунікація з виборцями не є предметом пріоритетної роботи. Відповідно, майбутня виборча система зовсім не сприятиме комунікації депутатів з дрібними громадами.
5. Сьогодні існують серйозні проблеми у комунікації між профільними комітетами та Урядом: «міністерства можуть бути просто не в курсі що відбувається на місцях». Зокрема, міністри не беруть участь у засіданнях комітетів, а спроби депутатів достукатись до міністерств здебільшого безрезультатні.

Детальніше - [Додаток 13](#).

4.5 Оцінка керівниками територіальних громад результативності їхньої співпраці з народними депутатами України в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

Під час інтерв'ювання керівники територіальних громад повідомили, що мають можливість комунікації з вищими органами державної влади. Зокрема, **16 з 42-х** респондентів зазначили, що мають співпрацю з народними депутатами України, які у переважній більшості були обрані до Верховної Ради за мажоритарними округами і намагаються зараз всіляко підтримувати зв'язок з територіальними громадами, що відносяться до їхніх виборчих округів. Формат здійснення комунікації – це прямий зв'язок з депутатом та його помічниками у телефонному режимі, режимі електронного листування, або через особисті зустрічі з головами громад під час яких обговорюються всі питання, які хвилюють, у вирішенні яких – може посприяти той, чи інший депутат ([Додаток 14](#)).

Також співпраця відбувається через особисті контакти голів територіальних громад у міністерствах та інших ОВВ (**3 відповіді**). Разом з тим кожний сьомий опитаний керівник територіальної громади (**6 з 42-х**) повідомив про повну відсутність комунікації з вищими органами державної влади у територіальних громадах та про бездіяльність народних депутатів.

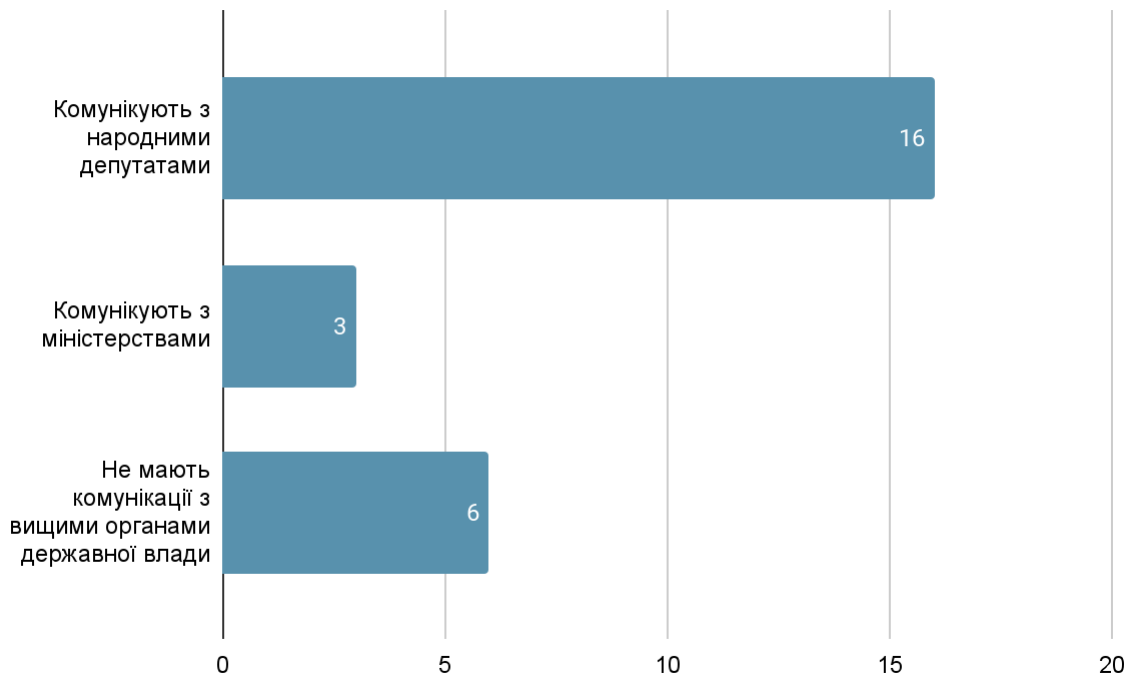

Рис .4.1 Комунікація територіальних громад із центральним рівнем (за результатами опитування територіальних громад в рамках II етапу)

Щодо ефективності такої взаємодії та врахування позиції ОМС, респонденти відзначили, що загальні проблеми зазвичай вирішуються, але співпраця є результативною лише у половині випадків звернень і її успішність залежить від багатьох різних чинників. Не зважаючи на те, що не всі пропозиції, подані територіальними громадами враховуються у діяльності народних депутатів, керівники територіальних громад вважають, що можливість висловитися та подати певну інформацію через депутатів у них є. Системна адвокація потрібних громадам відбувається за принципом: хто стукає, тому відкривають.

Окремо респонденти, які здійснювали таку активність, підкреслили, що у комунікації з профільним комітетом ВР є певний брак підтримки органів місцевого самоврядування через вплив політичних процесів. Партії лобіюють свої інтереси, і ті партії, чия політична вага у Верховній Раді переважає, мають вирішальний вплив в ухваленні рішень на свою користь.

Також варто врахувати й те, що респонденти часто наголошували на тому, що зараз демократію обмежено, оскільки під час воєнного стану потрібні «міцне слово та рука», а також швидке ухвалення рішень, що не передбачає вислуховування побажань та пропозицій від усіх зацікавлених сторін.

Висновки до Розділу IV

Висновки до огляду чинних НПА, які регулюють діяльність органу законодавчої влади, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві:

1. Закон України «Про статус народних депутатів України» достатньо широко регламентує взаємовідносини народного депутата України з органами місцевого самоврядування. Проте відсутні норми, які б чітко регламентували механізм здійснення співпраці народного депутата України з органами місцевого самоврядування в частині надання пропозицій до змін у законодавстві, у тому числі, що стосуються місцевого самоврядування.

2. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» детально регулює діяльність комітетів ВРУ щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві до відповідного комітету з питань, що віднесені до предмету відання комітету.

Також Законом утворено 23 комітети ВРУ, у тому числі Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, до предмету відання якого віднесено питання, що стосуються місцевого самоврядування.

3. У Законі України «Про регламент Верховної Ради України» детально регулюються взаємовідносини Верховної Ради з ОМС тільки у частині участі ОМС у парламентських слуханнях з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання.

Користуючись нормою статті 156 Регламенту, Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування щороку звертається до Всеукраїнських асоціацій ОМС з листом щодо надання пропозицій до законопроекту про Державний бюджет України на наступний, у частині питань, що стосуються місцевого самоврядування. За підсумками розгляду отриманих пропозицій на засіданні Комітету народними депутатами – членами комітету приймається рішення, яке спрямовується до Комітету з питань бюджету.

4. Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» визначає правовий статус тимчасових слідчих комісій і тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України, їх повноваження та організаційні основи діяльності.

У Законі, відсутні норми, які б регламентували механізм здійснення співпраці народного депутата України з органами місцевого самоврядування в частині надання пропозицій до змін у законодавстві (у тому числі, що стосуються місцевого самоврядування).

Нова електронна платформа КОМС, створена в липні 2021 року з метою забезпечення можливості ефективних і швидких консультацій та повноцінного діалогу між комітетами Верховної Ради, органами державної влади і органами місцевого самоврядування після введення воєнного стану (з невідомих причин) не використовується у діяльності Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Те, що станом на кінець серпня 2022 року, Платформа не є активною – підтвердили під час зустрічей керівники всеукраїнських Асоціацій ОМС. Вони зазначили, що були долучені до процесу створення Платформи КОМС її розробниками. Представники асоціацій надали свої пропозиції, але вони не були враховані. На етапі пілотування всеукраїнські Асоціації ОМС допомагали у поширенні інформації про Платформу серед ОМС.

На думку керівників всеукраїнських асоціацій ОМС проблемними питаннями, які заважають ефективному використанню даного інструменту, є наступні:

- складна система участі у голосуванні, яка передбачає особисту участь голів територіальних громад;
- на рівні Комітету визначено лише одну відповідальну особу – народного депутата України, проте організація і проведення опитувань потребують обов'язкового залучення соціологів, які зможуть фахово формулювати питання та можливі варіанти відповідей для того чи іншого опитування, а також здійснювати аналіз та інтерпретацію отриманих даних.

Також керівники всеукраїнських асоціацій ОМС вважають, що запровадження даного інструменту, і намагання деяких міністерств та комітетів Верховної Ради працювати напряму з територіальними громадами свідчить про недовіру законотворців до асоціацій ОМС.

Висновки щодо проведеного моніторингу офіційних веб-сайтів Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Комітету з питань бюджету, за період з 24.02.2022 до 05.09.2022. Моніторинг показав, що у час воєнного стану Комітети висвітлювали інформацію про свою діяльність (хоча і з обмеженням). Аналіз структури сайтів вказаних Комітетів засвідчив, що існують певні відмінності, але загалом, інформація, яка висвітлюється – є схожою. Зокрема, обидва Комітети висвітлювали інформацію про проведення засідань Комітетів і результати прийнятих рішень (оформлених у вигляді протоколів (стенограм) та висновків Комітетів щодо розгляду відповідних законопроектів), про законотворчу діяльність Комітетів.

Різниця у висвітленні інформації полягає в тому, що Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування систематично надає інформацію про відеотрансляцію засідань на YouTube-каналі (до запровадження воєнного стану засідання Комітету проводились у офлайн режимі та транслювалися в онлайн режимі), тоді як засідання Комітету з питань бюджету взагалі не мали відеотрансляцій в тому числі й до запровадження воєнного стану. Також Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування висвітлював інформацію щодо рекомендацій Всеукраїнських асоціацій ОМС стосовно законопроекту №6504 «Про службу в органах місцевого самоврядування» та щодо отриманої міжнародної експертизи і оцінки цього ж законопроекту.

Кількість проведених засідань Комітетів за цей період є різною. Це було викликано потребою в урегулюванні народними депутатами-членами відповідних Комітетів першочергових питань і проблем, які виникали протягом цього періоду. Комітетом з питань бюджету було проведено більше засідань, оскільки багато проблем пов'язаних з публічними фінансами потребували швидкого законодавчого врегулювання. У тому числі щодо місцевих бюджетів і місцевого самоврядування. Щодо інформації про форми участі асоціацій ОМС/та ОМС у роботі Комітетів шляхом участі в робочих групах з розробки законопроектів, Комітетських слуханнях, круглих столах, тощо, така інформація на сайтах є досить обмеженою. Можна припустити, що на це негативно вплинуло впровадження в країні воєнного стану, оскільки низка активностей Комітетів перестала бути публічною, а також змінилися пріоритети в діяльності Комітетів. Зокрема, зменшилась кількість проведених круглих столів та Комітетських слухань.

За розглянутий період, Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування провів, а також поінформував про проведення круглих столів та проведені дослідження, що презентувалися за участю представників Комітету – 9 разів. Один раз надав інформацію про засідання робочої групи.

У той же час, на сайті Комітету з питань бюджету повністю відсутня інформація щодо проведення круглих столів, Комітетських слухань чи створення й проведення засідань робочих груп із розгляду законопроектів чи актуальних проблемних питань.

Результати проведеного інтерв'ювання голів територіальних громад та зустрічей з народними депутатами України свідчать про те, що комунікація між ОМС та парламентаріями активно продовжується після запровадження воєнного стану і має конструктивний характер: народні депутати (переважно мажоритарники) всіляко допомагають вирішувати проблеми та задовольняти потреби територіальних громад. Варто зазначити, що для депутатів, що пройшли за партійними списками така комунікація з виборцями не є предметом пріоритетної роботи. Відповідно, маємо припущення, що майбутня виборча система зовсім не сприятиме комунікації депутатів з територіальними громадами.

Під час зустрічей експертів з народними депутатами України зафіксовано наявність серйозної проблеми у комунікації між профільними комітетами та Урядом. Зокрема, міністри не беруть участь у засіданнях комітетів, а спроби депутатів звернутися до міністерств здебільшого безрезультатні.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ АУДИТУ

За результатами проведеного аудиту взаємовідносин органів місцевого самоврядування із державними органами можна зробити загальні висновки щодо напрямків вдосконалення правового регулювання та практики у цій сфері, частина з яких має бути розроблена в рамках реалізації даного проєкту:

1. Потребує суттєвого оновлення та вдосконалення Закон “Про асоціації органів місцевого самоврядування”. Він забезпечив становлення системи асоціацій ОМС, тепер він повинен більш повно та ефективно регулювати їхню діяльність, особливо в сфері взаємодії з органами державної влади.
2. Було б дуже бажаним відновити в Україні практику функціонування Національного конгресу місцевого самоврядування, як об’єднання різнопрофільних асоціацій ОМС, для обговорення спільних проблем, знаходження взаємоприйнятних варіантів їх вирішення та представлення їх перед державою “одним голосом”. У разі неможливості реалізувати це завдання, доцільно принаймні реформувати Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України, забезпечивши більший рівень представництва у ньому саме представників місцевого самоврядування, включаючи його керівні органи, та більш зрозумілі і прозорі процедури його діяльності, які б гарантували можливість реальної комунікації не тільки від Президента до місцевого самоврядування, а й в зворотньому порядку.
3. Необхідно консолідувати зусилля місцевого самоврядування та громадськості для сприяння якнайшвидшому ухваленню Закону “Про місцеві державні адміністрації” в новій редакції (законопроект №4298, підготовлений до II читання в редакції від вересня 2021 року).
4. Доцільно підготувати доповнення до законів про діяльність органів виконавчої влади (насамперед закони “Про Кабінет Міністрів України” та “Про центральні органи виконавчої влади”), в яких більш повно і конкретно врегулювати механізми взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування та їх асоціаціями в процесі підготовки та ухвалення рішень.
5. Варто також налаштувати сталий інституційний механізм регуляторної комунікації на паритетних засадах асоціацій ОМС та Уряду, наприклад за польським взірцем. У тому числі це має працювати в умовах воєнного стану. Також доцільно внести зміни до Регламенту КМУ, в частині забезпечення рівних прав усіх всеукраїнських асоціацій ОМС на участь в урядових комітетах, засіданні Уряду, отриманні проєктів актів від Уряду на погодження.
6. Доцільно підготувати зміни до законів, що регулюють діяльність Верховної Ради України, її органів та народних депутатів України, які б передбачали не лише можливість їхньої ефективної взаємодії з органами місцевого самоврядування та їх асоціаціями, а й зобов’язували їх до цього. Особливо актуально це з огляду на відмову від мажоритарної складової на парламентських виборах за новим Виборчим кодексом, оскільки обрання народних депутатів за пропорційною виборчою системою не повинно зменшити їхній зв’язок з виборцями загалом та органами місцевого самоврядування зокрема.
7. Запропонувати Парламенту напрямки вдосконалення електронної платформи «Консультації з органами місцевого самоврядування», передбачивши в них особливі умови для асоціацій ОМС.
8. Прискорити ухвалення у другому читанні законопроекту “Про публічні консультації” (№ 4254), що може сприяти більш інклюзивній та відкритій процедурі розробки та ухвалення нормативно-правових актів і документів публічної політики, та відповідно - надасть нові можливості ОМС та їх асоціаціям щодо участі у прийнятті рішень державою.
9. Удосконалення функціонування місцевого самоврядування та взаємодії його з державними органами влади не обмежується лише вдосконаленням форм їхньої комунікації між собою. Значний потенціал розвитку є в сфері реформування правового регулювання повноважень місцевого самоврядування, розподілу їх на власні та делеговані, визначенні в законах меж і засобів втручання держави в регулювання та реалізацію перших та других (очевидно вони мають бути різні). На жаль, ця робота потребує значних зусиль для підготовки таких

законодавчих пропозицій та політичної волі для їх реалізації, тому це не може бути здійснено в рамках даного проекту.

10. І, звичайно, ефективність функціонування місцевого самоврядування та його взаємодії з державними органами залежить від продовження та, врешті решт, завершення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, окресленої однойменною Концепцією. В цьому контексті особливо необхідно внести відповідні зміни до Конституції України, продовжити політику децентралізації повноважень та фінансових ресурсів. Це також є поза межами даного проекту, проте і громадянськість і органи місцевого самоврядування повинні нагадувати Державі про необхідність завершення цієї роботи в найкоротші строки після перемоги України у війні з агресором.

Аналіз статутів всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування

Аналіз стосується Статутів асоціацій місцевого самоврядування Асоціації Міст та громад України, Всеукраїнської Асоціації об'єднаних територіальних громад, Всеукраїнської асоціації громад та Української асоціації районних та обласних рад. Аналізується відповідність статутів асоціацій на предмет відповідності Конституції України (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>), Закону України «Про Асоціації органів місцевого самоврядування» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>), Європейській Хартії місцевого самоврядування (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text) (далі ЄХМС). Аналіз проводиться також на наявність внутрішніх протиріч, неоднозначностей норм, які створюють ґрунт для зловживань.

В частині аналізу на відповідність Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» (далі – Закон) підлягають насамперед норми статутів асоціацій, які мають відповідати прямим вимогам щодо статутів, викладених в статті 9 закону, а саме перелік положень, які мають бути висвітлені в статутах:

- 1) найменування асоціації;
- 2) статус асоціації;
- 3) місцезнаходження асоціації;
- 4) мета створення та завдання асоціації;
- 5) умови членства в асоціації, права та обов'язки її членів, представництво членів асоціації, порядок прийняття нових членів, підстави та форми відповідальності членів у разі невиконання ними статутних обов'язків;
- 6) органи управління асоціації;
- 7) порядок утворення та організаційні форми діяльності органів управління асоціації, їх компетенція, порядок прийняття ними рішень;
- 8) порядок створення та статус регіональних (місцевих) відділень асоціації;
- 9) джерела надходження і порядок використання коштів та іншого майна асоціації, порядок внутрішніх звітності та контролю;
- 10) розмір та порядок сплати членських внесків;
- 11) порядок затвердження та використання символіки асоціації;
- 12) порядок внесення змін до статуту асоціації;
- 13) порядок припинення асоціації і вирішення майнових питань у разі її ліквідації.

Статут Асоціації міст України

Асоціація міст України заснована в 1992 році. В 1995 році був прийнятий Статут АМУ. Відповідно до Закону перереєстровано у Всеукраїнську Асоціацію органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України». Відповідно до інформації АМУ, вона налічує 909 членів, перелік надається на офіційному сайті АМУ. Формально Асоціація АМУ відповідає вимогам Законам щодо мінімальної кількості членів (735).

В 2016 році була схвалена нова редакція Статуту АМУ (далі – Статут АМУ). (<http://2.auc.org.ua/page/statut-vseukrainskoi-asotsiatsii-organiv-mistseвого-samovryaduvannya-asotsiatsii-mist-ukraini>)

Статут АМУ в багатьох своїх положеннях повторює норми Закону. Так повністю відповідають нормам статті 14 Закону щодо повноважень асоціації положення статті 3 Статуту.

Фактично всі норми статті 9 знайшли своє відображення у Статуті АМУ. При цьому доцільно відзначити наступне:

На виконання норми п. 5 статті 9 Закону в Статуті АМУ викладене наступне формулювання: 4.1. Членами Асоціації можуть бути міські ради, а також місцеві асоціації органів місцевого самоврядування

зазначеного рівня, які дотримуються положень цього Статуту, сплачують членські внески і беруть участь у виконанні статутних завдань.

Членами Асоціації можуть стати також і органи місцевого самоврядування іншого рівня (районні у містах, селищні, сільські ради) у разі прийняття ними відповідного рішення.

У діяльності Асоціації можуть брати участь місцеві асоціації, як колективні члени у порядку та формах, визначених цим Статутом АМУ та статутом місцевої асоціації.

Таким чином, вказане положення не цілком відповідає статті 4 Закону, яка передбачає, що «членами асоціації можуть бути сільські, селищні, міські, районні у містах, районні та обласні ради». При цьому відповідно до Закону місцева асоціація, як колективний член, може брати участь у порядку та формах, визначених статутами всеукраїнської та місцевої асоціацій у діяльності всеукраїнської асоціації, але при цьому не можуть бути членами самої асоціації, як це зазначено у Статуті АМУ.

Відповідно до Статуту АМУ представництво члена Асоціації в її органах управління здійснює відповідний голова або інша особа, уповноважена відповідною радою. В той же час ч.2 статті 141 Конституції України передбачає, що міський, сільський, селищний голова очолює виконавчий орган ради, тобто представляє тільки виконавчу гілку самоврядування, а не всю територіальну громаду. Таким чином, вказана норма Статуту АМУ визначає представництво в Асоціації АМУ саме міських, сільських, селищних голів, тобто керівників виконавчих органів рад, що визначає авторитарний вектор діяльності асоціації. Також така орієнтація на міських, сільських, селищних голів не відповідає Статті 3 ЄХМС, згідно з якою право на місцеве самоврядування «здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи». Тобто первинними в системі місцевого самоврядування є ради, а не виконавчі органи цих рад.

Представництво Асоціації АМУ в органах державної влади, інших організаціях та установах, в тому числі міжнародних, здійснюється Головою Асоціації, головами палат Асоціації, головами комітетів Правління Асоціації, Виконавчим директором або іншою особою за їх дорученням. Однак Статутом АМУ не визначено, в яких саме випадках здійснюється таке представництво перерахованими суб'єктами.

Статутом АМУ визначається, що органами управління Асоціації є

- 1) Загальні збори
- 2) Правління Асоціації;
- 3) Президія Правління Асоціації;
- 4) Виконавча дирекція Асоціації.

Контрольним органом Асоціації є Ревізійна комісія Асоціації.

Асоціація має регіональні відділення в кожній області та АРК, голови яких входять до правління Асоціації.

Основним органом управління є Загальні збори, які скликаються кожні два роки. Однак Статутом передбачається скликання Правлінням Асоціації не Загальних зборів, а Конференції делегатів уповноважених представників органів місцевого самоврядування – членів Асоціації, обраних на зборах РВ АМУ згідно з рішенням Правління Асоціації про представництво, та представників колективних членів Асоціації. Статутом не визначено, в яких випадках приймається рішення про не проведення Загальних зборів. Також не визначено принцип формування делегатів на Конференцію.

Однак основним органом, який формує політику Асоціації, відповідно до Статуту АМУ фактично є Правління Асоціації, в яке входять за посадою

- 1) Голова Асоціації;
- 2) голови палат Асоціації;
- 3) голови регіональних відділень Асоціації;
- 4) Виконавчий директор Асоціації.

Інші члени Правління Асоціації обираються Загальними зборами (Конференцією) Асоціації з числа уповноважених представників органів місцевого самоврядування – членів Асоціації шляхом відкритого голосування.

Відповідно до Статуту АМУ Правління Асоціації має всі повноваження, які є в Загальних зборів, крім тих, які відносяться до виключних повноважень Загальних зборів (Конференції). Із сукупності норм Статуту, таким виключним повноваженням виглядає тільки як обрання голови Асоціації. Однак з огляду на те, що рішення про скликання Конференції замість Загальних зборів, а також порядку формування делегатів на

Конференцію приймається Правлінням Асоціації, фактично рішення про обрання Голови асоціації приймає Правління асоціації, яке очолюється Головою Асоціації.

Таким чином Правління Асоціації складає більше 30 членів, що загалом забезпечує належне представництво, однак створює логістичні проблеми при обговоренні та прийнятті рішень. Засідання Правління проводиться кожні три місяці і обирається на два роки. В складі Правління також можуть створюватись окремі комітети, однак не визначено принципи їх формування. Це створює певну невизначеність, оскільки Статутом АМУ передбачено, що для оперативного прийняття рішень оперативного вирішення питань, віднесених до відання Правління Асоціації, та в межах визначених ним повноважень діє Президія Правління Асоціації у складі: Голови Асоціації, голів палат Асоціації, голів комітетів Правління Асоціації, Виконавчого директора Асоціації. Тобто кількість членів Президії і відповідно кількість голосів Правління для прийняття результативного рішення є невизначеним.

Більше того, оскільки Статутом АМУ не уточнено поняття оперативності та обмежень щодо прийняття рішень, то можна вважати, що реально рішення приймає саме Президія Правління Асоціації, а не саме Правління Асоціації. Крім цього, Статутом не визначено, що Правління підтверджує рішення, прийняті Президією Правління під час чергового засідання, тобто знижується легітимність прийняття рішень Президією Правління.

Відповідно до статті 5.6 Статуту АМУ Голова Асоціації обирається Загальними зборами (Конференцією) Асоціації строком на два роки з правом переобрання. При цьому в Статуті АМУ немає обмежень щодо кількості разів переобрання Голови Асоціації. Це створює передумови для авторитаризму в управлінні Асоціацією.

Відповідно до 5.6.5. Статуту АМУ у випадку, коли Голова Асоціації відсутній на засіданні або з інших причин не може головувати на засіданні Загальних зборів (Конференції), Правління або Президії Асоціації, з числа членів Правління Асоціації обирається головуєчий, який веде засідання та підписує рішення відповідно Загальних зборів (Конференції), Правління, Президії Асоціації. Однак не уточнюється, чи може бути такою особою Виконавчий директор Асоціації. Слід зазначити, що Виконавчий директор Асоціації є членом політичного органу Асоціації, яким є Правління, але при цьому не є членом Загальних зборів. В цьому вбачається певний конфлікт інтересів, коли керівник виконавчого органу Асоціації одночасно входить в його представницький орган.

Нормою 5.8. визначено, що Виконавчий директор Асоціації розпоряджається майном і фінансами Асоціації, є розпорядником коштів та кредитів. Однак не визначено межі розпорядження майном, що може провокувати зловживання. Також Статутом АМУ і Законом немає права в Асоціації брати кредити.

Нормою 7.3. у власності Асоціації можуть знаходитися будівлі, споруди, житловий і нежитловий фонд, обладнання, транспортні засоби, інвентар, майно культурно – освітнього і оздоровчого призначення, земельні ділянки, кошти, акції, інші цінні папери та інше майно, необхідне для матеріально – технічного забезпечення статутної діяльності. При цьому залишається питання необхідності для здійснення статутної діяльності Асоціації таких активів, як майно культурно – освітнього і оздоровчого призначення, земельні ділянки. Також сумнівним видається право тримати у власності Асоціації цінні папери в частині ризиків діяльності на ринку цінних паперів та необхідності такого джерела доходів для напрямків статутної діяльності.

Статтею 9.4. Статуту АМУ визначається, що у разі припинення Асоціації активи Асоціації передаються іншим асоціаціям органів місцевого самоврядування чи їх добровільним об'єднанням або в доход держави. Це породжує певну правову невизначеність, оскільки в Україні є декілька асоціацій органів місцевого самоврядування і не зрозуміло, яким чином такі активи діляться між асоціаціями. Доцільніше було б застосувати норми цивільного законодавства, які оперують термінами правонаступництва та правами держави у випадку його відсутності.

Статут Всеукраїнської Асоціації Об'єднаних територіальних громад.

Всеукраїнська Асоціація об'єднаних територіальних громад створилась в листопаді 2016 року на базі новостворених територіальних громад завдяки закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Відповідно до заяв Асоціації, в неї входить понад 600 членів, однак перелік не наводиться. Формально Асоціація не відповідає вимогам Закону щодо мінімальної кількості членів (735)

07.07.21 був ухвалений Статут Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація об'єднаних територіальних громад» (далі – Статут АОТГ) <https://hromady.org/wp-content/uploads/2021/09/%D0%9D%D0%9E%D0%92%D0%90-%D0%A0%D0%95%D0%94%D0%90%D0%9A%D0%A6%D0%AF-%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%A2%D0%A3%D0%A2%D0%A3-07.07-1.pdf>

Загалом, в Статуті АОТГ відображені всі положення, визначені статтею 9 Закону

Завдання Асоціації повністю відповідають Закону.

Як і Асоціація АМУ, так і Асоціація ОТГ визначає представництво територіальних громад через сільських, селищних, міських голів, що вказує на орієнтацію її діяльності саме на інтереси керівників виконавчої гілки місцевого самоврядування, що порушує баланс з представницькою гілкою.

Статутними органами Асоціації є

- 1) Загальні збори (З'їзд делегатів)
- 2) Правління Асоціації,
- 3) Голова Асоціації
- 4) Виконавчий директор
- 5) Ревізійна комісія

Асоціація має регіональні відділення в областях України.

Як і у випадку АМУ, вищий орган не є неоднозначним. За рішенням Правління Асоціації можуть проводитись не Загальні збори, а З'їзд делегатів. Однак в Статуті АОТГ на відміну від Статуту АМУ визначений порядок обрання делегатів на З'їзд делегатів, що є більш демократичним. Делегати обираються на зборах Регіональних відділень Асоціації по одному від п'яти територіальних громад – членів Асоціації, але не більше 10 делегатів від регіону, але не менше одного. Підстави прийняття такого рішення Правлінням Асоціації ОТГ, як і у випадку з АМУ не є визначеними. Це відкриває можливості для зловживань зі сторони Правління.

Статутом АОТГ передбачено, що З'їзд делегатів Асоціації не може бути проведений, якщо Асоціація налічує в своєму складі менше 300 членів. З формальної сторони така норма є надлишковою, оскільки відповідно до ст.3 Закону Асоціація може мати всеукраїнський статус, якщо вона об'єднує більше половини органів місцевого самоврядування відповідного територіального рівня. З огляду на те, що після проведення адміністративно-територіальної реформи громад є 1469 (не включаючи місто Київ, то така асоціація має мати не менше 735 членів.

За рішенням Правління Загальні збори (З'їзд делегатів) Асоціації можуть проводитись в режимі відеоконференції. Відзначаючи модерність такої форми прийняття рішень, варто зауважити, що це є певним відходом від принципу вільного волевиявлення.

Консультативно-дорадчим органом Асоціації є Рада Асоціації, яка затверджується Загальними Зборами. Принцип її формування - по одному члену від кожної області Повноваженнями Ради відповідно до Статуту АОТГ є:

- 1) виконання статутних завдань Асоціації на регіональному рівні;
- 2) здійснення обговорення та формулювання основних проблем діяльності та розвитку місцевого самоврядування і децентралізації в Україні;
- 3) надання Правлінню Асоціації та Загальним Зборам (З'їзду делегатів) Асоціації рекомендацій і порад щодо вирішення основних проблем діяльності об'єднаних територіальних громад;
- 4) розробка проектів нормативно-правових актів та проектів змін до чинних нормативно-правових актів, спрямованих на удосконалення правового регулювання діяльності об'єднаних територіальних громад;
- 5) розробка проектів змін до Статуту та внутрішніх документів Асоціації;
- 6) розробка етичних стандартів поведінки членів Асоціації;
- 7) здійснення інших дій щодо підтримки діяльності Асоціації.

Вказані повноваження за своєю суттю перетинаються з функціями виконавчого органу Асоціації.

Вищим керівним і навіть виконавчим органом Асоціації, який діє в період між засіданнями Загальних Зборів (З'їзду делегатів) є Правління Асоціації. Кількісний та персональний склад Правління Асоціації затверджується Загальними Зборами (З'їздом делегатів). При цьому на відміну від Статуту АМУ не визначено регіональні квоти до Правління. До складу Правління Асоціації за посадою входять: Голова Асоціації; Голови тематичних платформ Асоціації; Голови секторальних платформ Асоціації; Члени Ради Асоціації. Члени Правління обираються на 3 роки з правом переобрання. При цьому не визначено скільки разів можуть переобиратись члени Правління.

Статутом не визначено статус секторальних платформ Асоціації. Тут вбачається потенційний конфлікт, оскільки Рада Асоціація поглинає сферу дорадчо-консультаційної роботи, куди мають входити і питання секторального характеру.

Як і у випадку з АМУ Голова Асоціації ОТГ обирається Загальними зборами (З'їздом делегатів) з правом переобрання. Він обирається на три роки, що не збігається з періодичністю проведення Загальних Зборів (З'їзду делегатів), які проводяться не рідше 2 років. Така не синхронізованість також стосується членів Ради та Правління, члени яких обираються теж на три роки. Існують також обмеження щодо права на обрання на посаду Голови Асоціації – на неї можуть претендувати міські, сільські, селищні голови, які обирались на керівні посади в органах місцевого самоврядування не менше двох разів. Загалом це можуть бути особи, які обирались не тільки міськими, сільськими, селищними головами, але й заступниками, чи головами обласних чи районних рад.

Ревізійна комісія Асоціації ОТГ крім повноважень щодо контролю за фінансами асоціації має також повноваження розглядати скарги та апеляції членів асоціації та розглядає внутрішні конфліктні ситуації.

Регіональні відділення Асоціації не передбачені.

Виконавчий директор Асоціації призначається на п'ять років.

Як і в Статуті АМУ, в статуті АОТГ функції керівника виконавчого органу Асоціації вписані досить повно та коректно.

Джерела фінансування та формування Асоціації ОТГ визначені в Статуті АОТГ у повній відповідності із Законом. Однак при цьому щодо прав власності є певна колізія. Відповідно до Статуту функції власника коштів та майна здійснюють Загальні збори. Однак управління коштами та майном здійснює Виконавчий директор. Коректно було б зазначити, що Загальні збори здійснюють функції розпорядження майном, а не всі складові статусу власності, тобто користування, володіння та розпорядження.

Відповідно до Статуту ОТГ у разі припинення Асоціації, її активи передаються одній чи кільком неприбутковим організаціям відповідного виду або зараховуються до доходів бюджету. При цьому не визначено, про який бюджет йдеться. А також, хто приймає рішення, яким неприбутковим організаціям передається такі активи.

Статут Всеукраїнської асоціації громад

Всеукраїнська асоціація громад (далі ВАГ) заснована в 2019 році під назвою «Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад». Внаслідок адміністративно-територіальної реформи змінилась як кількість так і статус органів місцевого самоврядування базового рівня. З майже 11 тисяч міських, сільських та селищних рад, понад 8 тисяч яких були членами Асоціації, було сформовано 1469 територіальних громад (без Києва). Таким чином, Асоціація переживає процес переформатування. Станом на лютий 2022 року актуальна база членства ВАГ складалася з 863 ОМС, із яких 337 є членами за новими рішеннями, ухваленими у 2021-2022 роках, і ще 488 – за раніше ухваленими рішеннями. Таким чином, формально Асоціація ВАГ відповідає вимогам Закону щодо мінімальної кількості її членів.

В липні 2021 року було затверджено новий Статут Всеукраїнської асоціації громад (далі Статут ВАГ). <https://drive.google.com/file/d/1QuvDnAR5cUvrnp-60B3TSG4VXf9YawSt/view>

Загалом, в Статуті ВАГ відображені всі положення, визначені статтею 9 Закону

Завдання Асоціації повністю відповідають Закону.

На відміну від АМУ та АОТГ представництво територіальних громад в Асоціації ВАГ реалізують дві особи – міський, сільський, селищний голова та один з депутатів відповідної ради. Це відповідає ЄХМС. Тільки територіальні громади є членами Асоціації ВАГ. Колективні члени Асоціації реалізують свої права та обов'язки в тому ж порядку, що і регіональні відділення.

Вищим органом управління Асоціації є Загальні збори уповноважених делегованих представників членів асоціації, обраних на зборах керівників регіональних (обласних) відділень Асоціації, та представників колективних членів Асоціації. Тобто прямого представництва громад на Загальних зборах немає. Періодичність скликання Загальних зборів Статутом ВАГ визначена в 2 роки. Загальні Збори скликаються Правлінням Асоціації. Позачергові Загальні Збори можуть розглядати лише питання, вказані в повідомленні про їх скликання.

Постійно діючим керівним органом Асоціації є Правління. На відміну від АМУ та АОТГ, це єдиний орган, який має повноваження приймати рішення в період між Загальними Зборами. Хоча Статутом ВАГ визначені питання, які виглядають, як виключні відповідно до пп. 6.1.4 та 6.2, однак вказується, що в разі потреби Загальні збори можуть делегувати свої повноваження Правлінню. При цьому не вказується, які саме повноваження можуть бути делеговані, на який термін і при яких умовах.

До компетенції Загальних Зборів також належить питання щодо розгляду підготовлених Правлінням Асоціації спільних пропозицій всеукраїнських асоціацій щодо врахування місцевих і регіональних інтересів під

час підготовки Декларації цілей та завдань на наступний бюджетний період. Вказане питання видається декларативним, оскільки Загальні Збори проводяться кожні два роки, а бюджетний період становить рік. Крім того, проведення Загальних зборів не синхронізоване з бюджетним періодом. Загальні Збори проводяться тільки в очному форматі. Рішення Загальних зборів мають різну вагу. Рішення Загальних Зборів, які стосуються Статуту, встановлення розміру членських внесків, ліквідацію Асоціації, відчуження майна на суму, яка становить більше 50% вартості майна приймаються більшістю в дві третини, присутніх на Загальних Зборах. З інших питань рішення приймаються простою більшістю присутніх на зборах.

Правління Асоціації практично є керівним органом Асоціації. Воно обирається строком на три роки, що не синхронізовано з проведенням Загальних Зборів, на яких відповідно до Статуту ВАГ обирається Правління. Порядок оновлення персонального складу визначається окремим положенням, що затверджується Загальними Зборами, що є не зовсім коректним, оскільки Правління є найважливішим органом управління асоціації, тому порядок його обрання доцільніше було б визначати прямо в Статуті ВАГ.

Статутом ВАГ встановлено періодичність засідань Правління в три місяці, що сприяє планомірній діяльності Асоціації та Виконавчій дирекції. Перелік питань, які вирішує Правління в Статуті є досить ретельно виписаний і є вичерпним, що зменшує ризики зловживань. Зокрема, встановлено, що консультації з органами державної влади беруть тільки члени Правління, позиції щодо яких визначаються правлінням.

На відміну від Статуту АОТГ виконавчим органом Асоціації є Виконавча дирекція, як орган, а не особисто Виконавчий директор. Термін призначення на посаду Виконавчого директора Асоціації ВАГ Статутом не визначений.

Повноваження Контрольно-ревізійної комісії визначаються не Статутом ВАГ, як в Статуті АОТГ, а Положенням, який затверджується Загальними Зборами.

Повноваження Голови Асоціації ВАГ подібні до повноважень Голов АМУ та АОТГ. Особливістю є те, що Голова ВАГ обирається на період дії повноважень сільського, селищного, міського голови або депутата міської, селищної, міської ради без права переобрання. Це виглядає як запобіжник від авторитаризму в Асоціації. Більше того, в Асоціації ВАГ є заступники Голови Асоціації, які обираються Правлінням асоціації. Причому виконуючим обов'язки Голови асоціації у період відсутності Голови є заступник Голови з виконавчої роботи. За своїм статусом доречніше, щоб заступники Голови Асоціації обирались Загальними Зборами, а не правлінням.

Досить детально в Статуті ВАГ виписані статус та повноваження регіональних відділень Асоціації.

Особливістю фінансово-матеріальною основою Асоціації ВАГ є те, що членські внески можуть прийматись не тільки в грошовій, але й майновій формі. Досить детально описані напрямки використання коштів Асоціації.

Коректно виписано положення про порядок припинення Асоціації. Майно Асоціації передається на статутні або благодійні цілі іншому громадському об'єднанню за рішенням Загальних зборів, або перераховується до Державного або місцевого бюджету відповідно до закону, якщо рішення Загальних Зборів не прийнято. Така норма чітко визначає послідовність дій у випадку настання відповідних умов.

Статут Української Асоціації районних та обласних рад

Українська асоціація районних та обласних рад (далі – УАРОР) створена в 1992 році, зареєстрована в 1998 році, як Українська асоціація місцевих та регіональних влад. Сучасна назва затверджена в 2010 році.

Асоціація об'єднує всі обласні ради Верховну Раду АРК та 119 районних рад (з 136). З урахуванням неможливості проведення виборів по обласних рад Донецької та Луганської областей, а також районних рад на території, тимчасово окуповані Асоціація об'єднує фактично всі ради регіонального та субрегіонального рівнів. Оскільки Закон вимагає не менше половини органів місцевого самоврядування відповідних територіальних рівнів, таке поєднання інтересів органів місцевого самоврядування цих двох рівнів не може вважатись порушенням ч.2 ст. 3 Закону,

Статут Асоціації УАРОР в сучасній редакції затверджений 17.02.2017.
https://uaror.org.ua/?page_id=48#10

В Статуті УАРОР знайшли відображення всі обов'язкові положення ст.9 Закону.

Завдання Асоціації повністю відповідають Закону.

Відповідний орган місцевого самоврядування представлений в Асоціації головою відповідної ради чи іншим депутатом ради, що відповідає ЄХМС.

Органами управління Асоціації є

1) З'їзд органів місцевого самоврядування – членів Асоціації та представників колективних членів Асоціації (далі – З'їзд Асоціації);

2) Правління Асоціації;

3) Президія Асоціації;

4) Секретаріат Асоціації.

Контрольним органом Асоціації є Ревізійна комісія Асоціації.

З'їзд Асоціації проводиться кожні два роки за скликанням Правління Асоціації, Президією чи Президентом або на вимогу однієї третини членів Асоціації. Такий порядок зменшує загрози авторитаризму. З'їзд проводиться в очному порядку і є повноважним за умови участі в ньому більше половини обраних для участі в ньому депутатів. Разом з тим можуть виникнути питання про легітимність рішень з'їзду, якщо у ньому беруть участь менше половини від представників ОМС кожного з двох рівнів – регіонального чи субрегіонального.

Статутом визначені виключні повноваження З'їзду, що посилює визначеність у функціонуванні Асоціації.

Основним органом, який приймає рішення є Правління Асоціації. Представництво територій в Асоціації видається досить демократичним – по два від області, АРК, з них один – від обласної ради, інший від районних. Строк повноважень членів Правління Асоціації – 5 років, що виглядає досить великим, оскільки ротації представників районних рад при цьому немає. Питання, які відносяться до компетенції Правління в Статуті викладені досить ретельно.

Разом з тим паралельно до діяльності Правління, цим же Правлінням створюється Президія Асоціації. До складу президії входять:

1) Президент Асоціації;

2) віце-президенти Асоціації;

3) голова Секретаріату Асоціації;

4) інших повноважних представників – членів Асоціації з врахуванням рівного представництва голів районних і обласних рад.

Хоча Статутом УАРОР. місія Президії визначена, як попередній розгляд питань, які відносяться до відання Президії, однак у повноваженнях Президії Асоціації є ряд владних повноважень, зокрема, представництво Асоціації при консультаціях з органами державної влади, затвердження кошторису доходів та видатків, контролює фінансово-господарську діяльність Секретаріату. Таким чином вбачається певний конфлікт повноважень Президії з повноваженнями самого Правління та Ревізійної комісії Асоціації.

Президент Асоціації обирається З'їздом Асоціації на п'ять років з правом переобрання. Президентом Асоціації може бути обраний лише уповноважений представник органу місцевого самоврядування — члена Асоціації, який має стаж служби в органах місцевого самоврядування, або депутатської діяльності не менше чотирьох років і має представницький мандат. Право нескінченного переобрання Президентом Асоціації як і випадку з АМУ, АОТГ створює умови для консервації керівництва Асоціації.

Віце-Президенти асоціації обираються теж З'їздом за поданням Голови Асоціації і теж з правом переобрання. Кількість віце-президентів Статутом УАРОР не визначена.

Також Статутом передбачено існування Ради старійшин, однак її функції не визначені.

Виконавчим органом Асоціації є Секретаріат Асоціації, Голова якого призначається Правлінням за поданням Президента Асоціації на невизначений термін.

До дискусійних повноважень секретаріату слід згадати є здійснення функцій власника коштів і майна Асоціації. Коректніше було визначити як функції управління майном.

На регіональному рівні створюються регіональні відділення УАРОР. Після проведення адміністративно-територіальної реформи, яка залишила в середньому по п'ять районів в кожній області, доцільність та ефективність функціонування регіональних відділень є дискусійною.

Джерела формування та правовий режим Асоціації відповідає законодавству.

В частині положення про порядок передачі майна при ліквідації Асоціації доцільно було б вказати яким всеукраїнським асоціаціям передається майно, в якому випадку воно передається до бюджету, уточнити до якого бюджету - державного чи місцевих.

Загальний висновок

Аналіз Статутів всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування показує, що всі вони містять положення на виконання ст. 9 Закону України «Про асоціації місцевого самоврядування». Разом з тим, порядок формування та організації діяльності асоціацій містить внутрішні протиріччя, невизначеності, які можуть бути загрозою для забезпечення демократичності їх функціонування.

Складні структури управління асоціацій, які представляють базовий рівень самоврядування – міські, сільські, селищні ради, - зумовлені насамперед, недостатньою структурованістю та складністю адміністративно-територіального устрою до реформи 2020 року. Слід очікувати змін в Статутах цих асоціацій на відслідкування вказаних змін.

Разом з тим, сам Закон містить концептуальні хиби. Насамперед слід визнати, що територіальні громади відрізняються між собою і об'єктивно мають різні інтереси, що унеможлиблює існування норми, яка спонукає до їх об'єднання в одну Асоціацію. При внесенні відповідних змін до Закону слід не допускати конфлікту інтересів в частині присутності в керівних органах декількох асоціацій одних і тих самих членів. Також мають бути внесені зміни, які передбачають демократичність їх формування, відповідність ЄХМС та реальну змінюваність керівників асоціацій.

Результати моніторингу сайтів всеукраїнських асоціацій ОМС

Дослідження ставило за мету виявлення сукупного тексту повідомлень, розміщених на сайтах чотирьох всеукраїнських асоціацій ОМС за період з 24.02.2022 р. по 31.08.2022 р. У повідомленнях мають бути висвітлені наступні теми: підготовлені асоціаціями ОМС пропозиції до проектів НПА, результати їхнього розгляду; форми участі ТГ у роботі асоціацій ОМС щодо підготовки пропозицій до проектів НПА; співпраця з іншими асоціаціями ОМС; участь асоціацій в роботі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України тощо.

Асоціація міст України <https://auc.org.ua/>

Під час моніторингу сайту Асоціації міст України знайдено 116 повідомлень новинного характеру, які висвітлюють теми, вказані у дослідницькому завданні.

1. Форми участі ТГ у роботі АМУ

Протягом досліджуваного періоду Асоціація провела лише одне засідання правління Асоціації - у серпні. На засіданні правління голови громад розглянули:

- [питання](#) про нормативно-правове регулювання питання виїзду посадових осіб органів місцевого самоврядування за кордон в умовах воєнного стану,
- [стан підготовки](#) до опалювального сезону 2022/23 років, а також
- [схвалили пропозиції](#) до бюджетних законопроектів на 2023 рік в частині місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин та сформували робочу групу для участі у бюджетних консультаціях з міністерством фінансів.

Також для членів АМУ в квітні провели [вебінар](#): «Робота органів місцевого самоврядування з гуманітарною допомогою: проблемні питання та обмін практичним досвідом», учасниками якого були сільські, селищні, міські голови, представники органів місцевого самоврядування громад – членів АМУ.

В рамках Проєкту «Сприяння всебічному розвитку громад через аналітику, діалог та співпрацю», що фінансується Німецьким товариством Міжнародного співробітництва (GIZ) в межах Підтримки реформи децентралізації в Україні (U-LEAD з Європою. Фаза II) із залученням представників міністерств та ОБВ АМУ у травні провела для представників ОМС 4 діалогових заходи з питань:

- [соціального захисту та соціального забезпечення](#);
- [публічних \(комунальних\) послуг та супутньої інфраструктури](#);
- [місцевого економічного розвитку](#);
- [освіти](#).

Для громад АМУ у серпні 2022 року [презентувала](#) посібник для громад «Здійснення державного контролю за використанням та охороною земель органами місцевого самоврядування». Таких повноважень органи місцевого самоврядування набули із вступом в дію 26 травня 2022 року відповідних норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин».

2. Співпраця АМУ з іншими асоціаціями ОМС, міністерствами, парламентськими комітетами

Протягом звітнього періоду представники АМУ долучались до засідань Національної ради з відновлення України від наслідків війни при Президентіві України, затвердженої Указом Президента України від 21 квітня 2022 року №266/2022. Зокрема, таких робочих груп:

- [«Функціонування фінансової системи, її реформування та розвиток»](#) (травень)
- [підгрупа «Просторове планування та будівництво»](#) робочої групи «Будівництво, містобудування, модернізація міст та регіонів» (травень)
- [«Аудит збитків, понесених внаслідок війни»](#) (червень).

У співпраці з міністерствами та ОБВ АМУ протягом досліджуваного періоду провела 3 заходи:

- спільно з Міністерством розвитку громад та територій України онлайн [семінар-нараду](#) щодо відновлення об'єктів інфраструктури населених пунктів, зруйнованих внаслідок збройної агресії росії (липень)
- спільно з Міністерством аграрної політики та продовольства і Державною службою України з питань геодезії, картографії та кадастру [вебінар](#) «Зміни, які відбулись у земельному законодавстві під час воєнного стану» (липень)
- спільно з Державною казначейською службою України [вебінар](#) з питань казначейського обслуговування місцевих бюджетів. В онлайн нараді взяли участь 1112 керівників структурних підрозділів органів місцевого самоврядування (липень).

На здійснення міжнародної співпраці та побудову партнерських відносин представники АМУ спільно з Конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи та муніципалітетом Зіндельфінген (Німеччина) [провели](#) круглий стіл: «Разом з Україною: механізми взаємодії органів місцевої та регіональної влади у воєнний час», мета якого сприяти обміну досвідом і практиками взаємодопомоги між українськими громадами, а також прикладами взаємодії з іншими муніципалітетами Європи. Також протягом досліджуваного періоду для досягнення тієї ж мети представники АМУ взяли участь у 11 заходах:

- В березні у спільному [засіданні](#) Постійного комітету Ради європейських муніципалітетів та регіонів з гендерної рівності та робочої групи експертів з гендерної рівності РЄМР, яке було присвячене Європейській хартії рівності. Особливу увагу учасники зустрічі звернули на війну в Україні.
- У міжнародному [марафоні](#) «Єднання місцевого самоврядування світу задля благополуччя людей і миру», мета якого показати світу справжнє обличчя війни, яку розгорнула росія проти України, та посилити партнерство місцевого самоврядування України та світу. Ініціатором діалогу виступило Міністерство розвитку громад та територій України.
 - [Виступи](#) на сесії Конгресу місцевих і регіональних влад РЄ (березень 2022).
 - Мер Києва Віталій Кличко [виступив](#) онлайн на пленарному засіданні Європейського Комітету Регіонів і закликав Комітет Регіонів підтримати заявку України на членство в ЄС (квітень).
 - [Форум](#) мерів Економічного комітету ООН (квітень).
 - [Конгрес](#) Асоціації місцевих органів влади Литви (квітень).
 - [Засідання](#) Європейського Комітету Регіонів (квітень).
 - [Засідання](#) всесвітньої організації «Об'єднані міста та місцеві влади» (UCLG) на тему «UCLG Municipal Peace Talks». Захід було присвячено питанням війни в Україні (квітень).
 - Світовий [форум міст](#) у Катовіце. Під час Форуму Україні приділялася особлива увага, низка програмних заходів була присвячена українським питанням. Адже саме зараз, у нелегкий воєнний час, формується багато нових партнерства між українськими громадами та європейськими муніципалітетами, планується побудова спільної Європи (червень).
 - [Засідання](#) Політичного Комітету Ради європейських муніципалітетів та регіонів (CEMR) (липень).
 - [Панельна дискусія](#) «Україна, Грузія, Молдова - нові країни-претенденти до вступу в ЄС, нові напрямки, нові очікування» (липень).

3. Підготовлені АМУ пропозиції до проектів НПА, результати їхнього розгляду

Відповідно до результатів проведеного моніторингу АМУ протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України більше 30 пропозицій / висновків до чинних нормативно-правових актів та законопроектів. Зокрема, серед них:

1. [Пропозиції](#) до Законопроекту «Про внесення змін до Законів України "Про центральні органи виконавчої влади" та "Про правовий режим воєнного стану" щодо забезпечення керованості державою в умовах воєнного стану» №7153 від 13.03.2022р України щодо права сільських, селищних, міських голів затверджувати свої заступників та керуючих справами, усунення погодження всіх призначень на посади з військовою адміністрацією, гарантування грошових виплат посадовим особам, які не будуть здійснювати свої функції з об'єктивних причин. Пропозиції були враховані комітетом.
2. [Пропозиції](#) до Проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо надання соціальних послуг у разі введення на території України надзвичайного або воєнного стану» (реєстр. № 7201 від 19.03.2022) надати право органам влади делегувати повноваження приймати

рішення про надання соцпослуг безпосередньо надавачам послуг, а також виплачувати компенсацію з догляду внутрішньо переміщеним особам за рахунок держбюджету. Комітет підтримав позицію Асоціації міст України та доручив доопрацювати його.

3. Пропозиції змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» надавались неодноразово і у переважній більшості були враховані.

4. [Пропозиції](#) Міністерству фінансів України щодо внесення змін до законодавства з метою забезпечення оперативності виконання місцевим самоврядуванням своїх повноважень в умовах воєнного стану до Постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 р. №252 «Деякі питання формування та виконання місцевих бюджетів у період воєнного стану».

5. За результатами наради із сільськими, селищними та міськими головами, яка відбулася 13 липня 2022 року [пропозиції](#) змін до Постанови КМУ від 28.02.22. № 169 “Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану”, які було погоджено для максимальної ефективності роботи ОМС.

6. [Пропозиції](#) Прем'єр-міністру України щодо Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб, затверджений постановою Уряду від 19.03.2022р. № 333. 29 квітня Уряд постановою № 490 затвердив нову редакцію Порядку компенсації витрат за тимчасове розміщення ВПО, які перемістилися у період воєнного стану, з врахуванням пропозицій Асоціації міст України.

7. При підготовці Постанови №812 «Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу щодо особливостей постачання природного газу виробникам теплової енергії та бюджетним установам» [було враховано](#) всі висловлені пропозиції АМУ.

8. [Пропозиції](#) Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щодо внесення відповідних змін до статті 571 Закону України «Про освіту» та забезпечення державних гарантій працівникам закладів освіти з державного бюджету.

9. [Пропозиції](#) Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики сприяти у вирішенні проблеми зниження податкового навантаження як на безпосередньо громадян, так і на надавачів житлово-комунальних послуг та послуг міських перевезень.

10. АМУ [зверталася](#) до органів виконавчої та законодавчої влади з пропозицією передбачення у Державному бюджеті України на 2022 рік фінансового ресурсу на підтримку територіальних громад, що втратили основні джерела наповнення бюджету внаслідок бойових дій, спричинених повномасштабним вторгненням російської федерації в Україну, виділення коштів на відновлення критичної інфраструктури, знищеної, пошкодженої внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією російської федерації.

11. Пропозиції врегулювати питання компенсації таких втрат доходів бюджетам територіальних громад до Проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [№ 7137-д](#) від 14.03.2022р).

12. Пропозиції врегулювати питання компенсації таких втрат доходів бюджетам територіальних громад до Проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану» [№7190](#) від 22.03.2022.

13. Асоціація міст України [зверталася](#) до Міністерства фінансів України з проханням внести зміни до Класифікації доходів бюджету, яка затверджена наказом Мінфіну від 14.01.2011 №11, відповідно до яких має відбуватися зарахування коштів від продажу земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Міністерство фінансів України внесло зміни до Класифікації доходів бюджету, прийнявши відповідний наказ №135.

14. До Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру звертались з [проханням](#) посприяти у відновленні роботи бази ДЗК по оформленню земель комунальної власності для успішного завершення електронних земельних торгів та наповненню місцевих бюджетів. Надати

доступ уповноваженим особам органів місцевого самоврядування чи сертифікованим інженерам землевпорядникам через електронні кабінети отримувати відповідну інформацію по земельних ділянках комунальної власності для проведення державної реєстрації.

АМУ протягом досліджуваного періоду висловила підтримку низці нормативних актів. Зокрема таким:

- Проект Закону «Про управління відходами» [№2207-1-д](#)
- Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України в сфері освіти щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану» ([№7325](#))
- Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» щодо актуалізації порогів публічних закупівель у зв'язку з інфляційними процесами в державі ([№7624](#) від 2.08.2022)
- Законопроект "Про внесення змін до Закону України "Про співробітництво територіальних громад" щодо упорядкування окремих питань співробітництва територіальних громад" [№5742](#) від 08.07.2021
- [Законопроекти](#): Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення окремих засад місцевого самоврядування в частині конфіскації майна у разі вчинення окремих злочинів проти основ національної безпеки України в бюджети сільських, селищних, міських територіальних громад №7256 та Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо удосконалення деяких засад конфіскації майна у разі вчинення окремих злочинів проти основ національної безпеки України в бюджети місцевого самоврядування №7257
- Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування функцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань соціального захисту населення та захисту прав дітей у зв'язку з утворенням Національної соціальної сервісної служби та її територіальних органів [№5849](#) від 13.08.2021
- Законопроект [№6504](#) від 05.01.2022 "Про службу в органах місцевого самоврядування"
- [Проект](#) Закону України «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень».

Висловила негативні висновки або твердження про категоричну не підтримку:

- АМУ надала негативний висновок та висловили категоричну незгоду щодо [Проекту Закону України](#) «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо збереження робочих місць в умовах воєнного стану» №7262 від 07.04.2022. У відповідь на критику Асоціації міст України народний депутат відкликав законопроект про внесення змін до Податкового кодексу України щодо збереження робочих місць в умовах воєнного стану №7262 від 07.04.2022 року.
- [Законопроект](#) «Про внесення змін до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо порядку преміювання посадових осіб органів місцевого самоврядування» №7247. АМУ звернулася до авторів з проханням відкликати законопроект.
- [Законопроект](#) «Про внесення змін до Закону України «Про основи національного спротиву» (щодо встановлення матеріального забезпечення учасників добровільних формувань територіальних громад)» №7259.

У серпні правління АМУ схвалило пропозиції до бюджетних законопроектів на 2023 рік в частині місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин, сформувало робочу групу для участі у бюджетних консультаціях з міністерством фінансів, а також затвердило позицію Асоціації щодо проекту Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» №6504.

4. Участь АМУ в роботі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України

В травні у рамках тижня відкритого врядування Асоціація міст України спільно з Конгресом місцевих і регіональних влад та за підтримки Секретаріату Кабінету Міністрів України [провели](#) у онлайн форматі Круглий стіл "Залученість молоді у місцевому самоврядуванні".

Українська асоціація районних та обласних рад <https://uaror.org.ua/>

Під час моніторингу сайту Української асоціації районних та обласних рад (далі – УАРОР) знайдено 15 повідомлень новинного характеру, які висвітлюють теми, вказані у дослідницькому завданні.

1. Форми участі ТГ у роботі УАРОР

Інформації про проведення протягом досліджуваного періоду з'їздів УАРОР, засідань Президії та Правління УАРОР не знайдено.

На початку червня 2022 р. було [проведено](#) один онлайн-тренінг для керівників і депутатів ОМС на тему «Правила безпеки під час надзвичайних ситуацій або інцидентів, пов'язаних із токсичними хімічними речовинами». Захід був організований УАРОР за підтримки Постійного координатора ООН в Україні за ініціативи Міжнародного науково-експертного центру моніторингу наслідків військових збройних конфліктів.

2. Співпраця Всеукраїнської Асоціації ОТГ з іншими асоціаціями ОМС, міністерствами, парламентськими комітетами

Протягом досліджуваного періоду діяльність УАРОР була зосереджена виключно на здійсненні міжнародної співпраці з метою побудови партнерських відносин та пошуку гуманітарної допомоги українським районам.

- У березні 2022 р. УАРОР [вела перемовини](#) з Європейським Комітетом регіонів щодо допомоги українським районам.
- У квітні 2022 р. Президент УАРОР [обговорив](#) гуманітарну ситуацію в Україні з мером чеського міста Брно.
- У червні 2022 р. представники Штабу з процесуальної діяльності у сфері відшкодування збитків завданих територіальним громадам при Координаційному центрі УАРОР з питань тероборони [обговорили](#) з Керуючим директором Міжнародної виставки та конференції внутрішньої безпеки Уве Х. Верштедтом (ФРН), що відбулась у Франкфурті-на-Майні, допомогу для України. Німецька сторона висловила готовність надавати методичну та матеріально-технічну допомогу правоохоронним органам України.
- На початку липня 2022 р. у м. Хомбург (Німеччина) УАРОР [стала підписантом](#) декларації про створення Міжнародного альянсу за мир та єдність у Європі. З поміж інших, разом з УАРОР засновниками Альянсу стали національні асоціації органів місцевого самоврядування Німеччини, Польщі, Франції.
- У липні 2022 р Голова Секретаріату УАРОР та гетьман Ліберецького краю Мартін Пута (Чехія) [обговорили](#) питання допомоги у відновленні України.

3. Підготовлені УАРОР пропозиції до проектів НПА, результати їхнього розгляду

Відповідно до результатів проведеного моніторингу УАРОР протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України чотири пропозиції / висновка до чинних нормативно-правових актів та законопроектів. Дві пропозиції стосувалися питання виплати заборгованостей по зарплатам працівників районних рад, одна пропозиція була спрямована на відновлення роботи районних та обласних рад під час воєнного стану і ще одна пропозиція була спрямована на покращення підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють питання містобудівної діяльності і були ухвалені після 24.02.2022 р.

1. У квітні 2022 р. УАРОР [звернулася](#) до Прем'єра міністра України стосовно проблем з нарахуванням субвенції на виплату зарплат працівникам районних рад Така субвенція виплачується відповідно до **Постанови КМУ від 26 січня 2022 року № 55**.
2. У квітні 2022 р. УАРОР [звернулася](#) до Президента України, голів депутатських груп і парламентських комітетів з відкритим листом стосовно діяльності райрад у час війни та внесення змін до **законопроекту №7269 від 09.04.2022 р. «Про внесення змін до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо функціонування місцевого самоврядування у період дії воєнного стану»**. Зокрема у листі зазначено, що даний «Законопроект необґрунтовано обмежує районний рівень у діяльності, оскільки на час воєнного стану усі повноваження районних рад, не зважаючи чи знаходяться вони на окупованій території, чи ні – передаються військовим адміністраціям. Така норма паралізує діяльність місцевого самоврядування на субрегіональному рівні й порушить вже налагоджену ефективну роботу. Таким чином, просимо підтримати нашу пропозицію до Законопроекту, а саме: ст.10 ч .6 п.1) викласти в редакції: «повноваження обласних та районних рад

(у разі тимчасової окупації або оточення адміністративного центру відповідно області чи району) здійснюють відповідні обласні та районні військові адміністрації».

3. У травні 2022 р. Українська асоціація районних та обласних рад отримала листом Мінрегіону №7/34.2/4202-22 від 16.05.2022 на опрацювання **проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану»**. За результатами розгляду, Асоціація [повідомила](#) Мінрегіон про підтримку зазначеного проекту нормативно-правового акту. Однак, зважаючи на призупинення перерахування субвенції на оплату праці деяким районним радам Донеччини, Луганщини, Запоріжжя, Харківщини, Херсонщини та Дніпропетровщини, просила внести відповідні зміни до зазначеної постанови задля розблокування цього процесу.
4. У червні 2022 р. Профільний Штаб Координаційного центру УАРОР з питань тероборони [напрацював](#) зміни до законодавства, що мають на меті пришвидшити оцінку втрат й відповідно відшкодування спричинених війною. УАРОР запропонував внести зміни до наступних нормативно-правових актів:
 - Порядок виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд (**постанова КМУ від 19 квітня 2022 р. № 473**);
 - Зміни до Порядку проведення обстеження прийнятих в експлуатацію об'єктів будівництва (**постанова КМУ від 5 квітня 2022 р. № 423**);
 - Методика обстеження будівель та споруд, пошкоджених внаслідок надзвичайних ситуацій, бойових дій та терористичних актів;
 - Зміни до Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи (**постанова КМУ від 19 квітня 2022 р. № 470**);
 - Кошторисні норми України «Настанова з визначення вартості робіт з оцінки технічного стану та експлуатаційної придатності об'єктів»;
 - Порядок виконання робіт з демонтажу об'єктів, пошкоджених або зруйнованих внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

4. Участь УАРОР в роботі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України

Під час проведення моніторингу за період з 24.02.2022 р. по 31.08.2022 р. на сайті УАРОР не знайдено публікацій на дану тематику.

Всеукраїнська асоціація громад: <https://communities.org.ua/>

Під час моніторингу сайту Всеукраїнської асоціації громад знайдено 22 повідомлення новинного характеру, які висвітлюють теми, вказані у дослідницькому завданні.

1. Форми участі ТГ у роботі ВАГ

Інформації про проведення протягом досліджуваного періоду з'їздів, засідань Правління, Загальних зборів та Виконавчої дирекції ВАГ не знайдено.

У травні ВАГ [організували обговорення](#) нагальних викликів громад під час воєнного стану, участь у якому взяли більше 900 представників ТГ. За підсумками обговорення ВАГ готує пропозиції щодо плану відновлення України після війни в частині державного управління та місцевого самоврядування.

ВАГ [залучена](#) до ініціативи Комітету регіонів Європейського Союзу «Європейського альянсу міст та регіонів для відбудови України», мета якого об'єднати зусилля Комітету регіонів, європейських та українських асоціацій ОМС, міст і громад країн Євросоюзу та України, спрямовані на відбудову країни.

Для підтримки життєдіяльності громад та сприяння економічній активності під час війни ВАГ [започаткували ініціативу](#) «Згуртовані громади», в рамках реалізації якої у травні провели опитування ОМС з метою виявлення потреб та/чи можливостей громад щодо взаємодопомоги – продуктами, речами першої потреби, послугами, фаховими порадами тощо. На підставі отриманих результатів до кінця серпня ВАГ та USAID з аграрного і сільського розвитку доставили 530 т продовольчої та іншої гуманітарної допомоги до найбільш потерпілих регіонів країни.

Також ВАГ [долучилася](#) до проекту Women For The Future, мета якого — допомогти українкам, які втратили роботу чи дохід внаслідок війни, знайти нові можливості для працевлаштування та професійного розвитку.

Протягом досліджуваного періоду ВАГ двічі публічно зверталася до територіальних громад із закликами надати інформацію або коментарі:

- Щодо [Проекту Закону](#) «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування».
- Щодо [надання інформації](#), необхідної для ініціювання внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України № 738 від 21.06.2022 року та № 739 від 24.06.2022 року в частині оптимізації умов доступності грантового фінансування та зменшення кількості створених робочих місць у сфері тепличного господарства, а також зменшення площ теплиць.

2. Співпраця ВАГ з іншими асоціаціями ОМС, міністерствами, парламентськими комітетами

Всеукраїнська асоціація громад [бере участь](#) в робочих групах «Державне управління» в підгрупі «Міське самоврядування» та у групі «Нова аграрна політика» Національної ради з відновлення України від наслідків війни.

Протягом досліджуваного періоду ВАГ долучилася до таких заходів:

У квітні 2022 року [провели](#) спільно з Міністерством розвитку громад та територій, Міністерством соціальної політики, обласними військовими адміністраціями, виконавчими органами сільських, селищних, міських рад провели практичну нараду, де відповідали на питання від ОМС з питань, що стосуються ВПО.

У липні 2022 року [взяли участь](#) у нараді Міністерства агрополітики і продовольства разом з профільними організаціями і представниками Всеукраїнської Асоціації Громад щодо проблем пролонгації та повторного бронювання вже заброньованих робітників, а також у публічному обговоренні “Продовольча безпека громад під час війни: глобальний і локальний погляди”, організованому міністерством розвитку громад і територій за підтримки Проекту USAID “ГОВЕРЛА”.

Значна частина роботи ВАГ сфокусована зосереджена в [аграрній сфері](#). У червні ВАГ організувала [вебінар](#) «Регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану: нові закони» за участю Міністерства аграрної політики та продовольства України, Держгеокадастру, під час якого обговорювались зміни земельного законодавства України під час воєнного стану. У липні – [обговорення](#) «Аграрний ринок: перспективи, виклики, майбутнє». Проводили спільні заходи із Всеукраїнським Конгресом фермерів у липні – [круглий стіл](#) "Фермером бути вигідно...", під час якого обговорили форми організації діяльності фермера, вибір системи оподаткування, блок запитань до податкових органів, програми підтримки агросектору та доступ до пільгових кредитних ресурсів, та [вебінар](#) на тему механізмів отримання грантів на розвиток тепличного господарства із залученням Міністерства агрополітики і продовольства. Також ВАГ є учасником [проекту](#) “Німецько-Український Агрополітичний Діалог” (АПД), у якому спільно з пілотними громадами та Національною асоціацією сільськогосподарських дорадчих служб України «Дорада» здійснюють аналіз аграрного потенціалу громад з метою його нарощення, створення організаційних передумов для сталого аграрного розвитку територій.

3. Підготовлені ВАГ пропозиції до проектів НПА, результати їхнього розгляду

Згідно результатів, отриманих внаслідок моніторингу, Всеукраїнська асоціація громад протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України чотири пропозиції / висновки до чинних нормативно-правових актів та законопроектів:

- [Підтримала](#) ухвалення законопроекту №6504 “Про службу в органах місцевого самоврядування” шляхом виступу на круглому столі, присвяченому реформі законодавства про службу в органах місцевого самоврядування, та скерування листа про підтримку законопроекту до Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування.
- [Підтримала](#) законопроект № 6383 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження будівельного інформаційного моделювання (BIM-технології) на всіх етапах

життєвого циклу об'єктів та науково-технічного супроводу об'єктів, удосконалення процедури обстеження об'єктів, прийнятих в експлуатацію в установленому законодавством порядку» від 03 грудня 2021 року шляхом надсилання відкритого звернення – листа.

- Надала [пропозиції](#) Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування щодо Законопроекту №5323 про внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» щодо виправлення поправки 224 та про підтримку цього законопроекту в цілому (за винятком вказаної поправки).

- [Подала](#) до робочої групи «Нова аграрна політика» пропозиції щодо утворення та налагодження діяльності Фонду розвитку сільських територій, утворення якого передбачене Рамковими стратегіями (Національна економічна стратегія до 2030 року та Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки).

4.Участь ВАГ в роботі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України

Під час проведення моніторингу за період з 24.02.2022 р. по 31.08.2022 р. на сайті ВАГ не знайдено публікацій на дану тематику.

Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад <https://hromady.org/>

Під час моніторингу сайту Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад» (далі – ВАОМС «Асоціація ОТГ») знайдено 82 повідомлення новинного характеру, які висвітлюють теми, вказані у дослідницькому завданні.

1. Форми участі ТГ у роботі ВАОМС «Асоціація ОТГ»

Протягом досліджуваного періоду Асоціація провела 4 засідання Правління Асоціації ([березень](#), [квітень](#), [травень](#), [липень](#) 2022 р.), до складу якого включені голова Асоціації, керівники тематичних та секторальних платформ Асоціації, члени Ради Асоціації. На засіданнях Правління розглядалися наступні питання:

- обмін новим досвідом в умовах війни.
- діяльність Асоціації в умовах воєнного стану,
- проблемні питання органів місцевого самоврядування у напрямку фінансування в умовах воєнного стану (надання пропозиції змін до законодавства),
- обговорення ходу виконання благодійної ініціативи «Громади-Громадам» та нової європейської ініціативи «Cities 4 Cities».
- нові зміни до законодавства.
- національний план відновлення України

На засідання Правління в якості залучених експертів запрошувалися експерт Шведської асоціації місцевих влад і регіонів (SKR) та пул експертів Проекту SKL International.

Робота ВАОМС «Асоціація ОТГ» з територіальними громадами [організована за 17-ти напрямками](#). За кожним напрямком працює окрема тематична / секторальна платформа до діяльності якої залучені представники територіальних громад, організаційними питаннями забезпечення діяльності платформ займаються співробітники ВАОМС «Асоціація ОТГ». Платформи є консультативно-дорадчими органами ВАОМС «Асоціація ОТГ», що утворені з метою моніторингу актуальних проблем управління у визначеному секторі, вивчення кращих практик, надання консультативних і навчальних послуг членам ВАОМС «Асоціація ОТГ» для створення ефективного управління у відповідному секторі, підготовки пропозицій щодо формування та реалізації політики ВАОМС «Асоціація ОТГ» на регіональному і національному рівні у визначеному секторі.

Протягом досліджуваного періоду ВАОМС «Асоціація ОТГ» проведено 62 вебінара на базі 10-ти з 17-ти платформ асоціації. Найбільш активні платформи:

1. Освіта (18 заходів)
2. Законодавство для ОТГ (9 заходів)
3. Економіка та інвестиції (8 заходів)
4. Управління людськими ресурсами в ОТГ (8 заходів)

5. Сільський розвиток (7 заходів)
6. Місцеві бюджети та фінанси – (6 заходів)

Вебінари було проведено фахівцями ВАОМС «Асоціація ОТГ» у співпраці з експертами проектів технічної допомоги PROSTO, DOBRE, U-LEAD з Європою, DECIDE та SKL International.

Також в травні та червні 2022 року ВАОМС «Асоціація ОТГ» було проведено два онлайн-дослідження в яких взяли участь представники територіальних громад – членів Асоціації:

- Опитування щодо проблемних питань у сфері земельних відносин в громадах (травень 2022 р.) в якому взяли участь 308 респондентів.
- Опитування щодо розвитку сімейного фермерства (червень 2022 р.) в якому взяли участь 180 респондентів.

[Результати опитувань](#) опубліковані на сайті Асоціації, а також оприлюднені під час публічних заходів Асоціації.

2. Співпраця ВАОМС «Асоціація ОТГ» з іншими асоціаціями ОМС, міністерствами, парламентськими комітетами

Протягом досліджуваного періоду ВАОМС «Асоціація ОТГ» ініціювала 3 публічних заходи за участю представників територіальних громад та представників міністерств. Також керівник Асоціації взяв участь у заході Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, та спільно з представниками парламентських фракцій, міжнародних партнерів, іншими асоціаціями місцевого самоврядування та експертами взяв участь у засіданні круглого столу з обговорення законопроекту № 6504 «Про службу в органах місцевого самоврядування».

- У травні 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» провела [круглий стіл](#) «Проблемні питання місцевих бюджетів та фінансів в умовах воєнного стану»,
- [онлайн-зустріч](#) разом з керівництвом громад та посадовцями, які відповідають за питання охорони здоров'я та заступником Міністра охорони здоров'я Олексієм Яременком. В ході обговорення учасникам вдалось обговорити механізм забезпечення медикаментами та гуманітарною допомогою закладів охорони здоров'я, а також складнощі, що виникають на місцях.
- На початку липня 2022 р. голова ВАОМС «Асоціація ОТГ», [взяв участь](#) у засіданні Моніторингового комітету Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, що відбулося у Стамбулі. На засіданні комітету українська делегація підняла питання про ядерний тероризм росії в Україні: обстріли з важкої артилерії Запорізької АЕС, проліт російських ракет над Південноукраїнською АЕС, знеструмлення Чорнобильської АЕС (могло привести до витоку радіації), захоплення їх працівників у заручники, викрадення російськими військами запчастин для ремонту ядерних реакторів.
- У липні 2022 р. за ініціативи Міністерства розвитку громад та територій України відбулось [публічне обговорення](#) «Продовольча безпека громад під час війни: глобальний та локальний погляди». ВАОМС «Асоціація ОТГ» взяла участь у публічному обговоренні.
 - У липні 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» спільно з Міністерством внутрішніх справ України ініціювала [відкритий діалог](#) для обговорення актуальних безпекових питань, пов'язаних з освітнім процесом.
- У липні 2022 р. Голова ВАОМС «Асоціація ОТГ» Олександр Корінний взяв участь у засіданні [круглого столу](#) «Реформування законодавства про службу в органах місцевого врядування». Обговорення законопроекту № 6504 набуло широкого масштабу і зібрало представників парламентських фракцій, міжнародних партнерів, Асоціацій місцевого самоврядування та експертів. Асоціація ОТГ була активним учасником робочої групи з напрацювання нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» і доклала максимальних зусиль до забезпечення врахування у проекті інтересів громад.

3. Підготовлені ВАОМС «Асоціація ОТГ» пропозиції до проектів НПА, результати їхнього розгляду

Відповідно до результатів проведеного моніторингу ВАОМС «Асоціація ОТГ» протягом досліджуваного періоду напрацювала та подала на розгляд міністерств, КМУ, народних депутатів України сім пропозицій / висновків до чинних нормативно-правових актів та законопроектів. Переважна більшість рекомендацій

стосувалися бюджетних питань. Пропозиції змін до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» частково були враховані.

1. У квітні 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» проаналізувала весь спектр змін, внесених до податкового та бюджетного законодавства станом на кінець квітня 2022 р., провела відповідні консультації з керівниками місцевих фінансових органів щодо їх змісту, враховуючи всі об'єктивні ризики зменшення надходжень до бюджетів територіальних громад у зв'язку із змінами, внесеними до податкового законодавства в частині окремих місцевих податків та зборів, зокрема єдиного податку (**Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, Постанова КМУ №590 від 09.06.2021**), [звернулася](#) до Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України і попросила взяти до уваги окремі застереження представників місцевих фінансових органів.
2. У травні ВАОМС «Асоціація ОТГ» [закликала](#) народних депутатів України до якнайшвидшого прийняття у другому читанні проекту **Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» щодо функціонування місцевого самоврядування у період дії воєнного стану»** (реєстр. 7269 від 09.04.2022).
3. У травні ВАОМС «Асоціація ОТГ» [просила](#) Міністерство фінансів України, Міністерство розвитку громад та територій України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна казначейська служба України внести зміни до **постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану»**.

У червні 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» [розглядала](#) проект **Закону України «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень»** і з метою удосконалення та спрощення бюджетних процедур в умовах воєнного стану та оперативного прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування щодо фінансового забезпечення першочергових потреб у разі збройної агресії чи загрози нападу, забезпечення національної безпеки та соціального захисту громадян України, погодила його без зауважень.

На початку червня 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» [звернулася](#) до Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та Міністерства освіти і науки України з метою вирішення проблемних питань тривалості відпусток педагогічних працівників та проблемні аспекти фінансового їх забезпечення в умовах воєнного стану. ВАОМС «Асоціація ОТГ» запропонувала внести зміни до чинного законодавства в частині виключення педагогічних працівників закладів освіти із числа працівників, яким у період дії воєнного стану щорічна основна оплачувана відпустка надається тривалістю 24 календарні дні, законодавчо врегулювавши при цьому можливість використання 56-ти денної відпустки. ВАОМС «Асоціація ОТГ» просила врахувати дану проблему в **проекті Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо оптимізації трудових відносин» від 05.04.2022 №7251** в частині зняття обмеження тривалості щорічної відпустки, що надається педагогічним працівникам протягом періоду дії воєнного стану.

У липні 2022 р. ВАОМС «Асоціація ОТГ» спираючись на численні звернення представників місцевого самоврядування щодо проблемних питань **постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану»**, зокрема в частині неможливості підготовки територіальними громадами до опалювального сезону 2022-2023р.р. у зв'язку з обмеженнями, пов'язаними із здійсненням необхідних платежів, які мають на меті забезпечення та попередження кризових явищ в означеній сфері в умовах воєнного стану [запропонувала](#) внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану».

Наприкінці липня ВАОМС «Асоціація ОТГ» [внесла пропозиції](#) Мінфіну щодо здійснення горизонтального вирівнювання податкоспроможності бюджетів місцевого самоврядування у 2023 році, розміру зарахування ПДФО та необхідності передбачення у **Державному бюджеті України** на наступний бюджетний період стабілізаційної дотації.

4. Участь ВАОМС «Асоціація ОТГ» в роботі Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України

Під час проведення моніторингу за період з 24.02.2022 р. по 31.08.2022 р. на сайті Асоціації не знайдено публікацій на дану тематику.

Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхнього досвіду співпраці з асоціаціями ОМС та оцінки їхньої діяльності

Основними способами залучення ОМС до підготовки та прийняття нормативно-правових актів, що стосуються питань ОМС, під час воєнного стану залишаються: участь в роботі всеукраїнських асоціацій ОМС (19 відповідей) та співпраця з народними депутатами України (16 відповідей). Керівники трьох територіальних громад заявили, що мають можливість співпрацювати напряду з міністерствами завдяки особистим професійним зв'язкам.

Відповідно до отриманих в ході інтерв'ювання відповідей мають членство у всеукраїнських асоціаціях ОМС 39 із 42-х територіальних громад (не мають – три територіальні громади). Переважна більшість з них є членами Асоціації міст України (23 територіальні громади). Також 5 територіальних громад є членами Асоціації ОТГ та 3 територіальні громади – членами ВАГ. Мають одночасне членство у двох і навіть трьох всеукраїнських асоціаціях ОМС – 7 територіальних громад з тих, які взяли участь у дослідженні.

Респонденти зазначають, що наявність офіційного членства в одній із всеукраїнських асоціацій ОМС не заважає їм за запрошеннями долучатися до участі в заходах інших асоціацій.

Також деякі територіальні громади є членами регіональних або вузькоспеціалізованих асоціацій ОМС:

- Асоціація «Енергоефективні міста України»
- Асоціація органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Розточчя-Україна»
- Асоціація органів місцевого самоврядування «Єврорегіон Карпати-Україна»
- Асоціація Місцевих Рад «Ради Львівщини»
- Асоціація «Полтавська обласна асоціація органів місцевого самоврядування»

Участь в таких регіональних асоціаціях дає можливість спільної участі громад у певних проєктах, наприклад транскордонних, які дозволяють залучити додатковий ресурс для розвитку громад. Також під час участі в роботі регіональних асоціацій ОМС у територіальних громадах є можливість спільного обговорення та пошуку шляхів вирішення питань регіонального значення (ремонт і утримання доріг, рентна плата і т. ін.).

Респонденти відзначають, що у довоєнний період комунікація з всеукраїнськими асоціаціями була активніша, але і зараз під час воєнного стану ведеться регулярно – на запит асоціацій ОМС пишуть рекомендації, долучаються до різних питань щодо підтримки тих чи інших урядових постанов чи законопроектів. Більшість ОМС регулярно реагує на запити щодо надання пропозицій чи зауважень від асоціацій щодо певних НПА.

Способи комунікації ОМС із всеукраїнськими асоціаціями ОТГ у період після 24 лютого, як і під час пандемії, лише дистанційні. Це листування та письмові запити електронною поштою, інформування та проведення опитувань через спеціально створені групові чати у соціальних мережах, участь в режимі відеоконференції у спільних обговореннях та тематичних вебінарах для фахівців ОМС, здебільшого з юридичних або фінансових питань.

Разом з тим респонденти зазначають, що пропозиції від асоціацій ОМС законодавцями враховуються вибірково. Серед причин недостатньої впливовості ОМС на ухвалення рішень учасники дослідження називають наступні:

1. Політичний вплив на законотворчу діяльність, що стосується місцевого самоврядування:

«Політики хочуть максимально приймати ті рішення, які вони бачать, а не ті які хочемо ми, воєнний стан дає трохи більше можливостей центральній владі зконцентрувати владу в своїх руках».

«Асоціація ОМС має бути поза політикою. Це виключно профспілковий орган ОМС. Не може бути наближених до влади асоціацій і інших, чию позицію не хочуть чути».

«Це природньо, що під час війни більшість повноважень переходить до Офісу Президента і військових... Але є неприродні речі, коли обмежуються права і свободи ОМС. І на сьогоднішній день такий інструмент як асоціація ОМС він має менші можливості до використання та меншу результативність у порівнянні з тими якими вони були до воєнного стану. Інколи політики (ВР, Кабмін) трохи маніпулятивно відносяться до цього питання комунікації, посилаючись на воєнний стан, обмежуючи деякі права місцевого самоврядування. Асоціації працюють, добиваються певних результатів... Але ми, розуміючи природні причини, негативно сприймаємо оці неприродні, коли політика втручається у справи, і деякі політики хочуть ухвалювати рішення без врахування позиції ОМС».

2. Застаріла та неефективна система комунікації асоціацій ОМС зі своїми членами та з суб'єктами законодавчої ініціативи:

«Вони (асоціації) більш орієнтовані, як на мене, на обслуговування інтересів державної влади... Треба посилити їхній лобізм, функцію лобіювання інтересів місцевого самоврядування... Включати сучасні канали зв'язку, отримання зворотної інформації, вивчати більше потреби територіальних громад. Не доводити до них «лінію партії», або «лінію центру», а запитувати, що потрібно у територіальних громад, щоби потім формулювати нормальні пропозиції та ініціативи і звертатися до центрального рівня влади. Це має бути сучасна платформа для спілкування та комунікації».

«Від асоціацій має бути зворотній зв'язок і інформування про подальші кроки».

«До всеукраїнських асоціацій ОМС потрібно залучити більше креативної молоді, яка зможе діджиталізувати певні речі. Щоб не просто листи писали, а щоб ще підключали адвокацію у соціальних мережах, у ЗМІ, робили петиції... Задля того, щоб на це більше звертала увагу громадськість, а тоді і влада теж буде вимушена реагувати...Якщо це якась проблема і її починають просувати у медіапросторі, то буде зовсім інший ефект....Розголос вимушує реагувати... Зараз асоціації ОМС більш заточені на стару тіньову модель управління».

3. Відсутність єдиної узгодженої позиції серед ОМС всередині асоціацій:

«В асоціації члени правління – всі міські голови, в яких зовсім інші проблеми ніж у малих територіальних громад... Взяли би людей з низу, тих хто працюють у малих територіальних громадах...».

«...яка територіальна громада більша, то її дослухаються більше... Ми пропозиції свої направляємо до асоціацій. Ми 10 років просили зробити земельний податок з гектара, і може з наступного року він нарешті запрацює...Його ніхто не приймає, бо він був далекий містам, непотрібний. Бо в них 2 тис. га, а в нас 110 тис. га, звичайно, що для нашої селищної громади це надходження більш вагоме, ніж для великого міста. ККД ефективності діяльності асоціацій до 10%».

4. Відсутність єдиної узгодженої позиції всеукраїнських асоціацій ОМС з тих чи інших питань:

«Варто зазначити, що здебільшого із загальних питань (Закон про службу в ОМС), то як правило позиції всіх асоціацій співпадають. Але якщо брати питання нового адміністративно-територіального устрою, то тут виникли розбіжності».

«Асоціація міст підтримує позицію міст. Асоціація ОТГ, хоче, щоб усім було добре. От ми (Асоціація ОТГ) підтримуємо позицію, щоб ПДФО йшло за місцем проживання людини, а Асоціація міст цього не хоче, тому що більшість промисловості сконцентровано у містах і прийдеться ділитися ПДФО».

Респонденти зазначають, що створений в 2010 році за ініціативи трьох всеукраїнських асоціацій ОМС Конгрес місцевих самоврядувань не став ефективним комунікаційним майданчиком для вироблення спільної позиції ОМС.

Під час дослідження деякі керівники територіальних громад зазначали, що підтримують ідею створення єдиної асоціації ОМС. В той же час інші висловлювали думку, що такий шлях не є демократичним, адже *«це неправильно зверху вказувати, як ОМС об'єднуватися і співпрацювати між собою»*, *«таким шляхом ми поступово перетворимося на нашого північного сусіда...»*. Також існує точка зору, що *«має бути якщо не одна асоціація ОМС, то принаймні кожна територіальна громада має вибрати, в якій одній асоціації вона буде. Не можна бути і там, і там»*.

І в той час, коли серед представників ОМС немає єдиної думки щодо необхідної кількості всеукраїнських асоціацій ОМС, вимог до членства ОМС, переважна більшість керівників територіальних громад наголошують на тому, що саме асоціації ОМС є єдиним містком між місцевим самоврядуванням та законодавцями і саме вони мають виступати представниками інтересів територіальних громад у всіх органах, які мають право законодавчої ініціативи.

«Ми розуміємо, що всі наші нагальні питання ми підіймаємо перед асоціацією. А вона вже звертається до наших владних структур. Але не всі питання, які ми би хотіли вирішити, вирішуються... Було би добре якщо законодавці при розробці того чи іншого рішення ще й радилися з нами, представниками базового рівня, бо ми більше обізнані...»

«Можливо варто було би включити якесь представництво... можливо через асоціації ОМС... включити в комітети ВР, де розробляють законодавство... І таким чином ми (ОМС) зможемо подавати свою інформацію про необхідність тої чи іншої норми на етапі проектування... А не так, коли подали закон, депутати проголосували (не всі депутати, м'яко кажучи, розбираються, за що вони голосують), а потім на місцях або не виконуй, або роби таким чином, як вони собі придумали. То тоді би ми не втрачали багато часу на те, щоби внести зміни у законодавство».

Щодо покращення рівня залучення та впливу ОМС базового рівня на процеси розробки та прийняття рішень, що стосуються ОМС, на національному рівні, респонденти надали такі пропозиції:

1. В обов'язковому порядку скеровувати законопроекти перед прийняттям на обговорення в асоціації.
2. Всі постанови уряду та інші акти, що стосуються ОМС, перед ухваленням мають проходити експертизу або узгодження з правліннями всеукраїнських асоціацій чи іншим органом, який представляє інтереси ОМС. У такому випадку буде усвідомлення, що повноваження та інтереси ОМС захищені, а у підсумку отримано зважену позицію між державними органами та місцевими, між якими завжди протиріччя.
3. У всеукраїнських асоціацій ОМС має бути певне державне забезпечення і державна підтримка.
4. ТГ мають мати своїх представників у всіх органах, які мають законодавчу ініціативу. Наприклад, це можуть робити ті самі асоціації ОМС – збирати потреби ОМС, дізнаватися думку ОМС і бути представниками ОМС і входити до складу тих комісій, які розробляють проекти НПА.
5. Нас (територіальних громад) багато і неправильно щоб ОМС напяму працювали з ЦОВВ. Задля цього ми співпрацюємо зараз з асоціаціями і вони добре доносять наші думки. Але хотілося би відновити і нашу співпрацю з облрадою і ОДА, щоб вони нас чули... Для цього асоціації мають потужні регіональні структури, мають спеціалістів на місцевому рівні, щоби акумулювати всі наші побажання і оформити їх в такому вигляді, як має бути.

Огляд про історію створення і діяльності Національного конгресу місцевого самоврядування (НКМС)

В січні 2010 р. три асоціації органів публічної влади – Асоціація міст України, Всеукраїнська асоціація сільських та селищних рад та Українська асоціація місцевих та регіональних влад – підписали угоду про співпрацю і взаємодопомогу у форматі Національного конгресу місцевого самоврядування (НКМС). Документ [було опубліковано](#) в газеті «Урядовий кур'єр».

Предмет угоди - заснування Національного конгресу місцевого самоврядування як форми взаємодії, взаємної допомоги, підтримки, консолідації інтересів місцевого самоврядування на державному рівні.

Відповідно до закону ця спільна платформа трьох всеукраїнських асоціацій могла діяти тільки в форматі трьохсторонньої угоди, тобто не передбачалася юридична особа чи якийсь інший спільний орган. Основною метою конгресу було забезпечення спільної діяльності сторін, спрямованої на формування державної регіональної політики, удосконалення територіальної організації влади.

Підґрунтям необхідності співпраці визнана потреба узгодження позицій органів державної влади та органів місцевого самоврядування з ключових питань територіальної організації влади в Україні, місцевого і регіонального розвитку.

Основними [завданнями конгресу були](#):

- подання на розгляд Президента України, Кабінету міністрів України, Верховної Ради України, органів виконавчої влади пропозицій щодо зміцнення місцевої демократії, удосконалення територіальної організації влади, розвитку міжбюджетних відносин, захисту інтересів територіальних громад, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, нарощування кадрового потенціалу місцевого самоврядування, визначення шляхів імплементації в українське законодавство рішень, прийнятих конгресом місцевих та регіональних влад Ради Європи стосовно місцевого розвитку;
- сприяння співробітництву між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади;
- взаємодія з міжнародними організаціями;
- обмін досвідом, кращою муніципальною практикою та інформацією.

Сторони [мали право](#):

- вносити пропозиції для розгляду на пленарних засіданнях конгресу та засіданнях його робочих груп, постійних і тимчасових комісій, готувати відповідні проекти рішень;
- формувати пропозиції щодо кількісного та персонального складу робочих груп, постійних і тимчасових комісій конгресу, делегації України у конгресі місцевих та регіональних влад Ради Європи в порядку, визначеному нормативними актами України та Ради Європи, представників конгресу в органах державної влади і міжнародних організаціях;
- припиняти в односторонньому порядку участь у роботі конгресу, попередивши про це інші сторони не пізніше ніж за три місяці.

Варто зазначити, що активність НКМС протягом 2010-2014 років [носила епізодичний характер](#) і зазвичай дотичний до діяльності асоціацій-засновників. У НКМС не було створено веб-сайту. Деякі спільні листи-звернення до [прем'єр міністра України](#) та адміністрації Президента ще зберігаються у публічному доступі в архівних повідомленнях на сайтах [обласних державних адміністрацій](#).

Наприкінці вересня 2014 р. у м. Українка відбулася IX щорічна конференція малих міст України. Захід було організовано Асоціацією малих міст України за підтримки та участі програми Ради Європи «Посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування в Україні», швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DesPro та Програми розвитку ООН в Україні. За підсумками конференції її учасники, ухвалили Звернення до Президента України Петра Порошенка із проханням внести зміни до Конституції України, надати національному Конгресу місцевого самоврядування права законодавчої ініціативи та трьом національним асоціаціям органів місцевого самоврядування: Асоціації міст України, Українській Асоціації районних та обласних рад України, Всеукраїнській Асоціації сільських та селищних рад України із пропозицією обговорити питання посилення ролі національного Конгресу місцевого самоврядування з метою формування позиції єдиного голосу місцевого самоврядування. У листопаді 2020 року на онлайн Форумі нового місцевого самоврядування, організованого Всеукраїнською Асоціацією об'єднаних територіальних громад під час обговорення ролі асоціацій органів місцевого самоврядування та формування єдиного голосу місцевого самоврядування знов було поставлено питання відновлення НКМС як механізму консолідації місцевого самоврядування та формування потужного єдиного голосу.

Під час зустрічей з керівниками всеукраїнських асоціацій ОМС, які були серед підписантів угоди про створення НКМС стало відомо, що у документі була вказана *«цікава норма, що той, хто головує в конгресі (по пів року мали асоціації головувати), представляє інтереси системи в уряді на його засіданнях. Ви знаєте хто зараз представляє інтереси в уряді, і не пів року, а постійно, тому відповідно і печатка, і підпис конгресу вже багато років знаходяться там. Конгрес фактично заморожений, бо головування в ньому перейшло навечно до однієї асоціації. Відновити цю структуру напевно не вдасться»*.

**Конгрес місцевих та регіональних влад
консультативно-дорадчий орган при Президентіві України**

**Голова Конгресу –
Президент України**

Президія Конгресу

Голова Президії Конгресу: А. Єрмак, керівник Офісу Президента України
Секретар Президії Конгресу: К. Тимошенко, заступник керівника Офісу Президента

Члени Президії Конгресу:

Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Керівник Офісу Президента України, Секретар Ради національної безпеки і оборони України, Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України, Міністр охорони здоров'я України, Міністр розвитку громад та територій України, Міністр фінансів України, Міністр у справах ветеранів України, голова Антимонопольного комітету України, заступники Керівника Офісу Президента, до відання яких віднесені питання регіональної політики, економічної політики, директор Національного інституту стратегічних досліджень, голови та по два представники від кожної з палат Конгресу, глава делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи (депутат Київської міської ради Л.В. Пашинна) виконавчий директор АМУ О. Слобожан (від Палати місцевих влад)

Палата регіонів

Голова палати:

голова Одеської ОДА
С. Гриневецький,

Заступники голови:

голова Миколаївської обласної ради
Г. Замазєєва
голова Чернівецької ОДА С. Осачук

Лічильна комісія: кількість членів
невідома, до складу входить голова
Житомирської обласної ради
В. Федоренко

Члени палати: голови обласних рад,
голови обласних державних
адміністрацій, члени делегації
України в Конгресі місцевих і
регіональних влад Ради Європи, які
входять до складу Палати регіонів
названого Конгресу

Палата місцевих влад

Голова палати:

Львівський міський голова
А. Садовий

Заступники голови:

Дніпровський міський голова
Б. Філатов,
Житомирський міський голова
С. Сухомлин

Лічильна комісія:

Кількість, посади, ПІБ членів
невідомі

Члени палати: голови районних
рад, міські, селищні, сільські голови,
голови районних (районних у
містах) державних адміністрацій,
члени делегації України в Конгресі
місцевих і регіональних влад Ради
Європи, які входять до складу
Палати місцевих влад названого
Конгресу

**Огляд історії створення та діяльності
Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України
за період з 25.02.2021 р. до поточного часу**

Дослідження ставило за мету виявлення сукупного тексту повідомлень, розмічених на сайті Офісу Президента України за період з 25.02.2021 р. по 31.08.2022 р. У повідомленнях мають бути висвітлені наступні теми тематика проведених засідань Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України (далі – Конгресу). перелік ухвалених рішень тощо

Під час моніторингу сайту ОПУ знайдено 28 повідомлень новинного характеру, які висвітлюють теми, вказані у дослідницькому завданні.

На сторінці Офісу Президента у Facebook оприлюднено [відеозапис першого засідання Палати місцевих влад](#) Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України, яке відбулося 03.06.2021 р.

Також на [YouTube каналі Конгресу](#) опубліковано 4 відеоматеріали з яких 3 – відеозаписи засідань Президії Конгресу, які відбулися [30.09.2021 р.](#), [29.10.2021 р.](#) та [11.02.2022 р.](#)

На сторінці Конгресу у Facebook оприлюднено відеозаписи [першого від початку війни засідання Конгресу](#), яке відбулося 27.04.22 р. та [виступів доповідачів на засіданні Президії Конгресу](#), яке відбулося 04.05.22 р.

Зазначені вище відкриті інформаційні матеріали стали основою для складання хронології подій у діяльності Конгресу, порядків денних засідань та списків доповідачів.

Дата	Опис події
25.02.2021	Указ Президента України від 25.02.2021 р. №73/2021 «Про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентіві України»
04.03.2021	Указ Президента України від 04.03.2021 р. №89/2021 «Про затвердження Положення про Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентіві України»
23.03.2021	<p>Підготовче засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, Офіс Президента України у форматі відеоконференції</p> <p>Порядок денний:</p> <p>1. Виплата допомоги бізнесу та людям, які можуть отримати збитки внаслідок посилення карантинних обмежень через поширення коронавірусу. (доповідачі: керівник Офісу Президента України А. Єрмак, заступники керівника Офісу Президента України К.Тимошенко та Ю. Свириденко, голова Тернопільської ОДА В. Труш).</p> <p>Учасники: керівник Офісу Глави держави А. Єрмак, його заступники К. Тимошенко та Ю. Свириденко, міністр фінансів С. Марченко, міністр охорони здоров'я М. Степанов, міністр розвитку громад та територій О. Чернишов, голови обласних державних адміністрацій, представники об'єднаних територіальних громад і мери міст.</p>
03.06.2021	<p>Засідання Палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Хмельницький, у змішаному очному та дистанційному форматі</p> <p>Порядок денний:</p> <p>1. Про фінансову самостійність місцевих бюджетів та спроможність територіальних громад (доповідачі: Президент України В. Зеленський, керівник Офісу Президента України А.Єрмак, міністр розвитку громад та територій України О. Чернишов)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ініціювання законопроектів щодо оптимізації дохідної частини місцевих бюджетів, зокрема щодо вдосконалення плати за землю, податку на нерухоме майно, на доходи фізичних осіб, єдиного й транспортного податків

	<ul style="list-style-type: none"> ● Вдосконалення механізму розподілу міжбюджетних трансфертів на основі формул, що закріплені в Бюджетному кодексі ● Про підготовку Урядом законопроектів, які передбачають збільшення обсягу Державного фонду регіонального розвитку ● Робота з ухвалення проектів законів, що забезпечують умови для розвитку індустріальних парків та залучення приватних інвестицій (доповідачі: Президент України В. Зеленський, Бучанський міський голова А. Федорук) <ol style="list-style-type: none"> 2. Підготовка до опалювального сезону (доповідач: Президент України В. Зеленський, Хмельницький міський голова О. Семчишин, Житомирський міський голова С. Сухомлин) 3. Передача професійно-технічних училищ у комунальну власність (Дніпровський міський голова Б. Філатов) 4. Про законопроект щодо основних концептуальних положень реформи системи архітектурно-будівельного контролю (доповідач: народний депутат України, заступник голови Комітету ВР з питань організації державної влади, місцевого самоврядування та регіонального розвитку О. Шуляк) 5. Організаційні питання забезпечення діяльності Конгресу (доповідачі: заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, Львівський міський голова А. Садовий, Житомирський міський голова С. Сухомлин) <ul style="list-style-type: none"> ● Про роботу постійного офісу Конгресу при Офісі Президента України ● Обрання голови Палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад ● Обрання заступників голови Палати місцевих влад Конгресу місцевих та регіональних влад ● Затвердження складу лічильної комісії й секретаріату засідання Палати ● Затвердження Регламенту роботи Палати
08.06.2021	<p>Засідання Палати регіонів Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Дніпро, у змішаному очному та дистанційному форматі</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про функції Палати регіонів Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України (доповідачі: Президент України В. Зеленський, керівник Офісу Президента України А. Єрмак) 2. Про актуалізацію окремих норм Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» та ухвалення в другому читанні Закону «Про місцеві державні адміністрації» (доповідач: міністр розвитку громад та територій України О. Чернишов) 3. Про перші результати роботи постійного офісу Конгресу при Офісі Президента України (доповідач: заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко) 4. Про встановлення на дорогах систем автоматичного габаритно-вагового контролю (доповідач: міністр інфраструктури О. Кубраков) 5. Про водозабезпечення сходу й півдня України. 6. Про управління регіонами в режимі військово-цивільних адміністрацій 7. Про наповнення обласних бюджетів і надання їм ширших повноважень (законопроекти – № 5600 та № 5636, які мають на меті збільшити адміністрування податків та дохідну базу державного бюджету) (доповідач: заступник керівника Офісу Президента України Ю. Свириденко). 8. Організаційні питання забезпечення діяльності Конгресу <ul style="list-style-type: none"> ● Обрання голови Палати регіонів Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України ● Обрання заступників голови Палати регіонів Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України ● Затвердження Регламенту роботи Палати регіонів Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України
29.07.2021	<p><u>Засідання Президії Конгресу</u> місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, в межах Всеукраїнського форуму «Україна 30. Децентралізація», у змішаному очному та-дистанційному форматі</p>

	<p>Учасники: члени Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України та Національної ради реформ</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про результати проведених засідань Палат Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України(доповідачі: Президент України В. Зеленський, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко) 2. Про обрання голови Президії (доповідач: заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, керівник Офісу Президента України А. Єрмак) 3. Про розширення практики державно-приватного партнерства у регіонах країни (доповідач: Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль) 4. Про залучення інвестицій та реалізацію інфраструктурних проєктів у громадах та про завдання децентралізації влади (законопроект щодо реформування Державного фонду регіонального розвитку; законопроект «Про місцеві державні адміністрації»; законопроект, що надає додаткові можливості для розвитку індустріальних парків (доповідач: міністр розвитку громад та територій України О. Чернишов) 5. Про габаритно-ваговий контроль на українських дорогах ,про співпрацю міністерства МВС та міністерства інфраструктури (доповідачі: міністр внутрішніх справ Д. Монастирський; міністр інфраструктури О. Кубраков, голова Державної служби України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека) І. Прокопчук). 6. Про законодавчу ініціативу щодо концесії в медичній сфері (доповідачі: голова Виконавчого комітету Національної ради реформ М. Саакашвілі, міністр охорони здоров'я В. Ляшко). <p><i>Також під час засідання йшлося про розбудову портової галузі України та розширення свободи підприємництва.</i></p>
30.09.2021	<p>Засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, у змішаному очному та дистанційному форматі</p> <p>Порядок денний:</p> <p>Вітальне та вступне слово (доповідачі: Президент України В. Зеленський, керівник Офісу Президента України А. Єрмак, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про підготовку до опалювального сезону (законопроект №1639) (доповідачі: Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, міністр розвитку громад та територій О.Чернишов, Тернопільський міський голова С. Надал, Дніпровський міський голова Б. Філатов) 2. Про стан реалізації реформи управління відходами (доповідачі: заступник керівника Офісу Президента України Ю. Свириденко, голова профільного комітету ВР О.Бондаренко, Житомирський міський голова С. Сухомлин, Львівський міський голова А. Садовий) 3. Про стан забезпечення населення питною водою (доповідачі: міністр розвитку громад та територій О. Чернишов, голова Палати регіонів Конгресу, голова Одеської ОДА С.Гриневецький) 4. Про формування системи навчання та підвищення кваліфікації для органів місцевого самоврядування (доповідачі: голова Національного агентства з питань державної служби Н. Алюшина, ректор Київського національного університету ім. Т. Шевченка В.Бугров) 5. Різне (короткі питання та відповіді) Доповідачі: <ul style="list-style-type: none"> • Одеський міський голова Г. Труханов звернувся до Президента з пропозицією впровадження у м. Одеса державних програм розвитку туризму. • Золотоніський міський голова В. Войцехівський запросив Президента на відкриття добудованого басейну. • Голова Чернівецької ОДА С. Осачук представив звернення мешканців 6 громад, що розташовані біля гір, щодо відсутності газу через пошкодження магістрального газоводу державного значення і їхнє прохання провести ремонтні роботи до початку опалювального сезону. • Віце-прем'єр-міністерка з питань європейської та євроатлантичної інтеграції О. Стефанішина нагадала про те, що виконання Україною євроінтеграційних зобов'язань, ухвалення певних НПА вже має конкретний регіональний вимір і підтримала ухвалення законопроекту про ринок відходів. <p>Під час засідання було ухвалено наступні рішення:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Підписано Меморандум про непідвищення рівня тарифів у сферах централізованого постачання теплової енергії та гарячої води. Документ підписали Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, міністр розвитку громад та територій О. Чернишов, міністр енергетики Г. Галущенко, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, голова НАК «Нафтогаз України» Ю. Вітренко. Від Конгресу документ підписали голова Палати місцевих влад, мер Львова А. Садовий, заступник голови Палати, мер Дніпра Б. Філатов, заступник голови Палати місцевих влад, мер Житомира С. Сухомлин та виконавчий директор Асоціації міст України, член президії Конгресу О. Слобожан. 2. Зважаючи на факти викладені конгресменами та виступаючими, що саме законопроект 2207-1д містить надважливі норми для кожного регіону просимо комітет Верховної Ради України з питань екологічної політики і природокористування та депутатів Верховної Ради в найкоротший термін підготувати до другого читання та винести на голосування проект закону 2207-1д «Про управління відходами». 3. Розглянути можливість включення до переліку об'єктів програми «Велике будівництво» на 2022 рік будівництва нових очисних споруд Одеського регіону. 4. Профільному комітету ВРУ розглянути, доопрацьований проект закону «Про загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» та невідкладно передати на затвердження до зали Верховної Ради. 5. Міністерству фінансів розглянути можливість фінансування державної програми «Питна вода України» 6. Конгрес звертається до Національного агентства з питань державної служби з пропозицією сприяти залученню Київського національного університету ім.Т.Шевченка до організації та проведення навчання. 7. Усім конгресменам, які є очільниками обласних державних адміністрацій, обласних рад, міські голови і т. д. забезпечити навчання своїх співробітників в рамках програми національної служби. 8. Розробити повноцінну довгострокову програму відродження науково-дослідного флоту України. 9. Одеській міській та обласній владі, Офісу Президента та Кабінету Міністрів спільно розробити стратегію розвитку міста Одеси.
29.10.2022	<p>Засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Одеса, у змішаному очному та дистанційному форматі</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Про стан протидії поширенню коронавірусної хвороби COVID-19 в регіонах України (Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, міністр охорони здоров'я В. Ляшко, Одеський міський голова Г. Труханов, голова Запорізької ОДА О. Старух, голова Полтавської ОДА О. Синегубов) 2. Про стан проходження опалювального сезону 2021-2022 рр.(Доповідачі: міністр розвитку громад та територій О. Чернишов, голова Вінницької ОДА Борзов, голова Волинської ОДА Погуляйко, керівник Донецької ВЦА Кириленко, голова Дніпропетровської ОДА Резніченко, голова Житомирської ОДА Бунечко, голова Закарпатської ОДА Полозков, голова Запорізької ОДА Старух, голова Івано-Франківської ОДА Онищук, голова Київської ОДА Володін, голова Кіровоградської ОДА Чорна, керівник Луганської ВЦА Гайдай, перший заступник голови Львівської ОВА Годик, голова Миколаївської ОДА В. Кім, голова Одеської ОДА С. Гриневецький, голова Полтавської ОДА Синегубов, голова Ровенської ОДА, голова Сумської ОДА Живицький, голова Тернопільської ОДА Труш, в.о.голови Харківської ОДА Скаун, перший заступник голови Херсонської ОДА А. Шебаєв, голова Хмельницької ОДА Гамалій, голова Черкаської ОДА Скічко, голова Чернівецької ОДА С, Осачук, голова Чернігівської ОДА Чаус). 3. Порти України: ефективність та можливості для інвестицій (доповідач: міністр інфраструктури О. Кубраков) 4. Про пропозиції щодо комплексного розвитку Одеського регіону (доповідачі: Одеський міський голова Г. Труханов, міністр культури О. Ткаченко, директор департаменту зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності, міжнародного співробітництва і туризму Одеської ОДА Р. Григоришин). <p>Результати: Звернення С. Осачука від 30.09.22 виконано, 6 громад отримали газопостачання</p>

11.02.2022	<p>Засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Харків, у змішаному очному та- дистанційному форматі</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вступне слово (доповідач: Президент України В. Зеленський) 2. Про другу зустріч політичних радників нормандського формату (доповідач: керівник Офісу Президента України А. Єрмак) 3. Про стан виконання Закону «Про основи національного спротиву» (налагодження взаємодії між ЗСУ та регіональною владою, формування Тероборони) (доповідач: Головнокомандувач ЗСУ В. Залужний) 4. Про забезпечення фінансової та енергетичної стабільності (доповідач: перший віцепрем'єр-міністр України – Міністр економіки України Ю. Свириденко) 5. Енергетична незалежність: Велика термомодернізація житла (доповідач: перший віцепрем'єр-міністр України – Міністр економіки України Ю. Свириденко, коментарі: Житомирський міський голова С. Сухомлин, Кропивницький міський голова А.Райкович) 6. Про стан готовності до виконання Програми Президента України «Велике будівництво – 2022» (доповідачі: заступник керівника Офісу Президента України К. Тимошенко, міністр інфраструктури О. Кубраков, голова Полтавської ОДА О. Синегубов, Харківський міський голова І. Терехов, коментарі: голова Чернівецької ОДА О. Осачук) 7. Про стан виконання Указу Президента України «Про заходи щодо підвищення конкурентноспроможності закладів охорони здоров'я та забезпечення додаткових гарантій для медпрацівників» (доповідач: міністр охорони здоров'я В. Ляшко). 8. Різне. Про забезпечення інформаційної безпеки та співпрацю з міністерством оборони (доповідач: міністр культури О. Ткаченко)
27.04.2022	<p>Засідання Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, у форматі відеоконференції</p> <p>Учасники: члени Конгресу за участю європейських партнерів: зокрема голови Європейської ради Шарля Мішеля та Президентки Європейської комісії Урсули фон дер Ляєн, Президента Національної ради Федеральних зборів Швейцарії Ірен Келін, Президента Сенату Румунії Флорін Кицу, Голови Собранія Республіки Північна Македонія Талат Джокері, Прем'єр-міністр Данії Метте Фредеріксен</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготовка плану післявоєнної відбудови України (доповідачі: Президент України В. Зеленський, Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, керівник Офісу Президента України А. Єрмак, Президент Національної ради Федеральних зборів Швейцарії Ірен Келін, Президент Сенату Румунії Флорін Кицу, Голова Собранія Республіки Північна Македонія Талат Джафері, голова Європейської ради Шарль Мішель та Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн, Прем'єр-міністр Данії Метте Фредеріксен) 2. Про стан забезпечення житлом переселенців (доповідачі: Президент України В. Зеленський, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, міністр розвитку громад та територій О. Чернишов, міністр фінансів С. Марченко) 3. Про досвід щодо забезпечення всіх необхідних виплат і запобігання гуманітарній кризі в тимчасово окупованій громаді (доповідач: Мелітопольський міський голова І. Федоров) 4. Питання розвитку територіальної оборони й координації між місцевою владою та правоохоронцями (доповідач: міністр внутрішніх справ Д. Монастирський)
04.05.2022	<p>Засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентіві України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, у форматі відеоконференції</p>

	<p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення громадян паливом та продовольчими товарами в умовах воєнного стану. (Доповідачі: керівник Офісу Президента України А. Єрмак, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, заступник керівника Офісу Президента Ю. Свириденко, голова Дніпропетровської ОВА В. Резніченко) 2. Впровадження державної системи обліку гуманітарної допомоги. (Доповідач: заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко) 3. Впорядкування носіння вогнепальної зброї підрозділами сил оборони. (Доповідачі: начальник штабу – заступник командувача Сил територіальної оборони Збройних Сил України С. Собко, голова СБУ І. Баканов, міністр внутрішніх справ Д. Монастирський) 4. Забезпечення фінансування бюджетної сфери та органів місцевого самоврядування. Про ситуацію в громадах на тимчасово окупованих територіях та в місцях, де відбуваються бойові дії, де громадяни (освітяни, медики, працівники комунальних служб) не змогли отримати заробітні плати. (Доповідачі: виконавчий директор Асоціації міст України О. Слобожан, міністр фінансів С. Марченко) 5. Створення єдиної платформи для пошуку зниклих безвісти. (Доповідачі: телеведуча К. Осадча, артист М. Серга, заступниця голови Київської міської державної адміністрації, призерка Олімпійських ігор О. Говорова).
14.07.2022	<p>Засідання Президії Конгресу місцевих та регіональних влад при Президенті України</p> <p>Місце проведення: м. Київ, у форматі відеоконференції</p> <p>Учасники: члени Президії Конгресу, послы іноземних держав та очільники дипломатичних представництв України за кордоном</p> <p>Порядок денний:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Презентація Fast Recovery plan – плану відновлення України від наслідків повномасштабної війни Росії проти України (Доповідачі: керівник Офісу Президента України А. Єрмак, Прем'єр-міністр України Д. Шмигаль, заступник керівника Офісу Президента К. Тимошенко, заступник керівника Офісу Президента А. Сибіга, Посол Нідерландів в Україні Йоганнес де Мол)

За результатами аналізу інформації у відкритих джерелах від початку діяльності Конгресу на засіданнях Конгресу, Палати місцевих влад та Президії **виступили 11 міських голів, з них 8 є головами громад обласних центрів України.**

03.06.2021 Засідання Палати місцевих влад	<ul style="list-style-type: none"> ● Бучанський міський голова А. Федорук ● Хмельницький міський голова О. Семчишин ● Житомирський міський голова С. Сухомлин ● Дніпровський міський голова Б. Філатов ● Львівський міський голова А. Садовий
30.09.2021 Засідання Конгресу	<ul style="list-style-type: none"> ● Тернопільський міський голова С. Надал ● Дніпровський міський голова Б. Філатов ● Житомирський міський голова С. Сухомлин ● Львівський міський голова А. Садовий ● Одеський міський голова Г. Труханов ● Золотоніський міський голова В. Войцехівський
29.10.2021 Засідання Конгресу	<ul style="list-style-type: none"> ● Одеський міський голова Г. Труханов
11.02.2022 Засідання Президії Конгресу	<ul style="list-style-type: none"> ● Житомирський міський голова С. Сухомлин ● Кропивницький міський голова А. Райкович ● Харківський міський голова І. Терехов

27.04.2022 Засідання Конгресу	<ul style="list-style-type: none">• Мелітопольський міський голова І. Федоров

Кількісний склад Конгресу

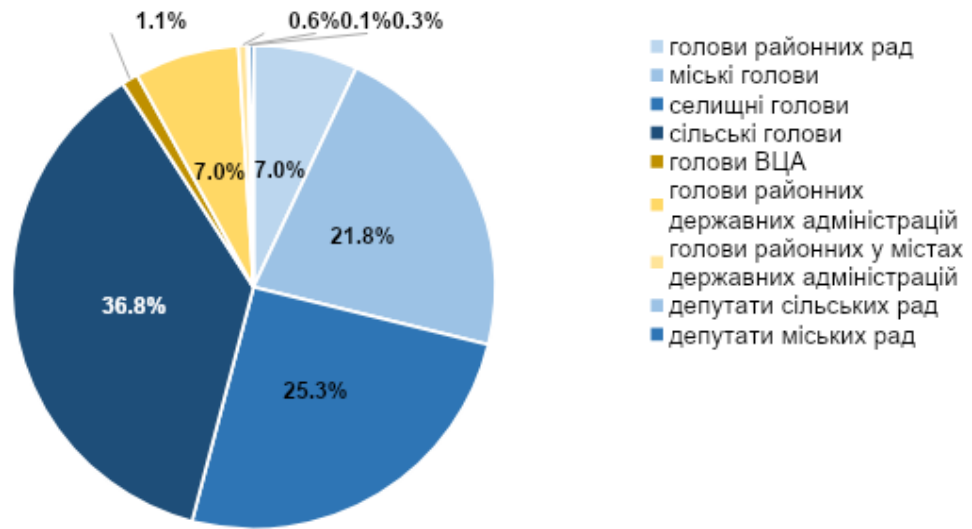
До Палати місцевих влад входять:

Посади	Кількість посад нормативна	Кількість членів Палати фактична
голови районних рад	119	119
міські голови	409	369
селищні голови	435	428
сільські голови	625	623
голови міських ВЦА	-	11
голови селищних ВЦА	-	5
голови сільських ВЦА	-	2
голови районних державних адміністрацій	140	119
голови районних у містах державних адміністрацій	10	10
члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які входять до складу Палати місцевих влад названого Конгресу	12, з них: <ul style="list-style-type: none"> • депутати сільських рад – 1 • депутати міських рад – 4 • міські голови – 6 • селищні голови - 1 	5
РАЗОМ:	1750	1691

При розрахунку фактичної чисельності Палати місцевих влад враховано наступні дані:

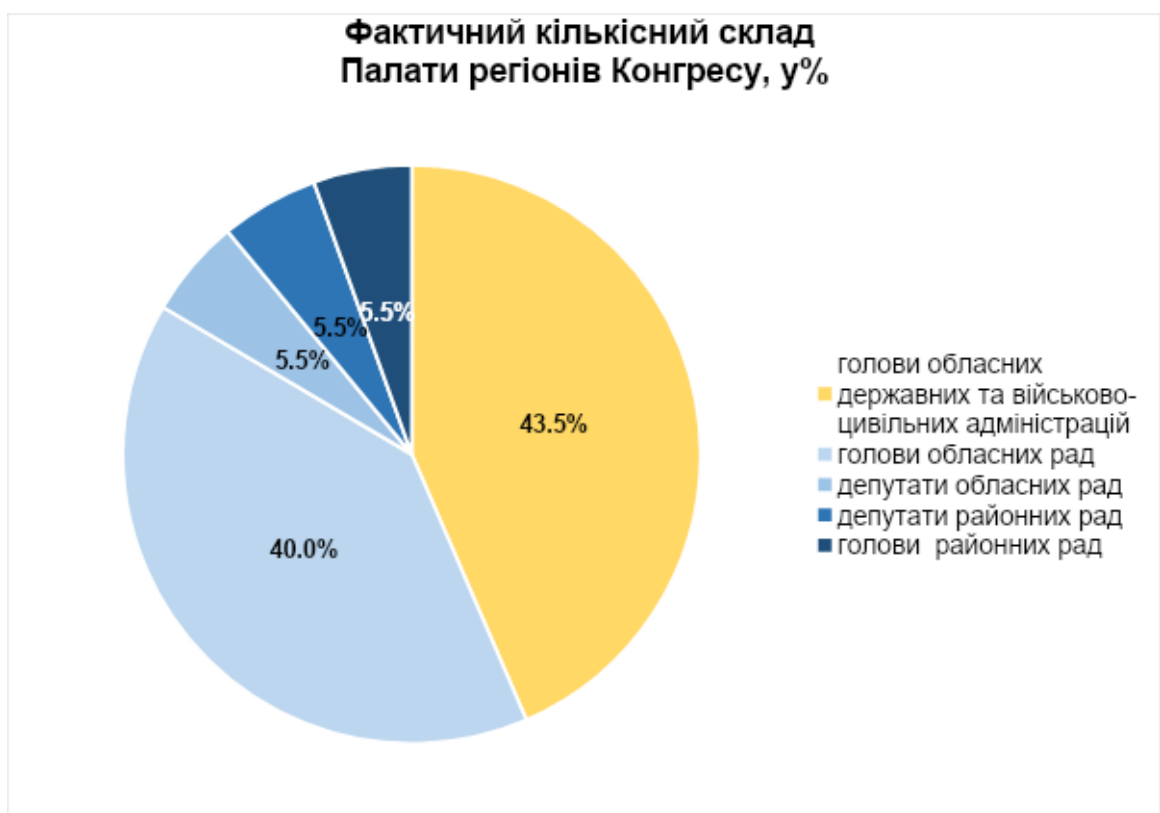
- 12 червня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв [24 розпорядження](#) щодо визначення адміністративних центрів та затвердження територій громад областей. В результаті в країні створено 1469 територіальних громад (в т.ч. 31 тергромада на непідконтрольній території в межах Донецької та Луганської областей).
- Згідно зі змінами, внесеними розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2020 року № 996-р «Про внесення змін у додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 728» Соколівську сільську територіальну громаду Черкаської області та інші територіальні громади, що входили до її складу, включено до складу Жашківської міської територіальної громади Черкаської області. Таким чином в Україні створено **1468 територіальних громад**.
- 25 жовтня 2020 року [пройшли перші вибори](#) місцевих голів та депутатів місцевих рад у 1420 з 1468 громад (у 18 громадах Донецької та Луганської областей через безпекові питання перші місцеві вибори не відбулися. Там діють військово-цивільні адміністрації).
- Відповідно до Положення про Конгрес до складу Палати місцевих влад входять виключно голови районних рад, міські, селищні, сільські голови, члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які входять до складу Палати місцевих влад названого Конгресу. Втім відповідно до інформації з відкритих джерел встановлено, що голови ВЦА, утворених у 18 громадах [Донецької](#) та [Луганської](#) областей також беруть участь в роботі Конгресу.
- [Де-юре в Україні 140 районів](#), тому що 14 районів у АР Крим будуть ліквідовані лише після деокупації, замість них буде створено 10 нових районів. Ще 7 районів перебувають на непідконтрольній території Луганської та Донецької областей. Таким чином, на підконтрольній території перебувають 119 районів.

**Фактичний кількісний склад
Палати місцевих влад Конгресу, у%**

До Палати регіонів входять:

Посади	Кількість посад нормативна	Кількість членів Палати фактична
голови обласних рад	22	22
голови обласних державних та військово-цивільних адміністрацій	24	24
члени делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи, які входять до складу Палати регіонів названого Конгресу	12, з них: <ul style="list-style-type: none"> • депутати обласних рад – 3 • депутати районних рад - 3 • голови обласних рад – 3 • голови районних рад – 3 	9
РАЗОМ:	58	55

До Президії Конгресу входять 22 члени:

- Голова Верховної Ради України,
- Прем'єр-міністр України,
- Керівник Офісу Президента України,
- Секретар Ради національної безпеки і оборони України,
- Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України,
- Віце-прем'єр-міністр України - Міністр з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України,
- Міністр охорони здоров'я України,
- Міністр розвитку громад та територій України,
- Міністр фінансів України,
- Міністр у справах ветеранів України,
- голова Антимонопольного комітету України,
- заступники Керівника Офісу Президента, до відання яких віднесені питання регіональної політики, економічної політики (2 особи),
- директор Національного інституту стратегічних досліджень,
- голови та по два представники від кожної з палат Конгресу (6 осіб, з них 4 – представники ОМС),
- глава делегації України в Конгресі місцевих і регіональних влад Ради Європи (депутат Київської міської ради Л.В. Пашинна)
- виконавчий директор Всеукраїнської Асоціації міст України О. Слобожан (від Палати місцевих влад)

ЗАГАЛЬНА ЧИСЕЛЬНІСТЬ КОНГРЕСУ СКЛАДАЄ 1759 ЧЛЕНІВ

Правове регулювання відносин органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування та їхніми асоціаціями

Закон України «Про Кабінет Міністрів України»

Стаття 20. Основні повноваження Кабінету Міністрів України

1. Кабінет Міністрів України:

2) у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій:

координує діяльність органів виконавчої влади, **органів місцевого самоврядування**, підприємств, установ та організацій, пов'язану з охороною навколишнього природного середовища, виконанням державних, регіональних і міждержавних екологічних програм;

3) у сферах правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина:

здійснює контроль за додержанням законодавства органами виконавчої влади, їх посадовими особами, а також **органами місцевого самоврядування** з питань виконання ними делегованих повноважень органів виконавчої влади;

Розділ VIII

**ВІДНОСИНИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ,
ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ**

Стаття 39. Відносини Кабінету Міністрів України з **органами місцевого самоврядування**

1. Кабінет Міністрів України спрямовує діяльність органів виконавчої влади на сприяння ефективному функціонуванню та розвитку місцевого самоврядування, додержання визначених законом прав органів місцевого самоврядування, забезпечує взаємодію центральних і місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення, зокрема економічного, соціального та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

2. Кабінет Міністрів України вживає заходів для ознайомлення органів місцевого самоврядування з проектами актів Кабінету Міністрів України, що безпосередньо стосуються питань функціонування місцевого самоврядування чи інтересів територіальних громад.

3. Кабінет Міністрів України в порядку, визначеному законом, за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України, компенсує витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади.

4. Кабінет Міністрів України може вносити на розгляд Верховної Ради України проекти законів про надання органам місцевого самоврядування окремих повноважень органів виконавчої влади. Одночасно Кабінет Міністрів України подає пропозиції про фінансування здійснення таких повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету України або шляхом віднесення до місцевого бюджету окремих загальнодержавних податків, а також передачі у комунальну власність чи у користування органів місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності.

5. Кабінет Міністрів України відповідно до Конституції та законів України забезпечує здійснення контролю за виконанням органами місцевого самоврядування наданих їм повноважень органів виконавчої влади.

Закон України «Про центральні органи виконавчої влади»

Стаття 8. Міністр

2. Міністр як керівник міністерства:

23) залучає державних службовців та працівників територіальних органів міністерства, а за згодою керівників - державних службовців та працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій до розгляду питань, що належать до компетенції міністерства;

Стаття 10. Державний секретар міністерства

4. Державний секретар міністерства відповідно до покладених на нього завдань:

б) у межах своїх повноважень запитує та одержує в установленому порядку від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій в Україні та за її межами безоплатно інформацію, документи і матеріали, а від органів державної статистики - статистичну інформацію, необхідну для виконання покладених на міністерство завдань;

Стаття 14. Колегія міністерства та інші консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи міністерства

1. Для підготовки рекомендацій щодо виконання завдань міністерства може утворюватися колегія міністерства як консультативно-дорадчий орган.

2. До складу колегії входять міністр (голова колегії), перший заступник міністра, заступники міністра, державний секретар міністерства, можуть входити керівники самостійних структурних підрозділів апарату міністерства, територіальних органів міністерства, а також за згодою - представники інших державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, наукових і навчальних закладів, громадських об'єднань, інші особи.

Стаття 15. Накази міністерства

2. Накази міністерства, видані в межах його повноважень, є обов'язковими для виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, місцевими державними адміністраціями, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами.

Стаття 17. Завдання центральних органів виконавчої влади

У разі якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають контрольно-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства, центральний орган виконавчої влади утворюється як інспекція.

Стаття 19. Керівник та заступники керівника центрального органу виконавчої влади

4. Керівник центрального органу виконавчої влади:

24) представляє в установленому порядку центральний орган виконавчої влади у відносинах з іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями в Україні та за її межами;

25) залучає державних службовців та працівників територіальних органів центрального органу виконавчої влади, а за домовленістю з керівниками - державних службовців та працівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій до розгляду питань, що належать до компетенції центрального органу виконавчої влади;

Закон України «Про місцеві державні адміністрації»

Стаття 2. Основні завдання місцевих державних адміністрацій

Місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують:

б) взаємодію з органами місцевого самоврядування;

III. КОМПЕТЕНЦІЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Глава 1. ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Стаття 14. Здійснення місцевими державними адміністраціями повноважень інших органів

Місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження місцевого самоврядування, делеговані їм відповідними радами.

Стаття 15. Об'єкти управління місцевих державних адміністрацій

В управлінні відповідних місцевих державних адміністрацій перебувають об'єкти державної власності, передані їм в установленому законом порядку.

У разі делегування місцевим державним адміністраціям районними чи **обласними радами** відповідних повноважень в їх управлінні перебувають також об'єкти спільної власності територіальних громад.

Глава 2. ОСНОВНІ ГАЛУЗЕВІ ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Стаття 17. Повноваження в галузі соціально-економічного розвитку

Місцева державна адміністрація:

5) вносить за погодженням з відповідними **органами місцевого самоврядування** пропозиції про створення спеціальних (вільних) економічних зон, зміну статусу та території цих зон;

6) розглядає та приймає рішення за пропозиціями **органів місцевого самоврядування** щодо проектів планів та заходів підприємств, установ, організацій, розташованих на відповідній території;

7) розробляє пропозиції щодо фінансово-економічного обґрунтування обсягів продукції, що підлягає продажу для державних потреб за рахунок державного бюджету; на пропозиції **органів місцевого самоврядування** формує обсяги продукції, що поставляється для місцевих потреб за рахунок коштів бюджетів **місцевого самоврядування** та інших джерел фінансування;

Стаття 18. Повноваження в галузі бюджету та фінансів

Місцева державна адміністрація:

4) здійснює фінансування підприємств, установ та організацій освіти, культури, науки, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціального захисту населення, переданих у встановленому законом порядку в управління місцевій державній адміністрації вищими органами державної та виконавчої влади або **органами місцевого самоврядування**, що представляють спільні інтереси територіальних громад, а також заходів, пов'язаних із розвитком житлово-комунального господарства, благоустроєм та шляховим будівництвом, охороною довкілля та громадської безпеки і порядку, інших заходів, передбачених законодавством;

Стаття 21. Повноваження в галузі використання та охорони земель, природних ресурсів і охорони довкілля

Місцева державна адміністрація:

5) вносить пропозиції відповідним **органам місцевого самоврядування** щодо організації територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

Стаття 25. Повноваження в галузі забезпечення законності, правопорядку, прав і свобод громадян

Місцева державна адміністрація:

3) забезпечує розгляд звернень громадян та їх об'єднань, контролює стан цієї роботи в **органах місцевого самоврядування**, на підприємствах, в організаціях і установах, розташованих на відповідній території;

Стаття 28. Права місцевих державних адміністрацій

Для реалізації наданих повноважень місцеві державні адміністрації мають право:

1) проводити перевірки стану додержання Конституції України та законів України, інших актів законодавства **органами місцевого самоврядування** та їх посадовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і підпорядкування по напрямках, визначених статтею 16 цього Закону;

2) залучати вчених, спеціалістів, представників громадськості до проведення перевірок, підготовки і розгляду питань, що входять до компетенції місцевих державних адміністрацій, а також залучати громадян, суб'єктів господарювання, їх об'єднання, наукові установи та консультативно-дорадчі органи, що створені при органах державної влади та **органах місцевого самоврядування** і представляють інтереси громадян та суб'єктів господарювання, до підготовки аналізів регуляторного впливу та виконання заходів з відстеження результативності регуляторних актів;

{Пункт 2 статті 28 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2388-VI від 01.07.2010}

3) одержувати відповідну статистичну інформацію та інші дані від державних органів і **органів місцевого самоврядування**, їх посадових осіб, політичних партій, громадських і релігійних організацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності;

Стаття 29. Здійснення місцевими державними адміністраціями повноважень, делегованих їм **обласними і районними радами**

Місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження, делеговані їм обласними і районними радами відповідно до Конституції України в обсягах і межах, передбачених статтею 44 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні".

IV. ВІДНОСИНИ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ З ПРЕЗИДЕНТОМ УКРАЇНИ, ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ОБ'ЄДНАННЯМИ ГРОМАДЯН, ПІДПРИЄМСТВАМИ, УСТАНОВАМИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Стаття 34. Відносини місцевих державних адміністрацій з **обласними та районними радами**

Місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження, делеговані їм відповідними обласними, районними радами.

Делегування радами повноважень місцевим державним адміністраціям супроводжується передачею фінансових, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення.

Місцеві державні адміністрації підзвітні та підконтрольні відповідним радам у частині делегованих повноважень.

Голови місцевих державних адміністрацій мають право вносити на розгляд відповідних рад питання, пов'язані з виконанням делегованих повноважень, та інші пропозиції.

Голови **Обласних** державних адміністрацій мають право дорадчого голосу на засіданнях **Обласних** рад. Голови **районних** державних адміністрацій мають право дорадчого голосу на засіданнях **районних** рад.

Голови місцевих державних адміністрацій щорічно звітують перед відповідними радами з питань виконання бюджету, програм соціально-економічного та культурного розвитку територій і делегованих повноважень.

Обласна та районна ради можуть висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого, з урахуванням пропозицій органу виконавчої влади вищого рівня, Президент України приймає рішення і дає відповідній раді обґрунтовану відповідь.

Якщо недовіру голові обласної чи районної державної адміністрації висловили дві третини від складу відповідної ради, Президент України приймає відставку голови відповідної місцевої державної адміністрації.

Стаття 35. Відносини місцевих державних адміністрацій з **органами місцевого самоврядування** територіальних громад і їх посадовими особами

Місцеві державні адміністрації на відповідній території взаємодіють з сільськими, селищними і міськими радами, їх виконавчими органами та сільськими, селищними і міськими головами, сприяють у здійсненні ними власних повноважень місцевого самоврядування, зокрема у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку відповідних територій, зміцнення матеріальної та фінансової бази місцевого самоврядування, контролюють виконання наданих їм законом повноважень органів виконавчої влади, розглядають та враховують у своїй діяльності пропозиції депутатів, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

У разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, про це повідомляється заздалегідь відповідним органам місцевого самоврядування. Представники цих органів та посадові особи територіальних громад мають право брати участь у розгляді таких питань місцевою державною адміністрацією, висловлювати зауваження і пропозиції.

Голови місцевих державних адміністрацій, їх заступники, керівники структурних підрозділів місцевої державної адміністрації або їх представники мають право бути присутніми на засіданнях органів місцевого самоврядування та бути вислуханими з питань, що стосуються їх компетенції.

Місцеві державні адміністрації не мають права втручатися у здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень.

Для здійснення спільних програм місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування можуть укладати договори, створювати спільні органи та організації.

Місцеві державні адміністрації мають право укладати договори у випадках, встановлених законами.

V. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПОРЯДОК ДІЯЛЬНОСТІ МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ

Стаття 39. Повноваження голів місцевих державних адміністрацій

Голови місцевих державних адміністрацій:

2) представляють відповідні місцеві державні адміністрації у відносинах з іншими державними органами та [органами місцевого самоврядування](#), політичними партіями, громадськими і релігійними організаціями, підприємствами, установами та організаціями, громадянами та іншими особами як в Україні, так і за її межами;

Голови обласних державних адміністрацій у випадках, передбачених законом, можуть порушувати перед Верховною Радою України питання про призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільської, селищної, міської, районної в місті, [районної, обласної ради](#), сільського, селищного, міського голови.

Стаття 44. Апарат місцевих державних адміністрацій

Для правового, організаційного, матеріально-технічного та іншого забезпечення діяльності місцевої державної адміністрації, підготовки аналітичних, інформаційних та інших матеріалів, систематичної перевірки виконання актів законодавства та розпоряджень місцевої державної адміністрації, подання методичної та іншої практичної допомоги місцевим державним адміністраціям та [органам місцевого самоврядування](#) головою місцевої державної адміністрації утворюється апарат місцевої державної адміністрації в межах виділених бюджетних коштів.

РЕГЛАМЕНТ Кабінету Міністрів України

Розділ 3. Засідання Кабінету Міністрів

Глава 1. Організація засідання

§ 18. Учасники засідання

У засіданні Кабінету Міністрів під час розгляду питань, що стосуються функціонування [місцевого самоврядування](#), прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, може брати участь уповноважений представник [всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування](#) з правом дорадчого голосу.

Розділ 3⁻¹. Урядові комітети

§ 28⁻⁵. Учасники засідання

1. На засідання урядового комітету запрошуються керівники заінтересованих органів виконавчої влади, які брали участь у підготовці і погодженні проектів актів, а також керівники центральних та місцевих органів виконавчої влади, [органів місцевого самоврядування](#), інші посадові особи, участь яких необхідна для обговорення включених до порядку денного питань.

2. Голова урядового комітету може визначати окремих посадових осіб, які беруть постійну участь у засіданнях комітету з правом дорадчого голосу (постійні учасники). Постійну участь у засіданнях урядового комітету за рішенням його голови можуть брати народні депутати України, відповідальні працівники Офісу Президента України, освітній омбудсмен, уповноважений представник [всеукраїнських асоціацій органів місцевого самоврядування](#), уповноважений представник всеукраїнських профспілок, їх об'єднань та уповноважений представник всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців.

Розділ 4. Підготовка проектів актів Кабінету Міністрів

Глава 2. Процедура підготовки

§ 33. Головний розробник, розробник та заінтересовані органи

7. До розроблення проекту акта Кабінету Міністрів можуть залучатися за згодою народні депутати України, науковці та інші фахівці, а також представники об'єднань громадян.

Під час підготовки проекту акта Кабінету Міністрів з питань, що стосуються функціонування [місцевого самоврядування](#), прав та інтересів територіальних громад, місцевого і регіонального розвитку (згідно з тематикою консультацій, визначених [Законом України "Про асоціації органів місцевого самоврядування"](#)), такий проект акта в обов'язковому порядку надсилається [всеукраїнським асоціаціям органів місцевого самоврядування](#).

§ 41. Інтереси регіонів

1. Проекти актів Кабінету Міністрів з питань розвитку адміністративно-територіальних одиниць розробник погоджує з відповідними місцевими держадміністраціями, які у визначений розробником строк повідомляють йому про свою позицію в порядку, встановленому [пунктом 3 § 37](#) цього Регламенту.

2. Проекти актів Кабінету Міністрів з питань, що стосуються функціонування [місцевого самоврядування](#) чи інтересів територіальних громад, розробник надсилає відповідним [органам місцевого самоврядування](#) для

ознайомлення та у разі надходження пропозицій від зазначених органів розглядає їх під час опрацювання таких проектів.

Розділ 14. Відносини Кабінету Міністрів з органами місцевого самоврядування та громадськістю

Глава 1. Відносини з органами місцевого самоврядування

§ 152. Порядок взаємодії

1. Кабінет Міністрів розглядає на своїх засіданнях питання щодо стимулювання розвитку регіонів (територій), інші питання, пов'язані з функціонуванням місцевого самоврядування, заслуховує звіти керівників органів виконавчої влади про виконання органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень органів виконавчої влади.

2. Кабінет Міністрів залучає органи місцевого самоврядування до обговорення проектів нормативно-правових актів, ініційованих Кабінетом Міністрів, з питань, що стосуються інтересів територіальних громад, проводить консультації із всеукраїнськими асоціаціями органів місцевого самоврядування у порядку, встановленому Законом України "Про асоціації органів місцевого самоврядування".

§ 153. Розгляд пропозицій (звернень)

1. Пропозиції (звернення) органів місцевого самоврядування, адресовані Кабінетові Міністрів, Прем'єр-міністрові, Першому віце-прем'єр-міністрові, віце-прем'єр-міністрам, Державному секретареві Кабінету Міністрів, міністру, який не очолює міністерство, розглядаються за процедурою, визначеною пунктами 6 і 7 §12 цього Регламенту.

2. Про результати розгляду пропозицій (звернень) органам місцевого самоврядування повідомляє у місячний строк Прем'єр-міністр, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, Державний секретар Кабінету Міністрів, міністр, який не очолює міністерство, або уповноважена ними посадова особа.

3. Пропозиції (звернення) органів місцевого самоврядування, що стосуються питання, вирішення якого не належить до повноважень Кабінету Міністрів, Секретаріат Кабінету Міністрів надсилає протягом п'яти днів за належністю відповідному органу чи посадовій особі для надання у місячний строк відповіді, про що повідомляється органам місцевого самоврядування.

ПОРЯДОК

проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики

5. Консультації з громадськістю організовує і проводить орган виконавчої влади, який є головним розробником проекту нормативно-правового акта або готує пропозиції щодо реалізації державної політики у відповідній сфері державного і суспільного життя.

...

7. Громадські об'єднання, релігійні, благодійні організації, творчі спілки, професійні спілки та їх об'єднання, асоціації, організації роботодавців та їх об'єднання, органи самоорганізації населення, недержавні засоби масової інформації, інші невідприємницькі товариства та установи, легалізовані відповідно до законодавства (далі - інститути громадянського суспільства), можуть ініціювати проведення консультацій з громадськістю з питань, не включених до орієнтовного плану, шляхом подання відповідних пропозицій громадській раді або безпосередньо органу виконавчої влади.

9. До участі у проведенні консультацій з громадськістю залучаються в установленому порядку органи місцевого самоврядування.

12. В обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій з громадськістю щодо проектів ...

визначають стратегічні цілі, пріоритети і завдання у відповідній сфері державного управління (у тому числі проекти державних і регіональних програм економічного, соціального і культурного розвитку, рішення стосовно їх виконання);

стосуються інтересів територіальних громад, здійснення повноважень місцевого самоврядування, делегованих органам виконавчої влади відповідними радами;

..

Строк проведення таких консультацій з громадськістю визначається органом виконавчої влади і повинен становити не менш як 15 календарних днів.

14. Публічне громадське обговорення організовує і проводить орган виконавчої влади у такому порядку:

...

вживає заходів для забезпечення репрезентативності соціальних груп населення, а також суб'єктів господарювання, інститутів громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування та інших заінтересованих суб'єктів (далі - заінтересовані сторони);

21. Звіт про результати публічного громадського обговорення та електронних консультацій з громадськістю орган виконавчої влади в обов'язковому порядку доводить до відома громадськості шляхом оприлюднення на своєму офіційному веб-сайті, урядовому веб-сайті "Громадянське суспільство і влада" (у разі проведення електронних консультацій з громадськістю на зазначеному веб-сайті) та в інший прийнятний спосіб не пізніше ніж через два тижні після прийняття рішень за результатами обговорення.

Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з обласними військовими адміністраціями та районними військовими адміністраціями, обласними радами та КМУ в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

Результати проведеного інтерв'ювання з керівниками територіальних громад свідчать про те, що існують певні особливості у здійсненні комунікації ОМС з РВА та ОВА.

У всіх регіонах, які потрапили до вибірки дослідження, налагоджено системну комунікацію між ОМС та РВА і ОВА з гуманітарних питань (розміщення ВПО, підготовка до навчального процесу, підготовка до осінньо-зимового періоду) та питань оборони і цивільного захисту населення (оборонні укріплення та споруди, навчання представників громад та добровольчих формувань, облаштування укриттів тощо).

Переважає більшість керівників територіальних громад прифронтових регіонів **(18 з 22-х)** зазначають, що мають комунікацію як на субрегіональному (РВА) так і на регіональному рівні (ОВА). Проте, деякі респонденти зазначали, що не задоволені якістю комунікації з РВА:

«Чомусь у нас районний рівень випав... або в область треба в ОВА їхати, або самому щось вирішувати. РВА має робити більше зусиль у комунікації і з головами ТГ... тому що часто виникають питання, а РВА не помагає, хоча повноважень у них дуже багато... ОВА і облрада і райрада помагають всім, а саме з РВА... складно. Кожного ранку спілкуємося і з головою ОВА і головою облради».

«Комунікація з РВА є (в одній будівлі з міськрадою). Перші дні війни вони не дуже виконували свої повноваження, їх взагалі фізично не було десь видно, вони самі не розуміли, що входить в їхні повноваження. То всі були в режимі самоврядування.... У нас зараз немає тої системи вертикального управління, коли ми чекаємо рішення облради, коли воно спуститься на нижчий рівень і ми почнемо його виконувати. Мені здається, що зараз вся Україна така більш самоорганізована структура... якщо треба вирішувати, то ми (ТГ) вирішуємо... Навіть у нас зараз є такий кейс: Шмигаль сказав, що перевіркою закладів освіти мають займатися відповідні військові адміністрації і заступник голови військової адміністрації є керівником соціальної робочої комісії з перевірки шкіл та д/с і надання рекомендацій щодо запуску... То ми уже 2 тижні бємося і хочемо зрозуміти, чому вони (РВА) не створюють. Ми розуміємо, що вони не хочуть брати відповідальність... У нас у жодній школі укриття не відповідають всім тим вимогам, що є ... І ми теж не хочемо брати на себе таку відповідальність, бо ми в зоні бойових дій, а це ж діти... То ми зараз їм пишемо листи в РВА, що створюйте... А вони переводять стрілки на нас. Ми подивилися, що в західній Україні цим займаються ОВА, то ми і в ОВА листи написали... Міністр освіти чітко сказав, що під час воєнного стану всі повноваження по освіті виконують військові адміністрації».

«Комунікація налагоджена по всім питанням. Правда, деякі повноваження, які дали військовим адміністраціям, а не нам, вони трохи даються взнаки, впливають на швидкість прийняття конкретних рішень, але маємо, що маємо».

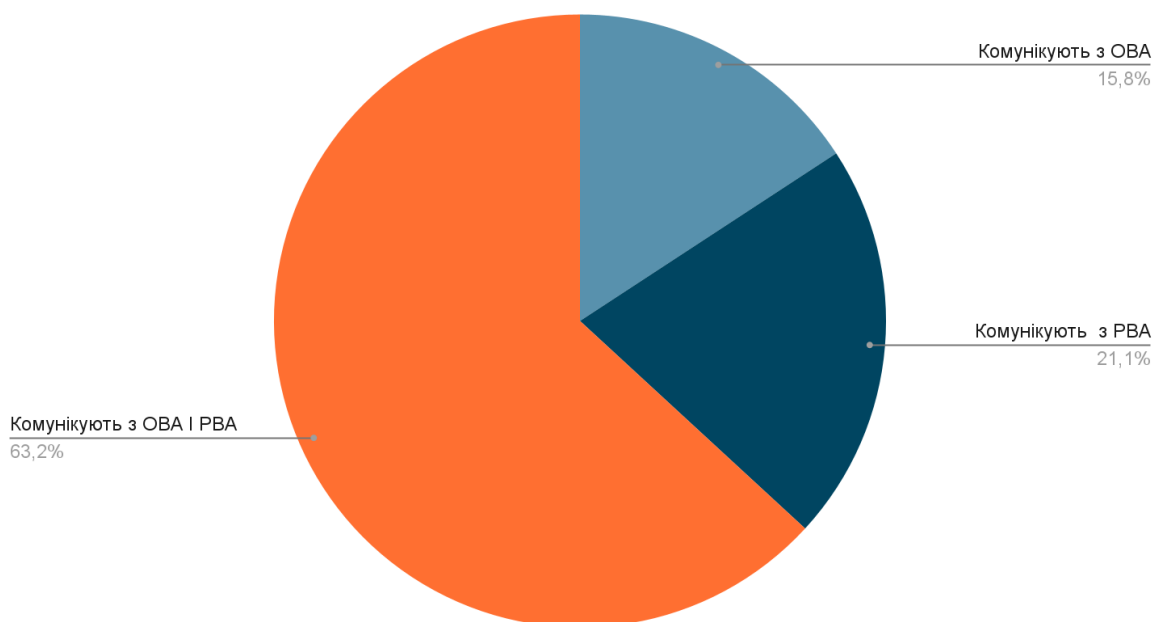
В одній з південних прифронтових областей України запроваджено такий варіант комунікації, який передбачає лише зв'язки ОМС з РВА та РВА з ОВА, прямої комунікації між ОМС та ОВА немає:

«Комунікацію налагоджено. ОВА періодично проводить наради. Є обмін інформацією (листування, відповіді на запити). Є певні складнощі, коли є питання до ОВА, то є усний наказ ОВА, що все має проходити через РВА. До воєнного стану комунікація з ОДА була напряму, а після початку війни тільки через РВА».

«У нас сьогодні прямий зв'язок є лише з РВА. Нам заборонено писати листи в ОВА, їх там ніхто не розглядає... тільки через РВА потрібно до них звертатися... У нас зараз практично немає місцевого самоврядування, нічого ми (голови) не можемо... Там так написано, що ти можеш щось приймати після погодження з військовою адміністрацією. Так от, з першого дня ми не отримали ще жодного погодження ні на що... ТрО. Кошти можна витратити на ТрО, але треба погодити. Від військових була купа потреб, вони до нас звертаються, а ми пишемо наверх. Ми ж не кошти просимо, вони в нас є, погодьте витрати на генератори, речі першої необхідності...».

Не у всіх тилкових регіонах та громадах комунікація ОМС налагоджена з обома рівнями адміністрацій (РВА та ОВА). Частина респондентів з тилкових громад зазначили про регулярну та систематичну комунікацію і взаємодію лише з ОВА **(3 з 19)**, інша ж частина навпаки, з РВА **(4 з 19)**, а є громади, де налагоджена тісна співпраця з обома рівнями **(12 з 19)**.

Рівень комунікації ОМС з ОВА та РВА

Під час воєнного стану органи виконавчої влади та місцевого самоврядування використовують різноманітні форми комунікації.

Офіційна комунікація між ОМС, РВА та ОВА у прифронтових регіонах відбувається під час нарад в онлайн та офлайн режимах, а також у листуванні. Неформальними каналами інформування та спілкування є закриті спільні групи для керівників ОМС, РВА та ОВА у соціальних месенджерах Viber, Telegram та WhatsApp.

Більшість респондентів тилкових областей (17 з 20) зазначають, що офіційна комунікація на рівні спільних нарад з РВА та ОВА на сьогодні відбувається досить рідко, а більшість питань вирішуються в телефонному режимі.

Деякі респонденти не бачать необхідності в існуванні військових адміністрацій на субрегіональному рівні. У якості аргументів керівники громад наводять тезу про те, що після реформи адміністративно-територіального устрою у 2020 році всі повноваження РДА було передано ОМС, також відбулася передача майна спільної комунальної власності у власність громад, проте штатні розклади РДА не були скорочені. Окрім того респонденти не бачать різниці між повноваженнями РДА та ОДА і вважають, що перші повністю дублюють діяльність других.

«Штат РДА страшенно роздутий. Після того, як ТГ передали всі повноваження, то лише 1 людину скоротили в РДА. І вони всі працюють дистанційно, бо то ковід, то війна... Навіщо тримати 30 осіб у РДА, якщо тільки 1 людина ходє на роботу, дивиться пошту і розсилає усім? Вони просто перекладають папірці...».

«Навіщо в РДА управління освіти, медицини, культури, коли немає жодного закладу, який перебуває на балансі райради?».

«Такої служби, як РВА не повинно бути, вона фактично дублює ОМС».

«РВА це взагалі безтолковий орган, який взагалі непотрібний в Україні. Вони нічого взагалі не вирішують, абсолютно нічого не допомагають, вони взагалі не мають ніяких грошей, вони дублюють усі накази, яка дає ОВА. РВА, як орган влади непотрібний взагалі».

«...я вважаю що районні адміністрації – це атавізм. Вони є просто проміжком між поданням і наданням інформації. Вони лише дублююча прокладка, яка нічого не вирішує, свого ресурсу не мають, лише любіють інтереси того, кого їм потрібно».

На думку більшості керівників територіальних громад (27 з 42-х) дублювання повноважень місцевих адміністрацій районного та обласного рівня існувало і до введення воєнного стану, а під час свого створення РВА та ОВА автоматично «успадкували» цей дубляж.

Під час воєнного стану, в умовах, коли в деяких ТГ відчувається брак кадрів, а навантаження на працівників ОМС збільшилося в рази, таке подвійне звітування є надзвичайно обтяжливим для ОМС. Одночасне виконання контрольних функцій ОВА та РВА призводить до збільшення часових витрат працівників ОМС на підготовку відповідей, адже аналогічні запити надсилають одночасно до ОМС і ОВА і РВА.

«Під час воєнного стану трохи відбулася переорієнтація органів влади. Наради проводяться і з РВА і з ОДА в онлайн. РВА виконують контрольну функцію між ОМС та ОВА (чи надали ми до ОВА лист чи ні). Якби між трьома рівнями (грумада, район, область) нормально розподілили повноваження, то і проблем би не виникло».

«РВА часто перекладають на ОМС ті повноваження, які є прерогативою РВА. При чому ці доручення передбачають контроль. Часто це питання статистики, якою вони не володіють і не зрозуміло як далі її будуть використовувати, а на рівні ОМС це додатковий клопіт для всіх, включно зі старостами... і навіть тоді існують органи статистики? Виникає питання задубльованості цих запитів від РВА, бо такі само запити надсилає паралельно і ОВА. Маємо звітувати по однаковим питанням і РВА і ОВА».

«РДА не потрібні, бо йде велике дублювання функцій і багато звітності. Десь 20% нашої роботи це звітність перед РВА та ОВА «Нам не потрібна ваша робота, нам потрібно, щоби ви мучилися». Майже одні й ті ж самі запити отримуємо і від РДА і від ОВА».

«Дублювання звісно є. Куча листів приходить з ОВА, а вже через день таке саме від РВА. Ми тільки по ВПО подаємо до 10 звітів: в облраду, в ОВА, в РВА, у ДСНС... Це додає роботи...».

«У РВА засідання штабів оборони, обладнання сховищ. Тут іде дубляж, бо тут РВА дублює ОВА... Немає користі у РВА, хай мене вибачать, але те що вони проводять, то ми могли би напряму комунікувати з областю і швидко все це вирішувати. Нам не потрібні посередники, щоби донести нам, що від нас потрібно, або проконтролювати нас... Обласний рівень нам потрібний для організації...».

«Я знаю, що готувались законопроекти до прийняття в частині розмежування цих повноважень. Було би добре, якби ці закони були прийняті Верховною Радою для того, щоб розкласти по поліцях, чітко визначити повноваження ОМС, районних військових адміністрацій, обласних військових адміністрацій. Звичайно, десь щось пересікається, десь є такі речі».

Деякі респонденти вважають, що на субрегіональному рівні більше не потрібні районні ради.

«З райради до мене звертаються лише з одним питанням: дайте гроші на зарплату! А коли я до них звертався зі своїми проблемами, то відповідь була: у вас же є залишкові кошти, то їх витрачайте. Толку від районів немає ніякого, бо це прокладки. Їх потрібно прибрати».

«Райрада ні за що не відповідає, нічого не робить і отримує заробітну плату, навіть штат не хочуть оптимізувати, то треба нарешті внести зміни в Конституцію... Районна одиниця як така на сьогодні не потрібна».

«Якщо ж говорити про районні ради, на мою думку це структура, яка працює абсолютно без жодного функціоналу і не мають ніяких функцій, вони самі собі шукають якісь функції щоб хоч мати чим зайнятися, але оскільки вже були проведені вибори, це питання ліквідації потребує змін до Конституції для того, щоб їх ліквідувати. Але з моєю думкою згодні якщо не 100% голів, то абсолютна більшість голів підтвердить, що такі структури, як районні ради, не потрібні абсолютно».

«...сьогодні невизначеним залишається функціонування районних рад, в яких залишились деякі функції. Наприклад, зміна меж населених пунктів. Після розробки генерального плану якщо йде розширення меж населеного пункту, потрібне погодження з районною радою. Більшість – це формальні питання».

«...районні ради відпадають, як на мене, це зайва ланка і вона не повинна бути нарівні району...».

Респонденти зазначили, що після Перемоги України потрібно якомога скоріше ухвалити зміни до законодавства в частині визначення доцільності існування районних рад та розмежування повноважень районних і обласних державних адміністрацій. А також потрібно подбати про те, щоби збільшити вплив ОМС на формування та реалізацію регіональної політики, оскільки зараз ОМС практично не залучені до визначення пріоритетів регіонального розвитку та фінансування заходів.

«Дратує, коли зверху місцева влада надає лише вказівки, не підкріплені ресурсами. Це проблема довоєнна. В освітній і медичній сфері зараз така ситуація, що якщо капітальні ремонти, або будівництво, то гроші на це сконцентровані на рівні обласного УКСа і жодна громада не обирала підрядників, а лише чомусь мала контролювати процес будівництва... По ДФРР рішення про переможців конкурсу ухвалюється в ОДА, яка сама і створює цю конкурсну комісію.... Потрібно чітко розподілити повноваження і ресурси, а на це поки немає політичної волі, на жаль».

«До облбюджету претензії є, бо туди йде відсоток наших відрахувань... То хотілось би бачити цей відсоток у своїй громаді, а не в якійсь великій міській ТГ... Добре коли ОДА і облрада на одній ноті, а коли нє, то в малому обласному центрі починається гра в політику, а ми, територіальні громади, в ній заручники».

На думку експертів Мережі UPLAN після введення воєнного стану, коли було утворено чітку вертикаль влади у вигляді ОВА-РВА-ОМС, говорити про повноцінну роль ОМС в цій вертикалі не доводиться:

«У різних територіальних громадах маємо різну ситуацію в самому місцевому самоврядуванні. В одних територіальних громадах створені місцеві військові адміністрації (Буча, Краматорськ), а в інших продовжують працювати місцеві ради (Одеса, Дніпро)».

«Війна передбачає жорстоку вертикаль влади, її централізацію, аж до кожного села і це виправдано, бо забезпечує чітке адміністрування всіх процесів. Централізація бюджетів призвела до централізації

влади... А до децентралізації як тренду ми зможемо повернутися лише після війни, і то не відразу. Централізм буде продовжувати впливати на місцеве самоврядування допоки буде тривати відновлення країни».

Задля того, щоби відновлення територіальних громад було ефективним, вони мають посилити свій вплив на формування регіональної політики. Оновлення стратегій розвитку на рівні територіальних громад є важливим елементом відновлення, проте залучення ОМС до процесів розробки стратегічних документів субрегіонального та регіонального рівня є вкрай необхідним адже підвищить їхню якість, дозволить максимально врахувати потреби органів місцевого самоврядування базового рівня, а також об'єднати їхні суспільні та матеріальні ресурси.

Експерти Мережі UPLAN пропонують створити певну територіальну платформу: мережу публічної комунікації регіону, яка би акумулювала всю інформацію по ОМС. Думку територіальних громад мають чути на національному рівні задля того, щоби ті рішення, які ухвалюються були можливими до виконання на рівні місцевого самоврядування. Комунікація має бути тіснішою. Нічого нового не потрібно вигадувати. Є два рівні: базовий (територіальні громади) і обласний. На рівні області (облрада, ОВА) працюють фахові спеціалісти, які можуть вислухати, сформувані спільне бачення і направити його на національний рівень. До цих обговорень потрібно залучати регіональні осередки асоціацій органів місцевого самоврядування.

Експерти Мережі UPLAN вважають, що через 10-15 років Україна зможе перейти і до більш глибокої децентралізації, а саме децентралізації регіонального рівня. У Європейській Хартії регіонального самоврядування (EUROPEAN CHARTER OF REGIONAL SELF-GOVERNMENT (ECRSG) accepted at the IV session of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe on June 3-5, 1997 in Strasbourg) надається достатньо великий інструментарій для органів місцевого самоврядування регіонального рівня, в тому числі з точки зору впливу на державну політику:

«Багаторівневе управління активно розвивається і в Європі, і в Україні. Велика роль відводиться органам спільної компетенції територіальних громад, не тих райрад, які зараз є в Україні, а органів міжмуниципального співробітництва більш високого рівня, так як у Німеччині. Коли не просто громади об'єднуються між собою, а об'єднуючись, вони створюють ще якісь структури управлінські, які координують певні проекти, або реалізацію програм, вирішення певних питань. Така практика розвинута в Європі (Франція). А для України це реальна перспектива».

Правове регулювання відносин органу законодавчої влади з органами місцевого самоврядування та їхніми асоціаціями

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють діяльність органу законодавчої влади, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС є:

1. Закон України «Про статус народного депутата України» від 17.11.1992 № 2790-XII.
2. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.95 № 116/95-ВР.
3. Закон України «Про регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI.
4. Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» від 19.12.2019 № 400-IX

Закон України «Про статус народних депутатів України» визначає статус (права, обов'язки і відповідальність) народного депутата України у Верховній Раді України та за її межами, встановлює правові і соціальні гарантії здійснення народним депутатом України своїх депутатських повноважень.

Положеннями Закону регламентовано **взаємовідносини народного депутата України з виборцями (у тому числі органами місцевого самоврядування)**. Зокрема визначено, що народний депутат *розглядає звернення виборців*, а також від підприємств, установ, організацій, органів державної влади, *органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян*, вживає заходів для реалізації їх пропозицій і законних вимог, інформує виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними та через засоби масової інформації (стаття 7).

Закон визначає **права народного депутату** України (глава 1, розділу II). Одним із важливих прав народного депутату України є **право законодавчої ініціативи**, яке реалізується у формі внесення до Верховної Ради України: 1) законопроекту; 2) проекту постанови; 3) іншої законодавчої пропозиції.

З метою ефективної реалізації своєї діяльності та обов'язків, **народний депутат взаємодіє з** іншими державними органами, *органами місцевого самоврядування*, підприємствами, установами та організаціями, їх посадовими особами **та має право:**

1) *отримувати від* органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, керівників підприємств, установ та організацій *допомогу*, необхідну для роботи у складі тимчасових спеціальних чи тимчасових слідчих комісій Верховної Ради України (стаття 14);

2) на сесії Верховної Ради України звернутися із запитом до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, а також до керівників підприємств, установ та організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності (стаття 15).

Примітка: депутатський запит - це вимога народного депутата, народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, яка заявляється на сесії Верховної Ради України до Президента України, до органів Верховної Ради України, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, дати офіційну відповідь з питань, віднесених до їх компетенції. Депутатський запит вноситься у паперовій або електронній формі народним депутатом.

Всі, до кого звернуто запит народного депутата (Президент України, керівники органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ і організацій), зобов'язані повідомити народного депутата, групу народних депутатів, комітет Верховної Ради України про результати розгляду його (їх) запиту. Повідомлення про результат розгляду депутатського запиту надсилається у паперовій або електронній формі з дотриманням вимог законів України "Про електронні документи та електронний документообіг" та "Про електронні довірчі послуги". Народний депутат має право брати безпосередньо участь у розгляді внесеного ним запиту керівником органу державної влади чи *органу місцевого самоврядування*, підприємства, установи та організації.

3) на депутатське звернення до органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності та підпорядкування, об'єднань громадян з питань, пов'язаних з депутатською діяльністю, і брати участь у розгляді порушених ним питань (Стаття 16).

Примітка: Депутатське звернення - пропозиція народного депутата, звернена до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ

і організацій, об'єднань громадян здійснити певні дії, дати офіційне роз'яснення чи викласти позицію з питань, віднесених до їх компетенції. Депутатське звернення надсилається у паперовій або електронній формі.

Орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення, зобов'язані надати народному депутату відповідь з питань, що порушуються у депутатському зверненні. Народний депутат, який направив звернення, може бути присутнім при його розгляді, про що він повідомляє відповідний орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, яким адресовано депутатське звернення.

Положеннями статті 17 Закону **визначено права народного депутата України у взаємовідносинах** із органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, об'єднаннями громадян України та іноземних держав. Зокрема, народний депутат:

- користується правом невідкладного прийому з питань депутатської діяльності керівниками та іншими посадовими особами розташованих на території України органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, незалежно від їх підпорядкування і форм власності, громадських організацій і політичних партій та користується правом безперешкодно відвідувати органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також правом безперешкодного доступу на всі підприємства, в установи та організації, розташовані на території України, незалежно від їх підпорядкування, форм власності, режиму секретності.

- має право порушувати у Верховній Раді України або її органах питання про необхідність проведення перевірок додержання законів органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та об'єднаннями громадян, розташованими на території України, чи їх посадовими особами, про проведення розслідувань з питань, що становлять суспільний інтерес, та брати участь у таких розслідуваннях в порядку, встановленому законом.

- як представник державної влади у разі порушення прав, свобод і інтересів людини та громадянина, що охороняються законом, та інших порушень законності має право на місці вимагати негайного припинення порушення або звертатися з вимогою у паперовій або електронній формі до відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, керівників підприємств, установ та організацій припинити такі порушення. У разі порушення законності народний депутат може звернутися з депутатським зверненням до відповідних посадових осіб правоохоронних органів чи органів виконавчої влади, що здійснюють державний контроль у відповідній галузі;

- має право брати участь у розгляді в органах державної влади і органах місцевого самоврядування пропозицій та вимог виборців, інших питань, пов'язаних із здійсненням депутатських повноважень.

- має право брати участь з правом дорадчого голосу у роботі сесій сільських, селищних, міських, районних у містах (в містах з районним поділом), районних і обласних рад та засіданнях їх органів.

- має право у разі необхідності залучати до участі у розгляді пропозицій, заяв і скарг, які надійшли на його ім'я, а також у прийомі громадян посадових осіб органів державної влади і органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ та організацій. Керівник органу державної влади чи органу місцевого самоврядування зобов'язаний бути присутнім на прийомі народного депутата особисто або уповноважити на це замість себе іншу посадову особу за погодженням з народним депутатом.

- має право одержати інформацію з питань, пов'язаних із здійсненням ним депутатських повноважень, від органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, які зобов'язані надати йому таку інформацію в порядку та строки, визначені цим Законом.

- має право зустрічатися з виборцями, колективами підприємств, установ та організацій, об'єднаннями громадян, у чому йому повинні невідкладно сприяти їх керівники.

- має також інші права, передбачені Конституцією України та законами України.

Статтею 18 визначено **права народного депутата України у взаємовідносинах із засобами масової інформації**. Зокрема, друковані та аудіовізуальні засоби масової інформації, засновником (співзасновником) яких виступають органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, організації або установи, що фінансуються повністю або частково за рахунок коштів державного чи місцевого бюджету, зобов'язані безкоштовно давати оголошення про зустріч виборців з народним депутатом і забезпечують висвітлення зустрічей народного депутата з виборцями, а також надають народному депутату не менше 15 хвилин прямого ефірного часу на місяць для звіту перед виборцями.

Статтею 19 - **права народного депутата України на забезпечення інформацією та на її використання**.

1. Апарат Верховної Ради України зобов'язаний забезпечити народного депутата актами Верховної Ради України, а на вимогу народного депутата також актами Президента України, нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями Конституційного Суду України, Верховного Суду України, офіційними матеріалами Рахункової палати і Центральної виборчої комісії. Органи влади Автономної Республіки Крим, органи державної влади та *органи місцевого самоврядування* при зверненні народного депутата зобов'язані надати йому офіційні матеріали щодо своєї діяльності.

2. На вимогу народного депутата посадові особи органів державної влади, *органів місцевого самоврядування*, державних підприємств, установ та організацій зобов'язані забезпечити його консультаціями відповідних фахівців з питань депутатської діяльності і надати невідкладно, а за відсутності такої можливості - не пізніше як у п'ятиденний строк, необхідні інформацію і документацію.

4. Апарат Верховної Ради України, виконавчі органи органів *місцевого самоврядування*, *місцеві державні адміністрації*, правоохоронні органи з питань, які віднесені до їх компетенції, зобов'язані забезпечити народному депутату безоплатну допомогу з правових питань, що виникають у зв'язку з виконанням його депутатських повноважень.

Народний депутат має ряд обов'язків, які визначені Законом (стаття 24). Одними із обов'язків народних депутатів є обов'язки щодо:

- *постійної підтримки зв'язку з виборцями, вивчати громадську думку, потреби і запити населення, а у разі необхідності повідомляти про них Верховну Раду України та її органи, вносити пропозиції та вживати в межах своїх повноважень заходи щодо їх врахування в роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій;*

- інформування виборців про свою депутатську діяльність через засоби масової інформації, на зборах виборців періодично, але не рідше двох разів на рік;

- *розглядання звернень виборців відповідно до вимог та в порядку, встановленому Законом України "Про звернення громадян". Народний депутат розглядає всі одержані ним пропозиції, заяви та скарги виборців, узагальнює їх, за необхідності вносить відповідні пропозиції до Верховної Ради України та її органів, а також до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.*

- проведення особистого прийому громадян у дні, визначені Верховною Радою України для роботи з виборцями. У випадку залучення до участі у розгляді пропозицій, заяв і скарг, а також у прийомі громадян посадових осіб органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, керівників підприємств, установ та організацій не пізніше як за три дні до початку прийому народний депутат повідомляє їх про час і місце проведення прийому, а також про орієнтовне коло питань, які мають розглядатися на прийомі;

- здійснення безпосереднього або із залученням своїх помічників-консультантів, представників громадськості контроль за розглядом у органах державної влади та *органах місцевого самоврядування*, на підприємствах, в установах та організаціях пропозицій, заяв та скарг громадян, які надійшли на його ім'я.

Статтю 26 **гарантовано непорушність повноважень народного депутата** України. Держава гарантує народному депутату необхідні умови для ефективного здійснення ним депутатських повноважень. Органи державної влади та *органи місцевого самоврядування*, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності та їх підпорядкування, забезпечують умови для здійснення народним депутатом своїх повноважень у межах та в порядку, визначених Конституцією України, цим та іншими законами України, а громадські організації та політичні партії можуть сприяти йому в цьому .

Статтю 28 - забезпечення народному депутату України умов для виконання депутатських повноважень.

Народному депутату, обраному в одномандатному виборчому окрузі, на строк виконання його депутатських повноважень *місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування*, в управлінні яких знаходиться відповідно державна власність чи комунальна власність територіальної громади на території відповідного виборчого округу, зобов'язані надати окреме технічно обладнане службове приміщення з розташуванням у ньому постійного робочого місця помічника-консультанта народного депутата з наступним відшкодуванням витрат в установлених межах і за рахунок бюджетних призначень на забезпечення діяльності Верховної Ради України.

Народному депутату, обраному в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі, *місцеві органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування*, в управлінні яких знаходиться відповідно державна власність чи комунальна власність територіальної громади, надають окреме технічно обладнане службове приміщення в обласному центрі або (за заявою народного депутата) в районах, містах області, яка закріплена за народним депутатом депутатською фракцією (групою), з розташуванням у ньому постійного робочого місця помічника-консультанта народного депутата з наступним відшкодуванням витрат в установлених межах і за рахунок бюджетних призначень на забезпечення діяльності Верховної Ради України.

Розмір витрат на утримання службового приміщення, придбання необхідного технічного обладнання визначається щорічно Верховною Радою України виходячи з розміру бюджетних призначень на забезпечення діяльності Верховної Ради України за поданням комітетів Верховної Ради України, до компетенції яких входять питання забезпечення діяльності народних депутатів та державного будівництва і місцевого самоврядування. Керівник органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування, до якого у паперовій або електронній формі звернувся народний депутат щодо виділення йому службового приміщення, несе відповідальність за неналежне виконання цього Закону по створенню умов для здійснення повноважень народного депутата.

У межах виконання депутатських повноважень народний депутат має право безперешкодно і безкоштовно скористатись урядовим та іншими видами зв'язку, які є у наявності в органах державної влади та органів місцевого самоврядування чи підприємства, установи та організації.

Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, а також їх посадові особи зобов'язані сприяти організації звітів народних депутатів та їх зустрічей з виборцями. З цією метою відповідна місцева державна адміністрація, орган місцевого самоврядування надає безоплатно окреме пристосоване приміщення, обладнане засобами зв'язку, завчасно сповіщає виборців про час та місце звіту або зустрічі, інформує про це місцеві засоби масової інформації.

Витрати органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, пов'язані з виконанням народним депутатом депутатських повноважень, компенсуються за рахунок коштів Державного бюджету України (*Стаття 32*).

Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.95 № 116/95-ВР визначає правовий статус комітетів Верховної Ради України, їх функції та організаційні основи діяльності.

Комітет Верховної Ради України (далі - комітет) - орган Верховної Ради України, який утворюється з числа народних депутатів України для здійснення за окремими напрямками законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання контрольних функцій.

Діяльність комітетів координує Голова Верховної Ради України згідно з Конституцією України та в порядку, встановленому Регламентом Верховної Ради України.

Організація, повноваження та порядок діяльності комітетів Верховної Ради України визначаються Конституцією України, цим Законом, Законом України "Про статус народного депутата України", іншими законами України, Регламентом Верховної Ради України та постановами Верховної Ради України.

Комітети будують свою роботу на принципах: верховенства права; законності; гласності; їх рівноправності; доцільності; функціональності; плановості; наукової обґрунтованості; колегіальності; вільного обговорення і вирішення питань.

Примітка: На сьогодні утворено 23 комітети Верховної Ради України дев'ятого скликання: 1) Комітет з питань аграрної та земельної політики; 2) Комітет з питань антикорупційної політики; 3) Комітет з питань бюджету; 4) Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики; 5) Комітет з питань екологічної політики та природокористування; 6) Комітет з питань економічного розвитку; 7) Комітет з питань енергетики та житлово-комунальних послуг; 8) Комітет з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування; 9) Комітет з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва; 10) Комітет з питань інтеграції України до Європейського Союзу; 11) Комітет з питань молоді і спорту; 12) Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки; 13) Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування; 14) Комітет з питань освіти, науки та інновацій; 15) Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнародних відносин; 16) Комітет з питань правової політики; 17) Комітет з питань правоохоронної діяльності; 18) Комітет з питань Регламенту, депутатської етики та організації роботи Верховної Ради України; 19) Комітет з питань свободи слова; 20) Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів; 21) Комітет з питань транспорту та інфраструктури; 22) Комітет з питань фінансів, податкової та митної політики; 23) Комітет з питань цифрової трансформації.

Положеннями статті 4 Закону визначено, що **Комітети Верховної Ради України при здійсненні повноважень взаємодіють з** іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, їх посадовими особами, які зобов'язані сприяти комітетам Верховної Ради України у здійсненні покладених на них повноважень, реагувати відповідно до закону на їх звернення та рекомендації.

Комітети зобов'язані висвітлювати свою діяльність (стаття 9), а саме: - інформувати громадськість про свою діяльність, зокрема, шляхом оприлюднення плану роботи, розкладу засідань комітетів, прийнятих комітетами актів, протоколів та стенограм засідань комітетів та слухань у комітетах. Засідання та інші заходи

комітетів, які проводяться відкрито, мають право відвідувати журналісти, працівники засобів масової інформації, представники громадських організацій. Для журналістів, працівників засобів масової інформації, акредитованих при Верховній Раді України, додаткова акредитація для відвідування засідань комітетів не проводиться; - інформацію про поточну діяльність комітетів та прийняті ними рішення розміщуються на офіційному веб-сайті Верховної Ради України в глобальній інформаційній мережі Інтернет, у газеті "Голос України", інших засобах масової інформації; - мають право поширювати у встановленому порядку інформацію про свою діяльність через свої веб-сторінки на офіційному веб-сайті Верховної Ради України у глобальній інформаційній мережі Інтернет, парламентському телеканалі "Рада" та через інші засоби масової інформації; - мають право за допомогою відповідних структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України проводити прес-конференції з питань, віднесених до предметів їх відання.

Комітети Верховної Ради України **здійснюють функції**: 1) законопроектну; 2) організаційну; 3) контрольну.

Законопроектна функція комітетів полягає в:

- розробці проектів законів, інших актів Верховної Ради України;
- попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо законопроектів, внесених суб'єктами законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради України;
- доопрацюванні за дорученням Верховної Ради України окремих законопроектів за наслідками розгляду їх у першому та наступних читаннях (за винятком прийнятих Верховною Радою України актів у цілому);
- попередньому розгляді та підготовці висновків і пропозицій щодо проектів загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля, а також наданні згоди на обов'язковість чи денонсацію міжнародних договорів України;
- узагальненні зауважень і пропозицій, що надійшли до законопроектів;
- внесенні пропозицій щодо перспективного планування законопроектної роботи.

Щодо організаційних функцій комітетів, то одними із них є робота з проведенні збору та аналіз інформації (у тому числі від представників органів місцевого самоврядування) з питань, що належать до повноважень комітетів, організації слухань із цих питань, у тому числі на засіданнях Верховної Ради України; прийнятті рішень, наданні висновків, рекомендацій, роз'яснень; розгляді звернень, що надійшли до комітету в установленому порядку; підготовці письмових звітів про підсумки своєї діяльності; забезпеченні висвітлення своєї діяльності в засобах масової інформації; тощо (стаття 13).

Контрольна функція комітетів (стаття 14) полягає в:

- аналізі практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовці та поданні відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України;
- участі за дорученням Верховної Ради України у проведенні "години запитань до Уряду";
- контролі за виконанням Державного бюджету України в частині, що віднесена до предметів їх відання, для забезпечення доцільності, економності та ефективності використання державних коштів у порядку, встановленому законом;
- організації та підготовці за дорученням Верховної Ради України парламентських слухань;
- організації та підготовці слухань у комітетах;
- підготовці та поданні на розгляд Верховної Ради України запитів до Президента України від комітету відповідно до положень пункту 34 частини першої статті 85 Конституції України;
- взаємодії з Рахунковою палатою;
- направленні матеріалів для відповідного реагування в межах, установлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам, їх посадовим особам;
- розгляді на своїх засіданнях або під час слухань у комітеті звітів, доповідей та інформації державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України, здійсненні попередньої підготовки питань щодо розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України таких звітів, доповідей та інформації;
- тощо.

Комітет при здійсненні законопроектної функції має право (стаття 15):

- розробляти з власної ініціативи проекти законів та інших актів Верховної Ради України з питань, що віднесені до предметів відання комітетів, з наступним внесенням їх на розгляд Верховної Ради України членами комітету за його рішенням;

- визначати завдання щодо розробки законопроектів чи їх структурних частин з питань, віднесених до предмета їх відання;

- опубліковувати за своїм рішенням у засобах масової інформації проекти законів, розроблені відповідно до пункту 1 цієї статті, до внесення їх на розгляд Верховної Ради України;

- вносити пропозиції і поправки під час розгляду на своєму засіданні проекту закону чи іншого акта Верховної Ради України;

- *створювати робочі групи* і призначати їх керівників із числа членів комітету для підготовки проектів актів Верховної Ради України, питань, що обговорюються на засіданнях комітетів, проектів рішень, рекомендацій, висновків комітетів;

- включати до складу робочої групи членів комітету, інших народних депутатів України, співробітників науково-дослідних інститутів і навчальних закладів, авторів проектів законодавчих актів та інших фахівців за їх згодою;

- *залучати до роботи в робочих групах* посадових та службових осіб державних органів та *органів місцевого самоврядування* за згодою керівника відповідного органу;

- *звертатися до державних органів, органів місцевого самоврядування, наукових установ і організацій, об'єднань громадян з проханням висловити пропозиції щодо проектів законів;*

-тощо.

Одними із важливих обов'язків комітетів при здійсненні законопроектної функції є:

- здійснення аналізу практики застосування законодавчих актів, віднесених до предмета відання комітету, готувати пропозиції щодо їх систематизації, кодифікації;

- попередній розгляд та підготовка висновків щодо проектів загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля, звітів про виконання цих програм;

- узагальнення зауважень і пропозицій, що надійшли в ході всенародного обговорення проектів законів;

- вивчення громадської думки, розгляд звернення громадян, об'єднань громадян, результати всеукраїнського референдуму, будь-які пропозиції, що свідчать про потребу в прийнятті нових законодавчих актів або у внесенні змін до законодавчих актів, і, в разі необхідності, готувати відповідні проекти актів та вносити їх на розгляд Верховної Ради України;

- подання на розгляд Верховної Ради України висновки, рекомендації, проекти актів Верховної Ради України, оформлені відповідно до вимог, установлених цим Законом, Регламентом Верховної Ради України.

З метою забезпечення діяльності комітетів відповідно до предметів їх відання, **комітети мають право** (стаття 17) на отримання, вивчення, дослідження інформації з питань, що належать до предметів їх відання, а саме мають право:

- *отримувати від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, їх посадових осіб необхідні матеріали і документи для забезпечення діяльності комітетів відповідно до предметів їх відання.*

- *звертатися з питань, віднесених до предметів їх відання, до Голови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів Верховної Ради України, державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності. Звернення від комітетів розглядаються в порядку, передбаченому Законом України "Про статус народного депутата України" для депутатських звернень.*

- на отримання інформації, що надається Верховній Раді України при розгляді питань, віднесених до її повноважень.

Положеннями статті 19 визначено, що комітети, до предмета відання яких віднесені питання зміни території України, призначення виборів Президента України, позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, чергових та позачергових виборів до *органів місцевого самоврядування*, готують висновки з цього питання та інші матеріали відповідно до закону та Регламенту Верховної Ради України.

Законом регламентовано, що звернення, що надходять до комітетів, обов'язково розглядаються головою комітету або за його дорученням першим заступником, заступником, головами підкомітетів чи іншими членами комітету в порядку та терміни, визначені законом.

Як вже зазначалось, комітетами здійснюється аналіз практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів їх відання (стаття 24). За наслідками такого аналізу комітет вносить державним органам, органам місцевого самоврядування, їх посадовим особам рекомендації щодо приведення у відповідність із законом підзаконного нормативно-правового акта. Рекомендації комітетів підлягають обов'язковому розгляду державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами і організаціями. Про результати розгляду та вжиті заходи має бути повідомлено комітетам у встановлений законом строк, якщо відповідними рекомендаціями не встановлено більш пізній строк.

Положеннями статті 25² Закону визначена участь комітетів у розгляді звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб.

Комітети мають право: 1) ініціювати перед Верховною Радою України питання про розгляд на пленарному засіданні звітів, доповідей та іншої інформації, поданих до Верховної Ради України державними органами та посадовими особами; 2) у межах повноважень, визначених цим Законом, під час розгляду звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб запрошувати на свої засідання осіб, участь яких є необхідною для розгляду цього питання; 3) проводити відкриті для громадськості слухання у комітетах звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб, поданих до Верховної Ради України (крім інформації з обмеженим доступом).

Комітети зобов'язані: 1) розглядати на своїх засіданнях або під час слухань у комітеті звіти, доповіді та іншу інформацію державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України; 2) здійснювати попередню підготовку питань щодо розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України звітів, доповідей та іншої інформації державних органів та посадових осіб, які у передбачених законом випадках подаються до Верховної Ради України, у порядку і строки, встановлені Регламентом Верховної Ради України.

Важливою контрольною функцією комітетів є **контрольна діяльність комітетів у бюджетному процесі**. Комітети у бюджетному процесі:

- 1) мають право на внесення пропозицій щодо бюджетної політики з урахуванням Бюджетної декларації;
- 2) попередньо розглядають проект закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період та не пізніше 1 жовтня року, що передує плановому, подають свої пропозиції щодо цього законопроекту до профільного комітету;
- 3) мають право на виступ свого представника в обговоренні питання при розгляді проекту закону про Державний бюджет України в першому читанні;
- 4) попередньо розглядають питання про виконання Державного бюджету України (включаючи висновки і пропозиції Рахункової палати щодо результатів контролю за дотриманням бюджетного законодавства) у частині, що віднесена до компетенції комітетів.

Щодо участі комітетів у проведенні парламентських слухань у Верховній Раді України, то Комітети при підготовці і проведенні парламентських слухань у Верховній Раді України:

- мають право за своїм рішенням ініціювати їх проведення у Верховній Раді України з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання, стану виконання Кабінетом Міністрів України Конституції України, законів України, постанов Верховної Ради України в межах повноважень, визначених Конституцією України та цим Законом;

- реалізують рішення комітету про їх проведення шляхом внесення народними депутатами України - членами комітету проекту постанови Верховної Ради України, підготовленого з дотриманням вимог Регламенту Верховної Ради України;

- на виконання постанови Верховної Ради України про проведення парламентських слухань комітети, відповідальні за їх проведення, готують пропозиції щодо списку запрошених осіб, регламенту та черговості виступів учасників парламентських слухань і вносять їх для погодження з Головою Верховної Ради України не пізніше ніж за три дні до проведення парламентських слухань;

- готують висновки на аналітичні та довідкові матеріали, подані до Верховної Ради України Кабінетом Міністрів України, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, для розповсюдження серед народних депутатів України зазначених матеріалів не пізніше ніж за п'ять днів до проведення парламентських слухань;

- готують проекти постанов Верховної Ради України щодо схвалення відповідних рекомендацій за результатами парламентських слухань;

- організовують стенографування парламентських слухань, а в разі необхідності - видання їх матеріалів.

Стосовно **проведення слухань у комітетах**, то комітети при підготовці і проведенні слухань у комітетах мають право:

- ініціювати пропозиції про проведення слухань, проводити їх за дорученням Верховної Ради України або згідно з планами роботи комітетів;

- проводити слухання з метою обговорення проектів найбільш важливих законодавчих актів, з'ясування ефективності реалізації прийнятих законів та інших актів Верховної Ради України з питань, віднесених до предметів їх відання, отримання всебічної інформації щодо питань, які розглядаються комітетом, їх детального вивчення та обговорення, а також залучення широких кіл громадськості до участі у визначенні політики держави, розбудови демократичного суспільства;

- мають право використовувати інформацію, отриману під час слухань, при прийнятті рішень, наданні висновків, рекомендацій комітетом з питань, віднесених до предмета відання комітету, та розповсюджувати її серед народних депутатів України.

Комітети, у разі необхідності, *запрошують на слухання* Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів України, керівників державних органів, *органів місцевого самоврядування, представників об'єднань громадян*, а також окремих громадян.

Члени комітету мають право на звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини на підставі відомостей про порушення прав і свобод людини і громадянина з питань, віднесених до предмета відання комітету, органами державної влади, *органами місцевого самоврядування* та їх посадовими і службовими особами (стаття 32).

Також Законом (стаття 33) визначено, **що у разі встановлення комітетом порушення прав, свобод і інтересів людини та громадянина, інтересів держави, територіальної громади**, що охороняються законом, *комітет направляє такі матеріали для відповідного реагування* в межах, встановлених законом, органам Верховної Ради України, державним органам чи органам місцевого самоврядування.

Голова комітету представляє комітет у відносинах з Головою та заступниками Голови Верховної Ради України, іншими комітетами Верховної Ради України, державними органами та *органами місцевого самоврядування*, об'єднаннями громадян, а також з відповідними органами парламентів іноземних держав та міжнародними організаціями (стаття 34).

Положеннями статті 48 визначена участь у засіданнях комітетів запрошених осіб.

Зокрема, Комітети мають право запрошувати на своє засідання Першого віце-прем'єр-міністра України, віце-прем'єр-міністрів України, міністрів, керівників інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян, а також їх посадових і службових осіб, отримувати від них необхідні для розгляду питань порядку денного роз'яснення. Комітети зобов'язані не пізніше як за три дні до дня проведення засідання повідомити в письмовій формі керівників державних органів, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, присутність представників яких на засіданні визнана необхідною, а також авторів законопроектів про час і місце засідання та перелік питань, що розглядатимуться на ньому.

Стаття 50 регламентує оформлення рішень, висновків та рекомендацій комітетів. Зокрема, у мотивувальній частині рішень, висновків, рекомендацій зазначається: наявність висновків державних органів, *органів місцевого самоврядування*, експертних висновків, висновків інших комітетів Верховної Ради України тощо.

У рекомендаціях комітетів щодо контролю за діяльністю державних органів, *органів місцевого самоврядування*, їх посадових і службових осіб зазначаються: сформульована позитивна чи негативна оцінка роботи державного органу, *органу місцевого самоврядування* чи посадової, службової особи;

Статтею 57 визначена відповідальність за невиконання вимог цього Закону.

1. Посадові особи державних органів, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян за нез'явлення на засідання комітету без поважних причин, надання недостовірної, неповної інформації, відмову надати інформацію або за навмисне її приховування, створення штучних перешкод у роботі комітетів несуть відповідальність у встановленому законом порядку, крім випадків, передбачених законом.

2. За несвоєчасний розгляд рекомендацій комітетів та несвоєчасне повідомлення їм про вжиті заходи посадові особи державних органів, *органів місцевого самоврядування*, підприємств, установ, організацій та об'єднань громадян несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

Регламент Верховної Ради України (**Закон України «Про регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 № 1861-VI**) встановлює порядок підготовки і проведення сесій Верховної Ради, її засідань, формування державних органів, визначає законодавчу процедуру, процедуру розгляду інших питань, віднесених до її повноважень, та порядок здійснення контрольних функцій Верховної Ради. Особливості здійснення контрольних функцій Верховної Ради у сферах національної безпеки і оборони визначаються Законом України "Про національну безпеку України".

Стаття 25. Тижневий порядок денний пленарних засідань Верховної Ради.

У дні проведення пленарних засідань щотижня на початку пленарного засідання відводиться до 30 хвилин для стислих (до трьох хвилин): у вівторок - оголошень, заяв, повідомлень, пропозицій (крім тих, що вносяться у спеціально встановленому цим Регламентом порядку) від депутатських фракцій (депутатських груп); у середу - оголошень, заяв, повідомлень, пропозицій народних депутатів. У дні проведення пленарних засідань щотижня у п'ятницю з 10 до 11 години відводиться час для запитань членам Кабінету Міністрів України ("година запитань до Уряду"), з 13 години до 13 години 30 хвилин відводиться час для стислих (до трьох хвилин) оголошень депутатських запитів і прийняття рішень про підтримку та направлення депутатських запитів, обговорення відповідей на депутатські запити за участю керівників та посадових осіб державних органів (крім органів судової влади), *органів місцевого самоврядування*, які відповідають на депутатські запити і запитання народних депутатів, з 13 години 30 хвилин до 14 години відводиться час для виступів народних депутатів "з різних питань".

Стаття 80. Повноваження Першого заступника і заступника Голови Верховної Ради України

2. Перший заступник Голови Верховної Ради України виконує обов'язки Голови Верховної Ради України в разі його відсутності або неможливості виконання ним своїх обов'язків. Перший заступник Голови Верховної Ради України за розподілом обов'язків веде організаційну та іншу роботу з питань взаємодії Верховної Ради з органами виконавчої влади, *органами місцевого самоврядування*, з питань підготовки і розгляду законопроекту про Державний бюджет України на відповідний рік та звіту про його виконання, організовує розробку проекту кошторису Верховної Ради, а також з питань здійснення Верховною Радою та її органами законопроектної діяльності, законодавчої процедури та контрольних функцій.

Стаття 87. Створення тимчасових слідчих комісій Верховної Ради

3. До складу тимчасової слідчої комісії не може входити народний депутат, який:

1) є родичем або свояком посадової, службової особи, яка працює в державному органі, *органі місцевого самоврядування*, на підприємстві, в установі, організації, чи особи, яка входить до керівного органу об'єднання громадян, щодо яких згідно із завданням повинно проводитися розслідування тимчасовою слідчою комісією, або посадової, службової особи, щодо якої повинно проводитися зазначене розслідування;

2) має самостійні або через членів сім'ї майнові цивільно-правові інтереси в державному органі, *органі місцевого самоврядування*, на підприємстві, в установі, організації, об'єднанні громадян, щодо яких згідно із завданням повинно проводитися розслідування тимчасовою слідчою комісією;

3) був або є учасником судового процесу, в якому учасником були або є державний орган, орган *місцевого самоврядування*, підприємство, установа, організація, їх посадові, службові особи, а також об'єднання громадян, окремі громадяни, щодо яких згідно із завданням повинно проводитися розслідування тимчасовою слідчою комісією;

Стаття 88. Висновки роботи тимчасової слідчої комісії Верховної Ради

4. При розгляді висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії Верховна Рада в разі необхідності вирішує питання щодо:

3) направлення висновків тимчасової слідчої комісії для реагування відповідному державному органу, *органу місцевого самоврядування* чи посадовій особі згідно із законом;

Статтю 103 Закону визначено, що проводиться експертиза законопроектів. Так, за дорученням Голови Верховної Ради України або відповідно до розподілу обов'язків - Першого заступника Голови Верховної Ради України, заступника Голови Верховної Ради України або за рішенням головного комітету законопроект направляється на наукову, юридичну чи іншу експертизу, проведення інформаційного чи наукового дослідження; при цьому предмет і мета експертизи, пошуку, дослідження повинні бути чітко визначені. Висновки, підготовлені за результатами експертизи, направляються головному комітету для врахування при розгляді законопроекту та прийняття рішення стосовно подальшої роботи над ним.

Проте у статті чітко не зазначено, що законопроект обов'язково має бути направлений на експертизу до Всеукраїнських асоціацій ОМС.

У Регламенті ВРУ окрему увагу приділено процедурі розгляду державного бюджету України та контролю за його виконанням.

Зокрема, народні депутати, комітети розробляють свої пропозиції щодо бюджетної політики з урахуванням Бюджетної декларації і подають їх до комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету, у десятиденний строк з дня надходження Бюджетної декларації до Верховної Ради.

Комітет, до предмета відання якого належать питання бюджету, розглядає Бюджетну декларацію і пропозиції, що надійшли, готує та подає на розгляд Верховної Ради проект постанови Верховної Ради щодо Бюджетної декларації, що надається народним депутатам не пізніше як за два дні до розгляду зазначеного питання на пленарному засіданні Верховної Ради.

Примітка: Практика свідчить, що Асоціації ОМС активно долучаються до розробки пропозицій до Бюджетної декларації та до підготовки пропозицій щодо бюджетної політики, подають пропозиції до Мінфіну, а також взаємодіють з народними депутатами щодо їх підтримки.

Також народні депутати, комітети формують свої пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік і не пізніше 1 жовтня року, що передує плановому, направляють їх до комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету, з урахуванням таких вимог:

Примітка: На цьому етапі бюджетного процесу, Асоціації ОМС також активно долучаються до надання зауважень та пропозицій до законопроекту про Державний бюджет України на наступний рік (у т.ч. пропозицій змін до бюджетного і податкового законодавства), у частині питань, що впливають на місцеве самоврядування. Долучаються, як безпосередньо, так і через народних депутатів України та Комітети ВРУ.

Зокрема, Комітет ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування (далі – Комітет) щороку листом звертається до Всеукраїнських асоціацій ОМС стосовно надання пропозицій до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік, частині питань, що впливають на місцеве самоврядування. Вказані пропозиції аналізуються і розглядаються на засіданні підкомітету з питань регіональної політики та місцевих бюджетів, за підсумками засідання підкомітету народними депутатами приймається рішення, яке виноситься на розгляд Комітету. На засіданні Комітету заслухавши інформацію Міністерства фінансів України, з'ясувавши позицію народних депутатів України – членів Комітету та всебічно обговоривши питання за участі представників міністерств, центральних органів виконавчої влади та всеукраїнських Асоціацій ОМС, Комітетом приймається рішення. Прийняте рішення із сформованими пропозиціями спрямовується до Комітету ВРУ з питань бюджету до 1 жовтня року, що передує плановому.

Рішення Комітету висвітлюється на офіційному веб-сайті Комітету (див. відповідну інформацію на веб-сайті за минулі роки).

У свою чергу, комітет, до предмета відання якого належать питання бюджету, не пізніше 15 жовтня року, що передує плановому, розглядає пропозиції до проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік, висновки Рахункової палати і готує висновки та пропозиції до нього (які викладаються у вигляді проекту постанови Верховної Ради), а також таблицю пропозицій суб'єктів права законодавчої ініціативи з урахуванням вимог пунктів 1-3 частини першої статті 118 цього Регламенту.

Примітка: На цьому етапі бюджетного процесу Асоціації ОМС тісно співпрацюють з Комітетом ВРУ з питань бюджету та відстоюють свої пропозиції та зауваження.

Після прийняття проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік у першому читанні Кабінет Міністрів України за участю уповноважених представників комітету, до предмета відання якого належать питання бюджету, готує та у 14-денний строк, але не пізніше 3 листопада року, що передує плановому, подає до Верховної Ради проект закону про Державний бюджет України на наступний рік, підготовлений відповідно до Бюджетних висновків Верховної Ради, разом з порівняльною таблицею щодо їх урахування з вмотивованими поясненнями стосовно неврахованих положень Бюджетних висновків Верховної Ради, а також з порівняльною таблицею і поясненнями щодо відмінностей положень і показників такого проекту закону порівняно з редакцією, що подавалася Кабінетом Міністрів України на перше читання.

У другому читанні законопроекту приймаються: граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету, граничний обсяг державного боргу та граничний обсяг надання державних гарантій; загальна сума доходів, видатків та кредитування державного бюджету; розмір мінімальної заробітної плати на відповідний бюджетний період, розмір прожиткового мінімуму на відповідний бюджетний період у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для основних соціальних і демографічних груп населення та рівень забезпечення прожиткового мінімуму на відповідний бюджетний період; бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів та інші положення, необхідні для формування місцевих бюджетів.

Після обговорення Верховна Рада проводить голосування щодо прийняття у другому читанні проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік з урахуванням висновку комітету, до предмета

відання якого належать питання бюджету, щодо врахування у цьому законопроекті Бюджетних висновків Верховної Ради.

Стаття 140. Справа закону

1. Після набрання чинності законом Апарат Верховної Ради разом з відповідним головним комітетом веде справу закону в електронній та паперовій формах, яка містить: 4) повідомлення Вищої ради правосуддя, Верховного Суду, вищих спеціалізованих судів України, Міністерства юстиції України, Генерального прокурора, інших органів державної влади, *органів місцевого самоврядування*, їх посадових осіб про дотримання положень закону, а також у разі надходження їх пропозицій щодо підвищення ефективності дії цього закону.

Стаття 224. Внесення депутатського запиту

Головуючий на пленарному засіданні у п'ятницю, після дня внесення депутатського запиту, оголошує загальну кількість та короткий зміст депутатських запитів, внесених протягом пленарного тижня, та інформує Верховну Раду про кількість депутатських запитів, внесених відповідно до органів Верховної Ради, до Кабінету Міністрів України, до керівників інших органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, а також до керівників підприємств, установ і організацій, розташованих на території України, незалежно від їх підпорядкування і форм власності.

Стаття 232². Розгляд Верховною Радою щорічного звіту про діяльність Рахункової палати та інформації за результатами здійснення позапланових заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) за рішенням Верховної Ради

За підсумками обговорення щорічного звіту Верховна Рада може прийняти рішення про звернення для вжиття необхідних заходів до органів державної влади та *органів місцевого самоврядування*, які не поінформували Рахункову палату про результати розгляду її рішень або заходи яких, заплановані та вжиті у зв'язку з її рішеннями, визнані Рахунковою палатою неналежними.

Стаття 232³. Розгляд Верховною Радою щорічних та спеціальних доповідей Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

За підсумками обговорення щорічної доповіді та спеціальної доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Верховна Рада приймає постанову, а також може прийняти рішення про направлення рекомендацій, що містяться у доповіді, органам державної влади та *органам місцевого самоврядування* для виконання.

У Регламенті ВРУ також визначені положення, які регламентують процедуру розгляду питань, пов'язаних із здійсненням контрольних функцій ВРУ. Зокрема стосовно проведення парламентських слухань (Стаття 235).

Парламентські слухання у Верховній Раді проводяться з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання.

Для участі в парламентських слуханнях у Верховній Раді запрошуються представники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій, інших об'єднань громадян, наукових установ, представники громадськості, автор (ініціатор) електронної петиції, які виявили бажання взяти в них участь і подали не пізніш як за п'ять днів відповідну заявку до комітету, що проводить підготовку до слухань.

Не пізніш як за п'ять днів до проведення парламентських слухань Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, *органи місцевого самоврядування та комітети відповідно до предметів їх відання надають народним депутатам аналітичні та довідкові матеріали з питань, що розглядатимуться на парламентських слуханнях.* Інші учасники парламентських слухань отримують відповідні матеріали під час реєстрації.

Після заслуховування доповіді та співдоповіді, відповідей на запитання проводиться загальне обговорення, на яке відводиться до двох годин. Виступаючим в обговоренні для виступу надається до п'яти хвилин. У разі необхідності головуючим на засіданні може бути прийнято рішення про продовження обговорення.

Після завершення обговорення питання головуючий підбиває підсумки парламентських слухань.

Парламентські слухання стенографуються в установленому порядку. Стенограма парламентських слухань розміщується на офіційному веб-сайті Верховної Ради та видається окремим додатком до стенографічного бюлетеня пленарних засідань Верховної Ради.

Парламентські слухання проводяться гласно і відкрито з прямою радіотрансляцією, а в разі необхідності і телетрансляцією.

Після проведення парламентських слухань комітет, який здійснював підготовку до проведення парламентських слухань, готує рекомендації за результатами проведення парламентських слухань.

Постанова, якою схвалюються рекомендації за результатами проведення парламентських слухань, повинна містити строки надання інформації про стан реалізації рекомендацій, а також, у разі необхідності, план проведення обговорень ("круглих столів", громадських обговорень, слухань у комітетах тощо) щодо стану їх реалізації, список законопроектів, необхідних для реалізації рекомендацій, орієнтовний строк їх розробки і внесення та перелік комітетів, яким Верховна Рада доручає розробити відповідні законопроекти, перелік інших заходів, спрямованих на реалізацію рекомендацій та контроль за їх виконанням.

Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» визначає правовий статус тимчасових слідчих комісій і тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України, їх повноваження та організаційні основи діяльності.

Статей 4 визначено Порядок утворення слідчої комісії.

Слідча комісія утворюється Верховною Радою України, якщо за це проголосувала не менш як одна третина від конституційного складу Верховної Ради України.

Підставами для утворення слідчої комісії можуть бути повідомлення про порушення Конституції України, законів України органами державної влади, іншими державними органами, *органами місцевого самоврядування*, їх посадовими, службовими особами, керівниками (або посадовими особами, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, громадських об'єднань, що становлять суспільний інтерес, у тому числі:

До складу слідчої комісії не може входити народний депутат України, який:

- є близькою особою посадової особи, яка працює в органі державної влади, іншому державному органі, *органі місцевого самоврядування*, на підприємстві, в установі, організації, чи особи, яка входить до керівного органу громадських об'єднань, щодо яких має проводитися розслідування слідчою комісією, або посадовою, службовою особи, стосовно якої має проводитися зазначене розслідування;

- має безпосередньо або через близьких осіб та членів сім'ї приватний інтерес у органі державної влади, іншому державному органі, *органі місцевого самоврядування*, на підприємстві, в установі, організації, громадському об'єднанні, щодо яких має проводитися розслідування слідчою комісією;

- був або є учасником кримінального провадження, в якому учасником були або є орган державної влади, інший державний орган, *орган місцевого самоврядування*, підприємство, установа, організація, їх посадові, службові особи, а також громадські об'єднання, окремі громадяни, щодо яких має проводитися розслідування слідчою комісією;

На засіданнях слідчої комісії розглядаються питання (Стаття 7):

- запрошення посадових, службових осіб органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування* та керівників (або посадових осіб, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, окремих громадян для отримання показань чи заслуховування пояснень з питань, щодо яких проводиться розслідування;

Для розгляду попередньо визначених питань на засідання слідчої комісії або її робочих груп можуть бути запрошені посадові особи (крім Президента України, суддів та суддів Конституційного Суду України), службові та інші особи, присутність яких визнана слідчою комісією необхідною. Слідча комісія завчасно, але не пізніше як за три дні, в письмовій формі повідомляє про це керівників органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, керівників (або посадових осіб, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ і організацій, громадських об'єднань, представники яких запрошуються на засідання слідчої комісії. У повідомленні запрошеним особам зазначаються час і місце проведення засідання слідчої комісії, з якого питання необхідна їх присутність, які матеріали та документи необхідно мати із собою. Запрошена особа зобов'язана своєчасно прибути на засідання слідчої комісії, її робочої групи, а в разі неможливості прибути на засідання слідчої комісії завчасно повідомити про це.

Слідча комісія має право (стаття 12):

- у порядку, визначеному законом, отримувати необхідну для своєї діяльності інформацію, документи, матеріали та інші відомості, що стосуються предмета розслідування, від органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, їх посадових, службових осіб, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та їх керівників (або посадових осіб, що виконують їх обов'язки). Інформація, що становить державну або іншу охоронювану законом таємницю, надається в порядку, встановленому законом;

- звертатися за допомогою до органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, їх посадових, службових осіб, керівників (або посадових осіб, що

виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, які зобов'язані сприяти слідчій комісії при розслідуванні визначених Верховною Радою України питань;

Стаття 18 визначає забезпечення слідчої комісії документами та інформацією

1. На звернення слідчої комісії під час здійснення її повноважень органи державної влади, інші державні органи, *органи місцевого самоврядування*, їх посадові, службові особи, керівники (посадові особи, що виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також громадських об'єднань зобов'язані у визначений законом термін надавати документи та інформацію з питань, щодо яких проводиться розслідування.

2. Слідча комісія має право прийняти рішення про вилучення необхідних для її розслідування документів (крім тих, що знаходяться у житлі чи іншому володінні особи, а також тих, що є доказами у кримінальній справі). У разі відмови або ухилення посадових, службових осіб від надання зазначених документів член слідчої комісії за її дорученням вилучає ці документи чи їх копії у порядку, встановленому законом, у присутності представника (представників) органу державної влади, *органу місцевого самоврядування*, підприємства, установи, організації. Про вилучення складається протокол, в якому зазначається перелік вилучених документів і який підписують член слідчої комісії та присутній представник (представники) органу державної влади, *органу місцевого самоврядування*, підприємства, установи, організації.

3. У разі якщо орган досудового розслідування або суд на підставі та в порядку, встановлених Кримінальним процесуальним кодексом України, прийняв рішення про виїмку (витребування) в органу державної влади, *органу місцевого самоврядування*, підприємства, установи, організації, громадського об'єднання документів, які досліджуються слідчою комісією, оригінали таких документів передаються до органу досудового розслідування або до суду, а їх копії, посвідчені в установленому порядку в Апараті Верховної Ради України, залишаються у слідчій комісії.

Стаття 19. Давання показань чи пояснень слідчій комісії.

Посадові особи, службові особи органів державної влади, *органів місцевого самоврядування*, керівники (посадові особи, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ і організацій, громадських об'єднань та окремі громадяни зобов'язані з'явитися на запрошення слідчої комісії і дати правдиві показання чи пояснення про відомі їм обставини з питань, що є предметом розслідування, у порядку, встановленому законом. Особи, запрошені для дачі показань як свідки, а також як експерти, перекладачі попереджаються у письмовій формі (розпискою) про кримінальну відповідальність за вчинення ними дій, зазначених у частині другій статті 29 цього Закону.

Верховна Рада України розглядає звіт слідчої комісії (стаття 22).

Зокрема, при розгляді висновків і пропозицій слідчої комісії Верховна Рада України в разі необхідності вирішує питання щодо направлення висновків слідчої комісії для реагування згідно із законом відповідному органу державної влади, іншому державному органу, *органу місцевого самоврядування* чи посадовій особі;

Орган державної влади, інший державний орган, *орган місцевого самоврядування* чи посадова особа, визначені у постанові Верховної Ради України, інформують Верховну Раду України про результати розгляду висновків слідчої комісії у термін, визначений постановою Верховної Ради України.

Положеннями статті 26 визначено Порядок залучення фахівців для роботи в слідчих комісіях і спеціальних комісіях:

1. Пропозиції щодо залучення фахівців для роботи в слідчій комісії і спеціальній комісії розглядаються на засіданні відповідної комісії, про що приймається рішення.

2. Залучення для роботи в слідчій комісії і спеціальній комісії фахівців відбувається за згодою керівників органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, керівників (або посадових осіб, що виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій.

Статтею 29 встановлюється відповідальність за невиконання вимог цього Закону. Посадові особи, службові особи органів державної влади, інших державних органів, *органів місцевого самоврядування*, керівники (або посадові особи, які виконують їх обов'язки) підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань та окремі громадяни за порушення вимог цього Закону несуть адміністративну чи кримінальну відповідальність згідно із законом.

Висновок до огляду чинних НПА, які регулюють діяльність органу законодавчої влади, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві.

1. Закон України «Про статус народних депутатів України» регламентує взаємовідносини народного депутату України з органами місцевого самоврядування. Проте норми Закону, які б чітко регламентували механізм здійснення співпраці народного депутату України з органами місцевого самоврядування в частині надання пропозицій до змін у законодавстві (у тому числі, що стосуються місцевого самоврядування), відсутні.

2. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» детально регулює діяльність комітетів ВРУ, щодо можливостей здійснення співпраці з ОМС в частині надання пропозицій до змін у законодавстві до відповідного комітету з питань, що віднесені до предмету відання комітету.

Також Законом утворено 23 комітети ВРУ, у тому числі комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, до предмету відання якого віднесено питання, що стосуються місцевого самоврядування.

3. У Законі України «Про регламент Верховної Ради України» детально регулюються взаємовідносини Верховної Ради з ОМС тільки у частині участі ОМС у парламентських слуханнях з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес та потребують законодавчого врегулювання.

Користуючись нормою статті 156 Регламенту, Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування щороку звертається до Всеукраїнських асоціацій ОМС з листом щодо надання пропозицій до законопроекту про Державний бюджет України на наступний, у частині питань, що стосуються місцевого самоврядування. За підсумками розгляду отриманих пропозицій на засіданні Комітету народними депутатами – членами комітету приймається рішення, яке спрямовується до Комітету з питань бюджету.

4. Закон України «Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України» визначає правовий статус тимчасових слідчих комісій і тимчасових спеціальних комісій Верховної Ради України, їх повноваження та організаційні основи діяльності.

У Законі, відсутні норми, які б регламентували механізм здійснення співпраці народного депутата України з органами місцевого самоврядування в частині надання пропозицій до змін у законодавстві (у тому числі, що стосуються місцевого самоврядування).

Моніторинг						
веб-сайту Комітет ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, за період з 24.02.2022 до поточного часу щодо прийнятих ними рішень (інформування про засідання Комітету і підкомітетів та прийняті рішення, наявність відеотрансляцій засідань) та здійснення законотворчої діяльності Комітету						
Дата публікації	Назва заходу					Посилання на публікацію:
	Інформація про засідання комітету	Матеріали засідань комітету (Протоколи)	Висновки Комітету	Законотворча діяльність	Інформація про прийняті законопроекти та підписані закони	
Станом на 05.09.22				Законопроекти , з підготовки яких комітет визначено головним		http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current_main?id=&pid069=240
Станом на 05.09.22				Законопроекти , до яких комітет має подати пропозиції		
5 вересня 2022	5 вересня 2022 року о 14:00 відбудеться засідання Комітету у режимі відеоконференції на платформі ZOOM у порядку, передбаченому Законом України «Про комітети Верховної Ради України» із застосуванням пункту 4 Розділу VIII Прикінцевих положень					https://komsamovr.rada.gov.ua/preview/anons_y_podij/82734.html
5 вересня 2022		Засідання Комітету 5 вересня 2022 року о 14:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №106)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82777.html
5 вересня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 5 вересня 2022 року. Початок о 14:00.					https://www.youtube.com/watch?v=H1uGshivl2k
2 вересня 2022				Обговорення положень проекту Закону України про внесення змін		https://www.youtube.com/watch?v=YDCOF9dC80c&feature=youtu.be

				до деяких законів України щодо спрощення управління багатоквартирними будинками (реєстр. № 7029)		
26 серпня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 26 серпня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=FzLRUDZhjFI
25 серпня 2022				Всеукраїнські асоціації органів місцевого самоврядування та провідні українські експерти підтримують проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр. №6504)		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82767.html
23 серпня 2022					Президент України підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій»	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82762.html
16 серпня 2022					Парламент прийняв за основу проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про співробітництво територіальних громад» щодо упорядкування окремих питань співробітництва територіальних громад (реєстр №5742)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82754.html

14 серпня 2022			Комітет рекомендує Парламенту прийняти за основу проект Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» (реєстр. № 6504)			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82746.html
13 серпня 2022			На засіданні Комітету, яке відбулося 11 серпня 2022 року, розглянуто проект Закону про здійснення комплексної реконструкції кварталів (мікрорайонів) застарілого житлового фонду (реєстр. № 6458), поданий Кабінетом Міністрів України			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82745.html
11 серпня 2022		Засідання Комітету 11 серпня 2022 року (продовження 14 серпня 2022 року) о 17:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №105)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82751.html
08 серпня 2022				На розгляді Комітету перебуває низка законопроектів, спрямованих на визначення правових наслідків ухвалення судом рішення про заборону політичної партії для статусу		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82743.html

				депутатів місцевих рад		
05 серпня 2022					Ухвалений Парламентом Закон про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції" щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану (№ 2381-IX) набрав чинності 3 серпня 2022 року	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82742.html
03 серпня 2022					Президент України підписав Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо створення умов для запровадження комплексної термомодернізації будівель"	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82741.html
30 липня 2022				Міжнародні експерти позитивно оцінили напрацьовани й Урядом проект Закону про службу в органах місцевого самоврядуван ня (реєстр. № 6504)		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82740.html
29 липня 2022					Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82739.html
27 липня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 27 липня 2022 року о 10:30					https://www.youtube.com/watch?v=KDaN9tLxHu0

27 липня 2022		Засідання Комітету 27 липня 2022 року о 15:30 год. за адресою м. Київ, вул. М.Грушевського, 5 (Протокол №104)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82750.html
27 липня 2022		Засідання Комітету 27 липня 2022 року об 11:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №103)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82749.html
25 липня 2022		На засіданні Комітету 22 липня було розглянуто низку питань				https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82730.html
22 липня 2022					Президент України підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій»	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82729.html
22 липня 2022		Засідання Комітету 22 липня 2022 року о 10:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №102)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82725.html
22 липня 2022		Члени Комітету обговорили незаконність організації псевдореферендумів на тимчасово захоплених та окупованих територіях України				https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82728.html
22 липня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 22 липня 2022 року о 10:00					https://www.youtube.com/watch?v=gyk6KajaqZ4

18 липня 2022					Парламент прийняв за основу проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про географічні назви» щодо деколонізації топонімії та впорядкування використання географічних назв у населених пунктах України (реєстр. № 7253)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82722.html
18 липня 2022					Верховна Рада України перейменувала Володимир-Волинський район Волинської області на Володимирський район	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82721.html
09 липня 2022					Парламент України прийняв Закон України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82717.html
09 липня 2022					Верховна Рада України прийняла в другому читанні та в цілому як Закон України проект про внесення змін до деяких законів України щодо створення умов для запровадження комплексної термомодернізації будівель" (реєстр. № 6485), що покликаний покращити енергоефективність будівель	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82716.html
08 липня 2022						

08 липня 2022					Парламент прийняв в першому читанні за основу проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження будівельного інформаційного моделювання (BIM-технології) (реєстр. №6383)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82714.html
30 червня 2022		29 червня на засіданні Комітету було розглянуто низку питань				https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82688.html
29 червня 2022		Засідання Комітету 29 червня 2022 року о 15:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №101)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82699.html
29 червня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 29 червня 2022 року о 15:00					https://www.youtube.com/watch?v=sZA0qpYXYj4
29 червня 2022			Висновок Комітету на проект Закону України про внесення змін до Закону України «Про засади державної регіональної політики» (реєстр. No 5323), підготовлений до другого читання			https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/43144.pdf
29 червня 2022			Висновок Комітету про перейменування Володимир-Волинського району Волинської області			https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/43139.pdf
20 червня 2022					Верховна Рада України прийняла за основу законопроект про внесення змін до деяких	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82680.html

					законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій (реєстр. №7398)	
17 червня 2022					Президент України підписав Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо Національного військового меморіального кладовища"	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82655.html
15 червня 2022			Комітет рекомендує Парламенту за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій (реєстр. №7398)			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82653.html
15 червня 2022		Засідання Комітету 15 червня 2022 року об 11:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №100)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82663.html
15 червня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 15 червня 2022 року об 11:00					https://www.youtube.com/watch?v=V8tX1laXFA8
14 червня 2022					Президент підписав Закон України «Про адміністративну процедуру»	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82651.html

					№2073-IX від 17.02.2022 року	
09 червня 2022					Президент України підписав Закон про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82647.html
02 червня 2022			Комітет рекомендує Парламенту за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження будівельного інформаційного моделювання (BIM технології) на всіх етапах життєвого циклу об'єктів та науково- технічного супроводу об'єктів, удосконалення процедури обстеження об'єктів, прийнятих в експлуатацію в установленому законодавством порядку (реєстр. №6383)			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82642.html
01 червня 2022					Парламент ухвалив Закон про внесення змін до деяких законів України щодо Національного військового меморіального кладовища у другому читанні та в цілому (реєстр. №4225)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82639.html

01 червня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 1 червня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=eY4u2WnAKkw
01 червня 2022		Засідання Комітету 1 червня 2022 року об 11:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №99)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82640.html
31 травня 2022					Верховна Рада України за наслідками розгляду у першому читанні прийняла за основу проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо створення умов для запровадження комплексної термомодернізації будівель (реєстр. №6485)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82635.html
25 травня 2022				У парламенті зареєстровано проект Закону "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення вимог цивільного захисту під час планування та забудови територій" (реєстр. №7398)		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82608.html
19 травня 2022					Президент України підписав Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» № 2259-ІХ, прийнятий Верховною	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82600.html

					Радою України 12 травня 2022 року	
16 травня 2022			Парламенту пропонують врегулювати питання здійснення повноважень народними депутатами України, депутатами місцевих рад, сільськими, селищними, міськими головами, кандидатури яких були висунуті політичними партіями, діяльність яких призупинена			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82597.html
13 травня 2022					Парламент прийняв Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» та Закон про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82593.html
12 травня 2022		Засідання Комітету 12 травня 2022 року о 13:30 год. за адресою м. Київ, вул. М.Грушевського, 5 (Протокол №98)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82602.html

11 травня 2022			Комітет розглянув підготовлений до другого читання проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо першочергових заходів реформування сфери містобудівної діяльності (реєстр. №7282) із зауваженнями Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82590.html
10 травня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 10 травня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=03NqoEpCQ2c&feature=youtu.be
10 травня 2022		Засідання Комітету 10 травня 2022 року о 14:30 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №97)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82603.html
05 травня 2022				Законодавчі активності Комітету у період дії воєнного стану		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82586.html
03 травня 2022		2 травня 2022 року на засіданні Комітету було розглянуто наступні питання				https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82581.html
02 травня 2022		Засідання Комітету 2 травня 2022 року о 15:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №96)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82578.html
02 травня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 2 травня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=9G1a6VqnySo&feature=youtu.be

20 квітня 2022		Засідання Комітету 20 квітня 2022 року о 14:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №95)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82570.html
20 квітня 2022		20 квітня на засіданні Комітету було розглянуто низку питань				https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82572.html
20 квітня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 20 квітня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=zaZM_vb3PAo
18 квітня 2022		Засідання Комітету 18 квітня 2022 року о 14:00 год. у режимі відеоконференції на платформі ZOOM (Протокол №94)				https://komsamovr.rada.gov.ua/documents/dijal_komit9skl/zasid_kom9skl/82569.html
18 квітня 2022				Законопроект №7283 спрямований на розвиток різних форм демократії участі на місцевому рівні		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82559.html
18 квітня 2022	Відеотрансляція засідання Комітету 18 квітня 2022 року					https://www.youtube.com/watch?v=-pVYsQyQFpk
14 квітня 2022				У Верховній Раді зареєстровано законопроект з реєстр. №7282, що вдосконалив механізм здійснення містобудівної діяльності в умовах воєнного стану		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82548.html
30 березня 2022			Комітет рекомендує Верховній Раді України прийняти в другому читанні та в цілому проект Закону України "Про внесення змін до деяких законів України			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82535.html

			щодо Національного військового меморіального кладовища" (реєстр. № 4225)			
29 березня 2022				Верховна Рада України наділила Кабінет Міністрів України додатковими повноваження ми на період дії воєнного стану		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82534.html
28 березня 2022				Місцеве самоврядуван ня належно функціонувати ме на період дії воєнного стану. Парламент вніс відповідні зміни до законодавства		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82531.html
25 березня 2022				Верховна Рада скасувала конкурсні добори для вступу на державну службу та службу в органах місцевого самоврядуван ня під час воєнного стану		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82526.html
24 березня 2022				Анотація до проекту Закону України про внесення змін до Законів України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Про правовий режим воєнного стану» щодо забезпечення керованості державою в умовах воєнного стану (реєстр. № 7153)		https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82523.html

16 березня 2022			Члени Комітету рекомендують Верховній Раді України прийняти за основу та в цілому з врахуванням пропозицій Комітету проект Закону України про внесення змін до Законів України «Про центральні органи виконавчої влади» та «Про правовий режим воєнного стану» щодо забезпечення керованості державою в умовах воєнного стану (реєстр. №7153)			https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82516.html
15 березня 2022					Парламент підтримав проект Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України" у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України" (реєстр. № 7157)	https://komsamovr.rada.gov.ua/news/main_news/82515.html

Моніторинг

веб-сайту Комітет ВРУ з питань бюджету, за період з 24.02.2022 до поточного часу щодо прийнятих ними рішень (інформування про засідання Комітету і підкомітетів та прийняті рішення, наявність відеотрансляцій засідань) та здійснення законотворчої діяльності Комітету

(станом на 05.09.2022)

Дата публікації	Назва заходу					Посилання на публікацію:
	Інформація про засідання комітету	Матеріали засідань комітету (Протоколи)	Висновки Комітету до законопроектів, щодо яких Комітет є головним	Висновки Комітету до інших законопроектів відповідно до статті 27 Бюджетного кодексу України	Законотворча діяльність	
Станом на 05.09.22					Законопроекти, з підготовки яких комітет визначено головним	https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/commBillProclMain/5277?current=1
Станом на 05.09.22					Законопроекти, до яких комітет має подати пропозиції	
02 вересня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77235.html
02 вересня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 2 вересня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_KomitOper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77232.html
02 вересня 2022					Про основні підсумки роботи Комітету з питань бюджету у період сьомої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання (лютий 2022 року – вересень 2022 року)	https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Zvity_pro_robotu_Komitetu/77234.html
01 вересня 2022		2 вересня 2022 року о 10:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denn_i_9skl/77231.html

30 серпня 2022					Верховна Рада України прийняла за основу законопроект про внесення зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» щодо використання коштів державного дорожнього фонду	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77230.html
30 серпня 2022					Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік»	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77229.html
26 серпня 2022			Щодо розгляду проекту Постанови Верховної Ради України про звільнення Огня Ц.Г. з посади члена Рахункової палати (реєстр. № 7677)			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77228.html
26 серпня 2022			Щодо розгляду проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7681			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77227.html
26 серпня 2022			Щодо розгляду проекту Закону України про внесення зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» щодо використання коштів державного дорожнього фонду (реєстр. № 7669) та альтернативного законопроекту (реєстр. № 7669-1)			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77226.html
26 серпня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper

		26 серпня 2022 року				inf_rishen_Komitetu_9skl/77225.html
25 серпня 2022	26 серпня 2022 року о 10:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77223.html
16 серпня 2022			Щодо попереднього розгляду законопроекту про внесення зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» щодо використання коштів державного дорожнього фонду за реєстр. № 7669			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77222.html
12 серпня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77209.html
15 серпня 2022					Верховна Рада України прийняла зміни до державного бюджету на поточний рік щодо фінансового забезпечення національної безпеки і оборони	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77220.html
15 серпня 2022	15 серпня 2022 року о 18:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77218.html

12 серпня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 12 серпня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77216.html
12 серпня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77209.html
12 серпня 2022			Комітет з питань бюджету рекомендує Верховній Раді України прийняти у першому читанні та в цілому як закон законопроект про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" за реєстр. № 7644			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77214.html
11 серпня 2022	12 серпня 2022 року о 9:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77205.html
11 серпня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 10 серпня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77206.html
09 серпня 2022	10 серпня 2022 року о 9:00 планується засідання Комітету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77204.html

	Верховної Ради України з питань бюджету					
03 серпня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №132 від 28.07.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77217.html
29 липня 2022					Верховна Рада України прийняла Закон щодо фінансового забезпечення заходів, спрямованих на врегулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час дії воєнного стану та подальшого відновлення їх функціонування	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77203.html
28 липня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 28 липня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77201.html
28 липня 2022			Щодо додаткового розгляду питання про підготовку до другого читання проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» (щодо фінансування заходів, спрямованих на врегулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час війни та подальшого відновлення) за реєстр. № 7429			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77200.html

28 липня 2022	28 липня 2022 року о 11:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20_denni_9skl/77197.html
22 липня 2022					Комітет з питань бюджету погодив рішення Уряду щодо здійснення у 2022 році правочинів з державним боргом, спрямованих на відстрочення боргових платежів	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77193.html
20 липня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 20 липня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77188.html
19 липня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №130 від 16.07.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77192.html
19 липня 2022	20 липня 2022 року о 08:30 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20_denni_9skl/77187.html
16 липня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 16 липня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77186.html
16 липня 2022			Щодо підготовки до другого читання законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» (щодо			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77185.html

			фінансування заходів, спрямованих на врегулювання відносин на ринку природного газу та у сфері тепlopостачання під час війни та подальшого відновлення) за реєстр. № 7429			
15 липня 2022	16 липня 2022 року о 18:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77182.html
12 липня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №129 від 09.07.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77180.html
11 липня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №128 від 08.07.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77177.html
09 липня 2022					Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень»	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77178.html
09 липня 2022					Верховна Рада України прийняла Закон про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік»	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77176.html
09 липня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 9 липня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77174.html

08 липня 2022	9 липня 2022 року о 9:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20_denni_9skl/77170.html
08 липня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 8 липня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77172.html
08 липня 2022	8 липня 2022 року о 15:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20_denni_9skl/77167.html
04 липня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №127 від 29.06.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77163.html
01 липня 2022					Верховна Рада України прийняла за основу законопроект про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77162.html
30 червня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77160.html

30 червня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України щодо посилення гнучкості місцевих бюджетів та підвищення оперативності прийняття рішень (реєстр. № 7426)			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77161.html
30 червня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 30 червня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77159.html
27 червня 2022	29 червня 2022 року о 16:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77165.html
20 червня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №126 від 17.06.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77136.html
17 червня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 17 червня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77131.html
17 червня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77134.html

17 червня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» (щодо фінансування заходів, спрямованих на врегулювання відносин на ринку природного газу та у сфері теплопостачання під час війни та подальшого відновлення) за реєстр. № 7429			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77132.html
16 червня 2022	17 червня 2022 року о 10:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77129.html
06 червня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №125 від 30.05.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77154.html
31 травня 2022					Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України»	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77122.html
31 травня 2022			Про підготовку до другого читання проекту Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів за державну			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77120.html

			реєстрацію у сфері містобудівної діяльності (реєстр. № 5656)			
31 травня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 30 травня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77119.html
30 травня 2022			Щодо розгляду проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7413			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77118.html
30 травня 2022			Комітетом з питань бюджету підготовлено до розгляду у другому читанні проект Закону України про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів за державну реєстрацію у сфері містобудівної діяльності (реєстр. № 5656)			https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77124.html
30 травня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77117.html

30 травня 2022	30 травня 2022 року о 13:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77114.html
19 травня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №124 від 12.05.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77104.html
18 травня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №124 від 12.05.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77157.html
13 травня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 12 травня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77098.html
12 травня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77097.html
27 квітня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №123 від 21.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77156.html
26 квітня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №123 від 21.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77079.html
26 квітня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №122 від 20.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77155.html
22 квітня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №122 від 20.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Steno

						gramy_9skl/77081.html
20 квітня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77066.html
21 квітня 2022			Щодо додаткового розгляду проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7299			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77074.html
20 квітня 2022			Щодо розгляду проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7299			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77067.html
21 квітня 2022					Верховна Рада прийняла Закон про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік»	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77076.html
21 квітня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 21 квітня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77073.html
21 квітня 2022	21 квітня 2022 року о 10:30 планується засідання Комітету Верховної Ради України з					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77069.html

	питань бюджету					
20 квітня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 20 квітня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77072.html
20 квітня 2022					Комітетом з питань бюджету проведено чергове засідання, на якому підготовлено до розгляду Верховною Радою України законопроект щодо змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7299	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77065.html
20 квітня 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77066.html
19 квітня 2022	20 квітня 2022 року о 14:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77063.html
15 квітня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №121 від 13.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77060.html
14 квітня 2022					Верховна Рада прийняла Закон про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України	https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77057.html

14 квітня 2022			Щодо додаткового розгляду законопроекту про внесення змін до пункту 3-8 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 7246			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77075.html
13 квітня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 13 квітня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77056.html
13 квітня 2022	13 квітня 2022 року о 15:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77053.html
12 квітня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №120 від 06.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77152.html
08 квітня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №120 від 06.04.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77047.html
06 квітня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 6 квітня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77043.html
05 квітня 2022	6 квітня 2022 року о 11:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77038.html

06 квітня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до пункту 3-8 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 7246			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77045.html
22 березня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №119 від 15.03.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77037.html
21 березня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №119 від 15.03.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77151.html
18 березня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №118 від 11.03.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77036.html
17 березня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №118 від 11.03.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77150.html
15 березня 2022			Щодо додаткового розгляду законопроекту про внесення зміни до пункту 4-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 6384 та альтернативного законопроекту за реєстр. № 6384-1			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77008.html
15 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77007.html

			України на 2022 рік» за реєстр. № 7167			
15 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України за реєстр. № 7166			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77006.html
15 березня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 15 березня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77013.html
11 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення зміни до пункту 4-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 6384 та альтернативного законопроекту за реєстр. № 6384-1			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77005.html
15 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» за реєстр. № 7167			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77007.html

15 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення змін до розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України та інших законодавчих актів України за реєстр. № 7166			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77006.html
15 березня 2022	15 березня 2022 року о 12:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77004.html
12 березня 2022			Щодо законопроекту про внесення зміни до пункту 4-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 6384 та альтернативного законопроекту за реєстр. № 6384-1			https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77023.html
11 березня 2022			Щодо розгляду законопроекту про внесення зміни до пункту 4-1 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України за реєстр. № 6384 та альтернативного законопроекту			https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonproektna_robota/Visnovki_ZP_golovni_9skl/77005.html

			за реєстр. № 6384-1			
11 березня 2022	11 березня 2022 року о 11:00 планується засідання Комітету Верховної Ради України з питань бюджету					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Poryadky%20denni_9skl/77003.html
11 березня 2022		Про результати розгляду питань на засіданні від 11 березня 2022 року				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Oper_inf_rishen_Komitetu_9skl/77012.html
09 березня 2022		Щодо врегулювання окремих питань бюджетних правовідносин у період дії воєнного стану в Україні				https://budget.rada.gov.ua/news/main_news/77018.html
25 лютого 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_ZP_st27_9skl/77042.html
04 березня 2022		Стенограма до ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №117 від 23.02.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Stenogramy_9skl/77102.html
02 березня 2022		ПРОТОКОЛ ЗАСІДАННЯ КОМІТЕТУ №117 від 23.02.2022				https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Protokoly_9skl/77149.html
25 лютого 2022				Результати розгляду законопроектів щодо їх впливу на показники бюджету та		https://budget.rada.gov.ua/news/Zakonoproektna_robota/Visnovki_Z

				відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини		P_st27_9skl/77042.html
24 лютого 2022	Орієнтовний розклад засідань Комітету Верховної Ради України з питань бюджету на лютий, березень, квітень, травень, червень, липень 2022 року					https://budget.rada.gov.ua/news/Diyalnist_Komit/Rozklad_zasidan/77027.html

Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з народними депутатами України, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з ОМС в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

В рамках реалізації даного дослідження експертами Проєкту було проведено зустрічі з трьома народними депутатами України. Всі зустрічі відбувалися відповідно до [the Chatham House Rule](#), яке передбачає, що «учасники можуть вільно використовувати отриману інформацію, але ані особа, ані приналежність (affiliation) доповідача(ів) чи будь-якого іншого учасника не можуть бути розголошені».

За результатами спілкування з народними депутатами України можна зробити наступні висновки:

1. Громади та їхні ОМС дуже ефективно проявили себе в умовах війни. ОМС були більш мобільними і динамічними ніж ЦОБВ/ОВВ. У багатьох регіонах поки доходили «повільні» команди з вищого рівня – на місцях це вже було організовано або перебувало в процесі. Комунікація ОМС з профільними експертами та депутатами дозволила діяти на випередження в організації оборонних заходів в багатьох громадах.
2. Для того, щоб розуміти проблеми громад, про них треба запитувати. Наразі ЦОБВ не цікавляться потребами ОМС, не збирають інформацію, а й відповідно не аналізують проблеми та потреби громад, що спричиняє ризики появи багатьох проблем (напр., освітні, соціальні тощо). ОМС сьогодні звертаються зі своїми проблемами напряму до міністерств та комітетів, а також звертаються до народних депутатів з проханням посередництва у цій комунікації.
3. Ефективні моделі співпраці між ОМС та ЦОБВ вибудовані через асоціації та депутатів-мажоритарників. Близько 70% депутатів-мажоритарників активно працюють в округах, саме у них тісна комунікація з головами громад щодо всіх проблем. Через них у ОМС є серйозне лобі у ВР, оскільки депутати мають можливості «стукати у двері та домовляться».
4. У тих депутатів, що пройшли за партійними списками така комунікація з виборцями не є предметом пріоритетної роботи. Відповідно, майбутня виборча система зовсім не сприятиме комунікації депутатів з дрібними громадами.
5. Сьогодні існують серйозні проблеми у комунікації між профільними комітетами та Урядом. «Міністерства можуть бути просто не в курсі що відбувається на місцях». Зокрема, міністри не беруть участь у засіданнях комітетів, а спроби депутатів достукатись до міністерств здебільшого безрезультатні.

Вторинний аналіз глибинних інтерв'ю з керівниками територіальних громад, проведених під час виконання II етапу проєкту, щодо їхньої оцінки результативності співпраці з народними депутатами України в частині подання пропозицій до змін у законодавстві, що стосуються місцевого самоврядування

Відповідно до результатів дослідження керівники територіальних громад повідомили, що мають можливість комунікації з вищими органами державної влади. Зокрема, **16 з 42-х** респондентів зазначили, що мають співпрацю з народними депутатами України, які у переважній більшості були обрані до Верховної Ради за мажоритарними округами і намагаються зараз всіляко підтримувати зв'язок з територіальними громадами, що відносяться до їхніх виборчих округів. Також співпраця відбувається через особисті контакти голів територіальних громад у міністерствах та інших ОВВ (**3 відповіді**). Разом з тим кожний сьомий опитаний керівник територіальної громади (**6 з 42-х**) повідомив про повну відсутність комунікації з вищими органами державної влади у територіальних громад та про бездіяльність народних депутатів.

Щодо ефективності такої взаємодії та врахування позиції ОМС, респонденти відзначили, що загальні проблеми зазвичай вирішуються, але співпраця є результативною лише у половині випадків звернень і її успішність залежить від багатьох різних чинників. Не зважаючи на те, що не всі пропозиції, подані територіальними громадами враховуються у діяльності народних депутатів, керівники територіальних громад вважають, що можливість висловитися та подати певну інформацію через депутатів у них є. Системна адвокація потрібних громадам змін приносить свої результати: «хто стукає - тому відкривають».

Окремо респонденти, які здійснювали таку активність, підкреслили, що у комунікації з профільним комітетом ВР є певний брак підтримки органів місцевого самоврядування через вплив політичних процесів. Партії лобіюють свої інтереси, і ті партії, чия політична вага у Верховній Раді переважає, мають вирішальний вплив в ухваленні рішень на свою користь.

Також варто врахувати й те, що респонденти часто наголошували на тому, що зараз демократію обмежено, оскільки під час воєнного стану потрібні «міцне слово та рука», а також швидке ухвалення рішень, що не передбачає вислуховування побажань та пропозицій від усіх зацікавлених сторін.

Щодо того, яким чином можна покращити рівень залучення та впливу ОМС базового рівня на процеси розробки та прийняття рішень, що стосуються ОМС, на національному рівні, респондентами було озвучено такі пропозиції:

1. Потрібно тісніше залучення до цієї діяльності тих депутатів, які є вихідцями з місцевого самоврядування, обізнані з його проблематикою.
2. Є потреба в обговоренні проблемних питань в частині виконавчої чи законодавчої влади національного рівня на рівні регіонів шляхом організації регулярних зустрічей представників ОМС, рад та адміністрацій обласного та районного рівня з народними депутатами від регіону. На таких зустрічах під час обговорення будуть озвучуватися проблемні питання, всі пропозиції будуть узагальнені в протоколах, які будуть направляти до керівництва Уряду і Верховної Ради.
3. Рішення, які приймаються на національному рівні, мають обговорюватися і на базовому рівні, особливо, якщо питання стосується безпосередньо життєдіяльності громад, національної безпеки, прикордонного співробітництва, адміністративно-територіального устрою, соціального захисту. Проєкти рішень можна обговорювати з депутатським корпусом на місцях, також можна запрошувати представників органів місцевого самоврядування базового рівня або на парламентські слухання по даному питанню або на засідання комітетів Верховної Ради.
4. Потрібно запровадити ефективний зворотній зв'язок. ОМС сьогодні мають можливість підняти конкретне питання, однак дуже складно добитися відповіді на якому етапі перебуває його розгляд. З огляду на це, пропонується запровадити практику, щоб було видно те, як просувається питання щодо змін до законодавства чи щодо вирішення певної ситуації, порушене ОМС – чи розглядається, чи потребує доопрацювання, чи береться взагалі до уваги?